

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

SEVGİ SOYSAL İLE SON RÖPORTAJ

ATILLA BİRKİYE

ROMAN

Literatür®

Sevgi Soysal ile Son Röportaj

Atilla Birkiye, daha çok aşk'ı ve İstanbul'u konu edindi; edebiyatın çeşitli sorunlarını ele alan denemelerinin yanı sıra özellikle "roman"a ve "şiir"e ilişkin deneme, eleştirel deneme yazdı. Deneme'nin sınırlarını zorlayan anlatımsal ve lirik metinler kaleme aldı. Romanlarında minimalist bir çizgiyi benimsedi ancak "yeni-roman"ın tersine, nesnelerin betimlenmesinden kaçarak insanın tinsel haline yöneldi.

Başlıca yapıtları:

Deneme: *Düşünceler Sözler Yazılar* (1984), *Kırmızı Bir Karanfil* (1988), *Seksenlerden Doksana* (1990), *Bir Aşk Denemesi* (1991), *Aşk Bir Irmaktır* (1993), *Yaşamın Kendisidir Aşk* (2000), *Hep Sonbaharı Yaşadık* (2003), *Roman'tık Bir Yolculuk* (2005), *Ben Hep Seni Yazdım* (2008), *Şiir İkizini Arar* (2011), *İstanbul'da Mavi Bir Tereddüt* (2013), *Sabahattin Ali'nin Yapıtlarını Sevme Sözlüğü* (2017).

Roman: *Son Yemek* (1993), *Soldan Sağa* (1995), *Bir Aşk Bilmecesini Nasıl Çözebilirsiniz* (1999), *Bir Yıldız Kaydı* (2002), *Aşk İntiharın Peşinde* (2004), *Gümüşsuyu Papatyalar* (2006), *İstanbul'da Aşktan İkmale Kalanlar* (2010), *On Kadın, Bir Hayal* (2015).

Günce: *Saptamalar-bir sonbahar güncesi* (1985), *Perdelerden Cadde-lere Dökülüvermiş* (1995), *Şehirlerarası Arzu* (2019).

Şiir: *Aşk Bir Kadının Bedeniyle Başlar* (1995), *Aşkım Bir Yağmur Damlası Gül Yaprağında* (düzyazı-şiir, 1999), *Aşkım Kırmızı Bir Gül* (düzyazı-şiir, 2003), *Yanıtız Mektuplar da Hicran* (düzyazı-şiir, 2003), *Ekim Issızlığı Saçların* (2009), *Yokluğuna Başkaldırı Aşk* (2015).

Gezi: *İstanbul'da Aşıklar İçin Buluşma Yerleri* (2010).

Anlatı: *Melankolik Fırtına* (2018).

Atilla Birkiye

Sevgi Sosyal ile Son Röportaj

ROMAN

LİTERATÜR YAYINLARI: 826

Çağdaş Edebiyat: 26

SEVGİ SOYSAL İLE SON RÖPORTAJ

Atilla Birkiye

Genel Yayın Yönetmeni
Kenan Kocatürk

Kapak Tasarım
Tansel Baybara

Arka Kapak Fotoğrafı
Atilla Durak

Baskı Öncesi Hazırlık
Emel Atik

Birinci Basım, Şubat 2020

Baskı ve Cilt:
Umut Matbaacılık San. Tic. Ltd. Şti.
Fatih Cad. Yüksek Sok. Başak Han, No: 11
Keresteciler, Merter - İstanbul
Sertifika No: 45162
Tel: (0212) 637 04 11

ISBN: 978-975-04-0812-0

© Copyright 2020, Literatür: Yayıncılık
Bu kitabın yayın hakları Literatür: Yayıncılık, Dağıtım,
Pazarlama San. ve Tic. Ltd. Şti.'ne aittir.
Kitabın tamamı veya bir bölümü hiçbir biçimde çoğaltılamaz,
fotokopi çekilemez, dağıtılamaz, yeniden elde edilmek üzere saklanamaz.

Sertifika No: 10843

LİTERATÜR®
Yayıncılık, Dağıtım, Pazarlama Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.
İstiklal Caddesi, İpek Sokak, No: 10 Kat: 2
Beyoğlu 34433 İstanbul
T 0(212) 292 4120
F 0(212) 245 5987
E literatur@literatur.com.tr
www.literatur.com.tr

“Olcaý sokak kapısını usulca örttü.
Çıkmadan antredeki boy aynasına
göz atmayı unutmamıştı.”

Sevgi Soysal
Yenişehir’de Bir Öğle Vakti

Bir

Ağladım. Gerçekten ağladım, haberi duyunca gözyaşlarımı tutamadım, bu acı haberi bekliyor muydum, gençliğimden miydi, ona olan hayranlığımdan mıydı gözyaşlarım, kuşkusuz her ikisi de, ağladım. İnsan hep umut besliyor içinde. Sanki çok yakınımdı; değil miydi? Yalnız bir kez görüşmüştüm, bir saat kadar olmalı. Bir kez de telefon. Sesi yorgun ama kucaklayıcı, sevecendi. Ağırladığında da öyleydi, yüz yüze. Bu kadar az ama yakınlık yalnızca sayılara bağlı değil, kurulan bağ önemli. Hayranlığımın yanı sıra onun bana karşı davranışı, bakışları, yaydığı elektrik mi demeliyim ve de yorgun cazibesi, işte onlardı asıl yakınlık denen duygum! Kim bilir belki de öye algılamıştım.

Hastaymış, lanet kanser, sonra öğrenmişim, öğrendiğimde de kanser hakkında derin bilgim yoktu, kötü bir şey olduğunu biliyordum ama böylesine insanı kısa sürede yok edeceğini bilmiyordum. Hareketleri durgun ama yüzünde gülümseme, bir ara, acaba gelmekle hata mı yaptım diyordum, çok mu konuşmuştum, kuruntu muydu; bir kez daha görecektim ama, iki gün sonra gel demmişti, aynı saatte, Pazar günü. Hastalığımı bilmiyordum, ölüm yolculuğunun başlangıcı!

Sonra hızla ilerlemiş bela hastalık, bir yıl kadar geçmişti, gazeteler çok ayrıntılı yazmıyordu, edebiyat çevrelerinde konuşuluyordu, daha çok Dergi'ye gittiğimde öğreniyordum. Sonraki dönemdeyse cesaret edip telefon da edeme miştim. Daha sonrasında da Londra. Ne yazık ki durdurula-

miyordu belanın yayılması, bedeni yenik düşüyordu. O gün yurda getirilmiş, İstanbul'daki bir hastaneye yatırılmıştı. Hemen kapısındaaydım; çok geçti, imkansızlığı yaşıyordu artık, ziyaretçi kabul edemeyecek kadar ağırlaşmış, umut kesilmişti, bunları o zaman bilmiyordum, idrak da edemiyordum doğrusu, ölümü hiç aklıma gelmiyordu, iyileşeceğini düşünüyordum hep. Yine de yardımcısıyla, o kadını Ankara'da da görmüştüm, selamlarını, sevgilerini göndermişti, beni anımsayabilmişti demek, işte yakınlık buydu, ertesi gün yitirdik, tanımsız bir duygu, çok acı...

İçimden bir parça koptu, kendimi tekrar alt katta buldum. Bahçeye buradan çıkılırdı, daire kapısı üst kattaydı, yıllarca amcam kaldı, o ayrıldıktan sonra ben yerleştim. Babam ile annem üstte kalıyordu; eski o şirin bahçeli evlerdendi. Alt katta, salondaydım, kitaplığın önündeki bir rafta duruyordum, kitaplarına bakıyordum, ileri geri bilinçsizce yürüyordum, misafirler burada ağırlanırdı, salon salomanje dedikleri, ara camlı kapısı birbirine açılan iki oda ama kapıyı çıkartmıştık, kitaplarım bir kısmındaydı, arkada da küçük çalışma masamın olduğu yattığım oda vardı, banyo tuvalet, küçük mutfak da bana aitti. Asıl mutfak ve yemekler de yukarıda, yeni yeni yaşamımıza giren televizyon da oturma odasında. Babam annem misafir gelmedikçe aşağıya pek inmezdi. Arada ahşap bir merdiven vardı, bahçeye çıkacakları zaman onu kullanırlardı, gerçi evin dışından da bahçeye geçilirdi ama pek tercih etmezlerdi. Babam çok sık çıkardı, bahçede çiçeklerle, toprakla, ağaçlarla uğraşmayı çok severdi, daha çok da hafta sonları. Aşağıda özgürdüm, yalnızdım, yazıyordum, okuyordum ve dahası hayal kuruyordum bolca.

Dergi günleri benim için olağanüstüydü, uçuyordum, birkaç yazım, çevirim çıkmıştı, üstelik Memet Ağbi yayınlamıştı, onun asistanı gibiydim. Daha önce Selim gibi, Celâl gibi ben de onun yanında bulunuyor, Dergi için bir şeyler yapıyordum, demek ki ben de onlar gibi olabilecektim. O günler Türkiye'nin karanlık gidişatı başlamışsa da doğrusu bu mutluluk içinde pek anlayamıyordum. Gerçi Dergi'de

konuşuluyordu, kaygı duyuluyordu, o kadar gençtim ki ve o kadar çeviri yazı hayalleriyle doluydum ki sanırım tam anlamıyla önemsemiyordum, okuldaki kaynaşmaya karşın herhalde idrak edemiyordum; öte yandan 68’li ağbilerimizin şu veya bu şekilde bir etkisi vardı, solcu diyorduk kendimize, özenmekti belki de...

O gün, bir dergi Katherine Mansfield’in bir hikayesini istemişti, onu çeviriyordum. Memet Ağbi, Dergi’nin yayını bitirmişti, öte yandan seyrek de olsa kitap yayınlıyordu, hatta anımsadığım yayınevini devretmeyi de düşünmeye başlamıştı. Yalnızca yazı ve çeviriyle uğraşmak istiyordum, gerçi bir yıldan fazla bir zaman ne yazı ne de çevirim yayınlanmıştı, küsme miydi, öyle olmalı, o günler tekrar güzel bir nedenle Cağaloğlu’na ayak atmaya başlamıştım, öte yandan bazen özel ders de veriyordum, aslında babama yük olmak için vermek zorundaydım, hoşuma gitmese de veriyordum işte.

Dergi’nin kapanmasından sonra ilk kez bir çevirim yayınlanacaktı. Sanırım Memet Ağbi önermişti, böyle şeylerden hiç söz etmezdi zaten; belki de önceki çevirilerimi görmüşlerdi, gerçi bir yıl önceydi. Mansfield’in iki kısa hikayesini çevirmiştim, tabii Memet Ağbi’nin önerisiyle. Onun eli epeyce değmişti, ilkinde ne hatalar bulmuş, kibarca gösterip düzeltmişti. Yüzüm kıpkırmızı. Olabilir diyordu ilk çevirilerde, çok doğal diyordu, yüreklendirmek için kendinden de örnekler veriyordu, anılar sıralanıyordu, anılar edebiyat dersiydi. Celâl de benzer şeyleri anlatmıştı konu açıldığında. Okuldaki çevirilere benzemiyordu. İş yayınlanmaya geline çatallaşıyordu. İkincisi biraz daha iyiydi, olacak diyordu, o olacak diyorsa olurdu kuşkusuz. Üçüncü ve son çevirim bir Çehov hikayesiydi İngilizce’den. Bu kez ben ısrar etmiş, o da kabul etmişti. Kitaplığındaki İngilizce’ye çevrilmiş bir seçmeden almıştım. Bir kez gitmişim evine, annesini de görmüştüm, o özel kadın kendini büyük aşkından uğradığı ihanet sonrasında yalnızlığına kapamıştı bir bakıma. Edebiyattan, okumaktan hiç kopmamıştı. Dergi’de yeni

bir yazar, şair, çevirmen falan görünce hemen soruyormuş bu kimdir, necidir, diye, Memet Ağbi anlatmıştı.

Salonda ileri geri dakikalarca dolaşılıyor, gözyaşlarımı tutamıyordum, ne kadar değerliydi benim için. Onu gördüğüm ânı unutmam olanaksızdı, yorgun gülümsemesiyle salona girişi, sıcacık yumuşacık küçük elini uzatarak hoş geldin, otur otur diyerek gözlerinin de içinden gelen yazı için teşekkürünü bir kez daha sözcüklere dökerek ifade etmesi. Meğerse hastaymış. Hiçbir şey düşünmeden ya da zihnimdekilerin farkında bile olmadan öylece yürüyordum, zaman havada asıl kalmıştı, bir süre sonra sanki uzaktan bir komut almış gibi odama gittim, gittim ama, epeyce bir süre de keşke gitmez olsaydım dedim, yaptıklarım bilinçsizceydi, çocukçaydı, malum sıfır noktasına da dönülmüyor...

Dergi'ye hocalarım göndermişti, derslerde iyisin ama biraz da pratikte gör, hayatın içine gir, gibisinden. Ertuğrul Hoca ile Yurdanur Hoca. Ertuğrul Hoca ile hısımdık, karısı akrabalandı ve bildim bileli bize gelip giderlerdi, zaman zaman da biz onlara giderdik, onun isteklendirmesi önemliydi ama Yurdanur Hoca bilinen, güvenilir bir çevirmendi, dünya edebiyatından çok sayıda çevirisi vardı, Dergi'ye de yapıyordu, onun önermesi kuşkusuz çok daha anlamlıydı. Zaten o telefon etmişti, bana söylenmemişi ama hissettiğim kadarıyla daha önce de benden Memet Ağbi'ye söz etmiş, o da gelsin, demiş.

Kapıdan içeri girdiğimde, Vilayet Han'ın ikinci katı, küçük bir büro, ilk kez bir yayınevinin de kapısından içeri giriyordum. Aslında ikinci demeliyim. İlki, bizim mahalleden, hemen karşı evde oturan Ergun Ağbi'nin ortak olduğu dergiydi. İlköğretim için çıkarılan bir tür ünite dergisi. Bir yaz orada paketleme falan yapmıştım, yaz aylarında tatil, hazırlık sayıları çıkartıyorlardı. Edebiyat dergisi olmamakla birlikte biraz biraz Babiâli'yi orada tanımıştım; artık Çağaloğlu'ydü ya! Yeni öğrenim yılı başlayınca, dersler diyerek dergiden ayrıldım, aslında çalışabilirdim ancak gözüm, yazı yazmakta, çeviri yapmaktaydı. Okul, kimi hocalarımın etki-

si, aldığım eğitim beni böyle yönlendiriyordu, kuşkusuz amcamın edebiyatla sanatla olan ilgisinin payı da vardı.

Memet Ağbi'yi görür görmez tüylerim diken diken olmuştu, daha önce fotoğrafını görmemiştim, belki dergilerde, gazetelerde görmüştüm de anımsamıyordum. Gerçi Memet Ağbi de popülerlikten hiç hoşlanmazdı. Hele de televizyona çıkmaktan! Nâzım'ın aynısıydı ya da bana öyle gelmişti, heyecanlandım, doğru dürüst konuşamadım, yalnız sesim titremiyor, ellerim de titriyordu. Çok zekiymiş, anlamıştı, kendine özgü, hani derler ya, bıyık altı gülümsemeyle ama hiç de insanı kırmadan masasının yan tarafındaki kanepeye oturttu. Zaten içeri girip adımla söyleyince, ayağa kalkıp elimi sıkıyordu. Daha da heyecanlanmıştım. Duruşu ve bakışı, gülümsemesi saygılı olmanızı gerektiriyordu. Sorular sordu, okulu sordu, öğretmenleri, dersleri, okuduğum yazarları, şairleri sordu, izlediğim dergileri, çay ikram etti. Heyecanımı yenmeye çalışarak, sesimin titrememesine özen göstererek yanıtladım, konuştukça biraz rahatlamıştım, derdimi, isteklerimi söyledim. Yine kibarca yazının, çevirinin öyle birdenbire olamayacağını örnekler vererek anlattı. Bir süre gerekiyordu, yemeğin pişmesi gibi, meyvenin olgunlaşması gibi; ve de okulda pek olmayan bir pratik. Gel git biraz, istersen yardım et dergiye, paket yap biraz, buranın havasını soluklan, sonra çeviriye de el atarsın, dedi.

Yardıma ihtiyacı olduğundan değil, aslında bana a'dan z'ye yayıncılığı, Babîâli hayatını öğretmek istiyordu. Sanırım Yurdanur Hoca hakkımda epeyce olumlu şeyler söylemişti. Hiç yüksünmeden, paketleme yaptım, kendisi de yapardı, yıllar önce Selim de yapmış, Celâl de. Onları da orada tanıdım. Celâl'i gördüğümde, hapisaneden yeni çıkmıştı, bir çeviri yüzünden içeri girmişti, hapiste de çeviri yapmayı sürdürebilmişti, içerideki yaşamı anlatıyordu. 68'lilerdendi. Selim'in kitapları yayınlanıyor, dergilerde incelemeleri çıkıyor, bir yandan senaryo yazıyor, filme çekiliyordu ama Memet Ağbi'yi ve Dergi'yi de hiç ihmal etmiyordu; genç yaşına karşın derin bir sanat, edebiyat bilgisi vardı. Turhan'ı

da orada tanıdım. Turhan benden dokuz-on yaş büyükse de hiç göstermiyordu. O da bir mizah dergisinin yazışları müdürüydü. Böyle olmasına karşın fırsat bulduğunda gelip Memet Ağbi'ye yardım eder, kitapları dergileri paketlerdi. Memet Ağbi'nin komşusuydu, çocukluğundan beri tanışıyorlardı ve hep yayınevinin içindeydi. Bu gençlerin ki ağbi-lerim sayılırdı, hiç yüksünmeden böylesine şevkle çalışmaları da benim için eğitici olmuştu. Severek yapıyordu ama daha çok Memet Ağbi seviyor, asıl sayılıyordu.

Melih Bey'i, Oktay Bey'i, Edip Bey'i, Asım Ağbi'yi, Naci Ağbi'yi, Ülkü Ağbi'yi, Behçet Bey'i hep orada tanıdım, evet kimileri bey, kimileri ağbiydi; sohbet etme olanağı buldum, tabii ki daha çok dinleme olanağı buldum. Haddimi aşarak sorular sordum, kendimce bir şeyler söyledim. Edebiyatımızın deryalarıydı, ikinci bir okul sürecim başlamıştı, bu kez hayatın içinden. Ne yazık ki Dergi'yi çıkartmakta zorlanıyordu Memet Ağbi, yılların hem zihinsel hem bedensel yorgunluğu da vardı; koşullar çetrefilleşiyordu. Ama asıl nedeni yıllar sonra anlayacaktım, gerçi arada söylemişse de o zaman bunu nasıl kavrayabilirdim; günlük politikanın içinde olan bir dergicilik yapmak istemiyordu, böylesine bir sürüklenme vardı, sanırım bu bağlamdaki eleştiriler de canını sıkıyordu. Az da olsa kitap yayınına devam ediyordu. Dergi'nin sonunu yakalamıştım, hatta ucundan yakalamıştım, yine de çok şanslıydım. Çünkü orası gerçek bir edebiyat okulu...

Alt katta dolaştıkça dolaştım, birkaç kez bahçeye çıktım, kış yaklaşıyordu, hava nemliydi, yağmur atıstırıyordu, bahçede yürüdüm, soğuk havayı duyumsuyor ama üşümüyordum, içeri girmek istemiyordum, biraz önce istekle yaptığım çeviriye dokunmak istemiyordum, bir gün önceki coş-kum birden kesilivermişti, sanki bilincimi yitirmiş, birinden, uzak bir yerden komut almışçasına odama gittim; yağmur damlaları gözyaşlarıma karışmıştı. Ağlamıştım.

İki

Bir gün ders bittikten sonra koridora çıkmıştım ki arkamdan Yurdanur Hoca, o kararlı tavrıyla adımı sesledi, odasına giderken birlikte yürüdük, derslerden falan konuştuk, daha çok sordu, ne okuyorsun dedi, o sıra okuduğum kitaplardan söz ettim, Sevgi Soysal okudun mu diye sordu, o zamana kadar hiç okumamıştım ama adını biliyordum, bildiğim kadarıyla da sudan sebeplerle hapiste yatmıştı, bir romanına dava açılmıştı, gazetelerde haber olarak çıkmıştı, tepkiler de dile gelmişti. Bir-iki yıl önceydi, ağbilerimiz üniversitede polis copuyla tanıyor, kimileri öldürülüyor, işkence görüyordu! O dönemleri pek anlayamıyordum, yüzeyseldi bildiklerim, benim de tepkim vardı, ağbilerime özenerek kendimi solcu görüyordum da ama ne kadar biliyordum, ne kadar bilinçliydim, bu başka bir mesele kuşkusuz!

Tante Rosa'yı önerdi önce okumam için, edebiyatımızda pek görmediğimiz farklı, eğlenceli bir kitap olduğunu söyledi, ötekileri de sonra okursun dedi. Doğrusu şaşırmıştım, bir o kadar da sevinmişim benimle ilgilenmesine, hemen o gün Soysal'ın ne kadar kitabı varsa, okuldan çıkar çıkmaz Çağaloğlu'ndaki bir dağıtıcıdan aldım ancak birini bulamamıştım; dağıtıcılarda kitap biraz daha ucuz oluyordu, bizler de öğrenci olduğumuz için, bir arkadaşın önerisiyle o dağıtıcının kapısını aşındırır olmuştuk. Hemen hemen bütün paramı vermiştim, belki birkaç kuruş kalmıştır, aylık tren pasom olduğu için rahattım, telaşlanmadım, nasıl olsa trenle eve gidiyordum, yine gidebilirdim küçük çantamda onun

kitaplarıyla. Sirkeci'ye inip trene bindim, tren güzeldi, yarım saatlik bir yolculuk da olsa tren yolculuklarını hep sevmişimdir. Banliyö henüz şehrin merkezine dahil olmamıştı, adı da banliyö trenidir zaten, işte o eski trenli günlerdi, çoğunlukla oturmak için bir sonra kalkacak treni beklerdim, peronların başındaki elektronik panoda yazardı, yine öyle yaptım, gidiş yönündeki yani sol taraftaki pencere kenarına oturdum ve Tante Rosa'nın serüvenleriyle beze- li kitabın kapağını açtım...

Bir günde bitirdim, ince kitaptı; hoşuma gitmişti, dediği gibi eğlenceliydi, ama itiraf edeyim ki yıllar sonra anlayacaktım o kitabın değerini, derinliğini, benzersizliğini ve öncü oluşunu, zaten çok gençtim, ne kadar anlayabiliyorsa kitaplardan o kadarını anlıyordum; yıllar sonra tekrar okunduğunda güçlü kitaplar başka bir ışık saçıyor. Sonra *Yürümek*'i okudum, sevdim, ardından *Yenişehir'de Bir Öğle Vakti*'ni okudum, çok sevdim, hayran kaldım. O günlerde edebiyat dergileri bu romandan söz ediyordu, önemli bir ödül de almıştı, Yurdanur Hoca da ne yazdıysa oku demişti bana, böylece yeni bir yazar, hayran olduğum bir yazar hayatıma giriyordu, bir kez daha okudum *Yenişehir'de...*'ni ve ardından hikaye kitabı *Tutkulu Perçem*'i okudum. İlk kitabıydı, onun basımı tükenmişti, bizim dağıtıcıda yoktu, ertesi gün Sahaflar'a gitmiştim, Arslan Bey bulup vermişti, bulamadığımız kitap olunca önce Arslan Bey'in kapısını çaldık, o da bir şekliyle bulurdu; böylece Soysal'ın yayınlanmış bütün kitaplarını okumuş oldum. Brecht çevirisini de okudum, bu bir romandı, Yurdanur Hoca onu da önermişti. Kitapları, bir hafta on gün içinde bitirmiştim.

Yenişehir'de... derin bir iz bıraktı. Bunu Yurdanur Hoca ile paylaştım, sonra ürkerek romanın üzerine bir yazı yazma niyetinde olduğumu söyledim, aslında evdeki daktiloda, amcam evden ayrılırken bana bırakmıştı, bir şeyler yazmaya başlamıştım bile. Bir tür karalamalardı, okuduğum romanlar, kitaplar hakkında görüşlerimi yazıyordum daha çok. Önce saman kağıtlarına yazar, sonra daktiloya çeker-

dim, zaman zaman yapardım, biraz da özenti gibiydi, kuşkusuz yazım hatalarıyla dolu, beceriksizceydi. Amcam daktilonun yanı sıra bazı kitaplarını da bırakmıştı, okuma sevgisi, alışkanlığı daha çok ondan geçmişti, babam da okumayı önemserdi ama amca rol modeliydi doğal olarak ve edebiyata ilişkin kitaplar da okur, benimle paylaşır önerir, özendirirdi, gençliğinde şiir de yazmış ancak ölümünden sonra, birkaç yıl önce okuyabildim, babaannemin ardından yoğun duyumsamalarda çoğu, ilginçti, sorduğumda yırttım attım demişti oysa, insanın kendisine sakladıklarındandı, gizlerindendi o şiirler. Yurdanur Hoca'nın tepkisi ne olacak, diye çekinerek bekliyordum, sert bir kadındı ama çok iyi bir hocaydı, bildiğini söylemekten hiç kaçınmazdı, yaz dedi, ödül de aldı, bir yerlerde yayınlatabiliriz, yüreklendirdi beni.

Amcamdan görmüştüm tabii ki, daktiloya iki kağıt koyuyordu, araya da karbon kağıdı, böylece her yazdığının bir yedeği, kopyası oluyordu, onun için gerekliydi, davalarını dosyalıyordu, yazışmalarını, dilekçeleri falan. Babam da mavi renkli bir karbon kağıdı getirmişti bir paket, ben de onları koyuyordum araya, o paket hiç bitmedi. Ne var ki yazıp tamamlamam çok uzun sürmüştü, kaç kağıt çöpü boylamıştı, dışarıdan gazel atmak kolaydı da iş gerçekleştirmeye gelince çatallaşıyordu, dönem de bitmişti. Yaz tatilinde de çalışmışım yazı üzerine, kendimce romanı inceliyordum, tabii inceleme denir mi o başka! Biraz derslerde gördüğüm metin çözümlemelerini, biraz da dergilerde okuduğum eleştiri-inceleme yazılarını kendime kılavuz ediniyor, onlara özeniyordum. Bir kez daha Yurdanur Hoca'ya söz edemedim, yeni dönem başladıktan bir süre sonra da beni Memet Ağbi'ye göndermişti.

Dergi'ye gidip gelme günlerim sürerken *Yenişehir'de...* ikinci basımını yapmıştı, bu vesileyle Memet Ağbi'ye utana sıkıla söylemişim roman üzerine bir inceleme yazdığımı, hemen getir demişti. Önceki yıllarda Sevgi Soysal'ın hikayeleri Dergi'de yayınlanmıştı, Sevgi Soysal'ı o da çok önemsi-

yordu. Hiçbir sınavda, hayatımın hiçbir anında bu kadar terlediğimi anımsamıyorum. Memet Ağbi yazıyı okurken, karşısında eridim! Her zamanki gibi alt dudağıyla hafiften beyazlamış bıyıklarını emiyordu, bu bir alışkanlıktı, çalışırken hep yapardı. Bıyıkları hiçbir zaman uzun değildi, hep düzeltilmişti, saçları kısa ve sakal tıraşını yapmış olurdu, onu hiç günlük de olsa sakallı görmedim. Her gün karşılaşmıyordum ama onun bu tür şeylere önem verdiğini, özenli olduğunu o yaşında da anlayabiliyordum.

Okumayı bitirdikten sonra hafiften gülümseyerek, bu yazı yayınlanmaz dedi, dört sayfalık kendimce bir inceleme yazısıydı, insan gençken cesur oluyor ve ne hikmetse hep büyük laflar etmek istiyor, kırmamaya özen gösterdiğinin farkındaydım, olmamış bir yazıya Memet Ağbi olmuş, beğenmediği bir yazıya beğendim demezdi! Utanmıştım aslında. Yazımın yayınlanmaya değer bulunmaması utandır-mıştı, ancak doğal olduğunu hayat bana ileride öğretecekti. Bir de karşımda kim vardı! Başka biri olsa belki yalnızca biraz üzüldüm. Yine de dilimin döndüğünce, acaba elden geçirsem, falan gibisinden directtim, duraklamıştı, yüzüme baktıktan sonra, sanırım gözlerimdeki arzuyu kararlılığı tartıyordu, bir buçuk sayfalık bir tanıtım yazısı yaz demişti, oturup, anlamsız cümleleri, o büyük lafları, anlaşılmayan yorumlarımı kalemiyle çizdi. Romandaki karakterlerin ortaya çıkışını atletizmdeki bayrak koşusuna benzetmiştim, bu Memet Ağbi'nin hoşuna gitmişti. Bak bundan söz et, bu ilginç, dedi, zaman üzerinde de dur, çok önemli, dedi. Bir roman ama her bölüm sanki kendi başına da okunabilecek birer hikaye gibi olduğunu da söylemişti. Hikaye sanatına çok önem verirdi, o öykü derdi. *Tante Rosa*'nın böylesine bir yapısı olduğundan da söz etti, bunlar, bana verilen karşılıksız edebiyat dersleriydi.

Dergi'ye ilk geldiğimde Memet Ağbi'nin voleybol antrenörü, hem de erkek millî takımının antrenörü olduğunu bilmiyordum. Daha sonraları öğrenecektim; bir uğradığımda, kimdi, tam anımsamıyorum, yoğun olarak voleybol

konuşuluyordu, sanırım Celâl'di, çünkü o da sporla, özellikle de futbolla çok ilgiliydi. O günden sonra, az çok sporla ilgili biri olarak sorularımın sınırı epeyce genişlemişti. Orta ve lise yıllarında atletizmi denediğimi öğrenince Memet Ağbi sormaya başladı bu kez. Gerçi az koşmuştum, doğuştan dalağımın büyüklüğü engel olmuştu, bu da rastlantı eseri ortaya çıkmıştı. Orta mesafe çalışmıştım ancak yalnız sekiz yüz metre koşabiliyordum ve bir türlü belli bir süreyi geçemiyordum, kan ter içinde kalıyordum, başka bir rahatsızlık için hastaneye gittiğimde bulunmuştu, tekrar çalışmam, antremanlara başlamam önerildi, ne var ki konunun uzmanı bir doktor, çok zorlanacağımı, belli bir düzeyin üzerine asla çıkamayacağımı söylemişti. Moralistim bozuldu, bıraktım, bıraktınca da üzüldüm. Karşılaşmalara, turnuvalara gitmiyordum, bu alışkanlığımı yitirmiştim, artık edebiyat daha çok yaşamımdaydı, dahası koşullar da ona yöneltmiş oldu, yine de televizyondaki atletizm karşılaşmalarını kaçırmayışım, gazete haberlerini okuyuşumla da epeyce ilgilenmişti Memet Ağbi.

Her zaman kitap, dergi paketi yaptırmıyordu, sorularımı, hiç yüksünmeden kim bilir ne saçmalıklarla doluydu, yanıtlıyordu da. Haftada iki gün, salı ve perşembe okuldan çıktıktan sonra Kapalıçarşı'ya girip, oradan Nuruosmaniye kapısından meydana doğru çıkıp, hemen sola dönüp, aşağıya kıvrılıp ve yolun sağına geçip, soluğu Vilâyet Han'ın ikinci katında alıyordum. Benim gittiğim saatler iki-üç arasındaydı, çoğunlukla kimse olmuyordu, kapıdan içeri girdiğimde, masasının başında ya redaksiyon yapıyor ya da bir yazıyı dergi için yayına hazırlıyordu ki hemen hemen en sevdiği işti, gözlerinin içi parlayarak merhaba dedikten sonra, paketlenecek kitap ya da dergileri başıyla işaret edip, gülümseyerek seni bekliyorlar, diyordu...

Kitap tanıtımı üzerine özellikle Asım Ağbi ile konuştuklarını hatırlıyorum, böylesine konuşmalar ders gibiydi, dikkatlice dinlerdim. Yan tarafta paket yapıyor olsam da kulaklarım iyice açılırdı. Kendisinin kitap tanıtımını konu edinen

bir-iki yazısı vardı. Nesnel olmanın, açıklayıcı olmanın, konu ve kişileri net biçimde sergilemenin, yorumdan çok kitabın özelliğini ortaya koymanın altını çiziyordu, her dergide böyle yazılar olmalıydı, hatta gazeteler niye Batı'daki gibi tanıtım yapmıyordu, yapsalar, edebiyata ilgi daha çok artardı, sanırım Asım Ağbi ile en çok anlaştıkları konu buydu, zaman zaman karşı görüşlerini çekinmeden söylerlerdi, kitap tanıtımı konusunda, sanki söz birliği etmişçesine konuşurlardı.

Yenişehir'de... ile ilgili tanıtım yazımın tamamlanması neredeyse bir ay sürdü. Memet Ağbi ilkini kırmızıya boyamıştı, ikincisini yeniden yazdırmadı, bir-iki düzelti yaptı üstünde ve o çok sevdiği yayına hazırlama işlemini, başlık puntosunu, metin puntosunu falan yazdı, yine hafiften bıyıklarını alt dudağıyla emerek. Yazım çıkacaktı, tamam dediğinde, dergiyi elime alıp derginin kapağında adımları gördüğüm andan daha çok heyecanlandım, tanımsız bir haz âniydi, o gün uçarak Sirkeci'ye indim, trene düşteymişçesine bindim, eve koşarak mı gittim, yürüyerek mi gittim, kim bilir nasıl gittim. Yol boyu, trenin penceresinden boş boş bakarak ama adımları kapakta hayal ediyor, Dergi'ye gelen o büyük insanların yazarların, şairlerin yazımı okuyacaklarını düşünerek yerimde duramıyordum, henüz gerçekleşmemiş bir durumdan dolayı çocukça gururlanıyordum, artık yazarlığa da adımları atıyordum. Oysa çok da önemli bir şey değildi yaptığım, bir buçuk sayfalık teknik bir yazı, kısa bir kitap tanıtımı, ne var ki o yaş için dağları var etmekte ve de ilk yazıydı...

Üç

Ders bitmişti, o gün Cağaloğlu'na gidecektim, bir an önce gitmek için can atıyorsam da önce Yurdanur Hoca ile konuşmak istedim, yine birlikte odasına doğru yürüdük, daha önce konuyu bildiği için ona söylemeden yapamazdım, bu olanaksızdı tabii, yazıyı soruyor, gerçekten de merak ediyor, içtendir, hiç yapmacık değildir, neyse odur, çıkacak sayıda olduğunu söyleyince çok sevindi, belki yayınevine gelmiştir, dedim, oraya gittiğimi öğrenince Memet Ağbi'ye selam söylemişti. Birkaç kez çevirisini benimle göndermişti, işe yaramanın, Dergi'ye ait olmanın keyfini çıkarırdım o küçük zarfı taşırken, bu kez selamını taşıyordum ama benim aklım yeni sayıdaydı, matbaadan gelmiş olduğunu, gittiğimde ellerimin arasında olacağını hayal ediyor, soyut bir haz alıyordum.

Sahaflar'dan hızla geçiyorum, Arslan Bey'e merhaba demeyi unutmuyorum, nasılsınız, diyorum, her zamankinin tersine kitaplara hiç bakmıyorum, çünkü bütün benliğimle Dergi'nin son sayısındayım, içim içime sığmıyor, Kapalı-çarşı'yı nasıl geçiyorum, uçuyorum herhalde, her zamanki geçişimin dışında. Oysa etrafa bakar, dükkanları izler, Amcam'ın kitaplığındaki Orhan Veli'nin "Kapalı Çarşı" şiiri aklıma gelir, belleğimdeki kalan dizeleri mırıldandır, gelin olacaktı hürriyette, der, kapalı çarşı kapalı kutu der, o pembe-zar gömlek, der, giyilmemiş çamaşırların kokusunu duyup, şiiri bölük pörçük anımsayarak, bazen mırıldanmanın üzerine çıkarak, birazını da uydurarak o aşına serinliğin içinde

bana hep uyumlu gelen kalabalığı izlemeye bayılırdım. Dükkanlar da ayrı bir renkti. Artık öyle değil, şimdi o Kapalıçarşı da yok! Bir-iki yıl önce gençliğimdeki, öğrenciliğimdeki yüzlerce kez yaptığım yürüşlerimden birini yapmıştım, sanırım en az on yıl kadar da olmuştur gelmeyeli, çok şaşırdım, ana caddesinden yürüyordum, bir tuhafılık hissettim ama tuhafılığı yolun yarısına geldikten sonra fark ettim ve sonrasında saymaya başladım; yanılmıyorsam dört tane saydım, kim bilir ardımda kalan kaç taneydi! Bu kadar kuruyemişçi-tatlıcı var mıydı? Ne yazık ki İstiklal Caddesi'nde kanıksadık! Gerçi, oraya da artık hiç gitmiyorum, zaten yılda bir-iki kez giderdim. Öyle ya, Kapalıçarşı'da niye olmasın! Ama bunlar yıllardır şehirde tanık olduğumuz, bildik kuruyemişçilerden değildi! Lokumlar, kümeler yani cevizli sucuklar, cezeryeler, pestiller vb vitrinin önünde sergileniyordu! Çok şaşırdım, anlaşılan görmeyeli başka kültürlerin zevki gelişmiş, yaygınlaşmış. Böylesine köklü bir şehirde, gerçek değer dediğimiz böylesine eski bir mekanda, bu kadar hızlı bir değişim olur mu?

Nuruosmaniye Camisi'nin serinliğini geçip, meydana doğru biraz yokuştur ama hissetmiyorum, sonrasında kendimi bu kez yokuş aşağı bırakıyorum, kısa bir yol, koşma ile yürüme arası, süre yok, mesafe yok, hızla geçiyorum, merdivenleri asansöre binmiş gibi çıkıyorum, o binada asansör yoktur ama o an asansör bacaklarım bedenim, zaten iki kat, zamanı yendim sanki, kapıda biraz duruyorum, heyecanım geçsin, soluk alıp veriyorum, kapıya iki kez vurup, açıp içeri giriyorum. Selim ile Memet Ağbi konuşuyor, etrafta dergiyi arıyorum, saygıyla selamlarken ikisini gözlerim başka bir yana odaklanmış, gelmiş olsa paket yaptığımız geniş masanın üstünde olur en az beş-on tane, demek gelmemiş, sabırsızlığın hayal kırıklığı az da olsa, yanlarına oturuyorum, sormanın kapısının açılmasını bekleyeceğim çaresiz.

Dergi'nin gelmeysiine üzölmüşsem de belli etmemeye çalıştım, ne güzel ne öğretici bir rastlantıydı konuştukları benim için. Sevgi Soysal hakkında konuşuyorlardı, acaba

konu nasıl açılmıştı, yeni sayıdaki yazımdan dolayı mı, bu kadar önemseniyor muydum, yoksa bir rastlantı mı, öncelikle kendime yontuyorum. *Tante Rosa*'nın, aslında roman olduğunu söylüyor Selim. Öyle algılanmadı, hikaye olarak sunuldu, hatta kendisi de öyle söylüyor ama bence bir roman gibi, diyor. Üstelik Sevgi Soysal ile görüştüğünde, ona da düşüncelerini aktarmış, bir-iki yıl önce Ankara'da buluşmuşlar. İçimden bir şeyler kopuyor, ben de tanışsam, onunla görüşsem, sohbet etsem, kitaplarına dair sorular sorsam, hatta bir röportaj yapsam, kafama takılan Ali'nin babasını sorsam, o koşunun hangisi olduğunu sorsam, yine Memet Ağbi yayınlasa, bir yandan da aklım Dergi'nin son sayısında, ilk yayınlanacak olan yazımda.

Sevgi Soysal şaşırmış, yazarken öyle düşünmediğini, öyle bir niyeti olmadığını belirtmiş, biraz sizin romanınıza benziyor, diyor Selim, Memet Ağbi'nin romanı olduğunu ilk kez öğreniyorum, utaniyorum, hiç bilmiyorum meğerse bir romanı varmış, adı söylenmiyor, ilk aklıma gelen hemen alıp okumak oluyor, adını da soramıyorum ama Arslan Bey kurtarıcı, yoğun konuşma sürüyor, arada onlara çay servisi yapıyorum, konuştukları öğretici ama o zaman için beni aşan edebî bir söyleşi, bu aşana en kısa zamanda ulaşmak istiyorum. O zamanlar bilmiyorum bunun kolay olmadığını, doğal olarak aceleciyim, ne var ki Memet Ağbi'nin varlığı insanın gereksiz eylemler yapmasını önüyor. İkinci kez utaniyorum Memet Ağbi'nin hikaye kitabı olduğunu öğrendiğimde. Romanına benzer yapısı varmış, ikisi de yirmi beş yıl kadar önce çıkmış, bunu da sonra öğreneceğim, bir an önce Arslan Bey'in kapısını çalmalıyım diye düşünüyorum, onda kesinlikle bulunur, dükkanda yoksa bile, sonra bir yerlerden bulur.

Romanın ya da novellanın diyor Selim, novella sözcüğünü, bu tanıımı hayatımda ilk kez duyuyorum, utana sıkıla araya girip soruyorum anlamı ne diye, her gün yeni şeyler öğreniyorum, Dergi'nin yeni sayısı gelseydi çok daha mutlu olacaktım ne var ki hem heyecanım yatışıyor hem de bilgiy-

le yıkanmanın keyfini çıkartıyorum. Aslında yapılan eleştirileri hak etmediği konuşuluyor, yadırgandığı, yabancı bulunduğu, Batı öykünmecisi dendiği, falan. Ancak, kendisi de demiş, isimler değişik, Ayşe Fatma olsa ne olacak. Ailesinden etkilenmiş, Alman bir büyükanne var, onun yaşamı girmiş. Bizim dünyamızı da, bizim kadınıımızı da bir şekilde yansıttığını, dolayısıyla evrensel bir metin olduğunu söylüyor Memet Ağbi bunun üzerine. Hoş ve güzel bir kitap, diyor. Selim merkezdeki kadının komik ama incitildiğini anlatıyor. Biçimi hakkında tartışıyorlar, iç-dış biçim hakkında. Bunları daha çok Memet Ağbi söylüyor, yine çok anlamıyorum, dikkatle dinliyorum, onun ilk kitabındaki bir yazıda vardı bu konu, iç-dış biçim meselesi, okumuştum ama ne kadar anlamıştım, biraz biraz anlıyorum, yeni bilgilerle besleniyorum o günler.

Brecht etkisi olduğu da konuşuluyor, zaten bir romanını da çevirmişti, araya girip okuduğumu belirtiyorum, roman hakkında bir şeyler de ekliyorum, aklım, yüreğim daha çok yeni sayıda olmasına karşın, gençken insan böylesine yersiz ataklar yapıyor, ancak ikisi de sevecenlikle karşılıyor bu çıkıntımı, sanırım romanı okuduğumu da tahmin etmiyorlardı. Yıllar sonra *Bay Keuner'in Öyküleri* yayınlandığında bu kitapla daha çok bağ kuracaktım. Gerçi *Tante Rosa'nın* bütünlüğü daha farklıydı, gerçekten de bir roman olarak ele alınabilir; belki klasik novellaya daha yakın, *Bay Keuner'in Öyküleri*'ni okuduktan sonra, *Tante Rosa'yı* bir kez daha okuyacaktım, artık daha bilgilenmişim, daha fazlasını anlayacaktım, katmanlı bir metin olduğunu öğrenecektim, okuma hazzını alacaktım, ilk okuyuşta göremediğim incelikleri görecektim. Yazarın yaratıcılığının yanında zekasını da.

Bay Keuner... daha çok etik bir metindi, dünya görüşü, kuram önemliydi yazarı için, *Tante Rosa* edebî yapı içindeydi. Yıllar geçecek, yine haz aldığım üçüncü kez okuyuşumda da öncü, benzersiz bir novella olduğunu düşünecektim, artık ben de novellanın ne demek olduğunu öğrenmişim; pek kimseler farkında değil ama bir baş yapıt, diyor Selim.

O gün Memet Ağbi *Yenişehir'de...* ile ilgili yazımdan da söz edince, Selim merakla beklediğini söyledi, ben gelmeden önce konuşulmuş muydu, henüz çıkmamış olmasına karşın özendiriyor, teşvik ediyordu, o günlerde hep öyle yapmıştı. Roman yayınlandığında, Selim de çok beğenmiş, bir yıl kadar önce yine Ankara'da Sevgi Soysal ile oturup konuşmuşlar; bir-iki yerdeki çekincesini söylemiş. Anlatıyor, hayranlıkla dinliyorum, Sevgi Soysal, haklısın galiba biraz Ali'ye iltimas geçtim, kıyamadım, yapmasam daha iyi olurdu, demiş. Memet Ağbi, romandaki karakterlerin ortaya çıkışıyla ilgili çok güzel bir benzetme yaptığını, şu bayrak koşusu meselesini söyleyince koltuklarım kabarıyor, sırtıttığının farkındayım ama ölçüyü de kaçırmamaya özen gösteriyorum, hele bir de son sayı gelmiş olsaydı, Selim çok şaşırıyor, hiç aklıma gelmezdi diyor, belki de sporla fazla ilgisi olmadığı için aklına gelmedi, bu kez sözü kapıyorum, kendi benzetmemi anlatıyorum, yazının dışına çıkıyorum, ilgiyle dinliyorlar, her zamanki inceliğiyle çok güzel bulmuşsun, diyor.

Aklım da kalbim de adımın yazılı olduğu derginin yeni sayısının kapağındaydı! Dergi'nin provalarını görmüş, hatta tashihini yapan Memet Ağbi'ye de yardım etmiştim. Düzeltilecek provaları yani kolon denilen kağıdı o okuyor, ben orijinalden takip ediyordum, eski yöntem böyleydi, dizgi sırasındaki doğal hataların yanı sıra dizgici satır, sözcük atlayabilir, fark edemeyeceğiniz bir ek, ekler yapabilir. Ya da noktalama işaretlerinde değişiklik yapabiliyordu, tüm bunları öğreniyordum, Memet Ağbi, kolonları önüme koyup, hadi bakalım kendi yazını sen düzelt demişti. Bu da benim için çok özeldi, epeyce heyecanlandım. Sonra kendisi bir kez daha okudu, atladığımı bir-iki harfi buldu. Kabahati yüzüne vurulmuş bir çocuk gibi utandım, hemen anladı, çok normal, yazan kişi kendi yazısındaki hataları kolay kolay göremez, dedi, senin anlayacağın terzi kendi söküğünü dikemez.

Bir kitabın, derginin hazırlanışındaki süreci, o günlere kadar bilmediğim büyük emeği de görüyordum, o kadar

çok şey öğreniyordum ki, o zamanki yayın dünyasındaki varlığım, şimdi adlandırılacak olsam bir Tabula Rasa'ydı! Bu bilgilenme de aslında hemen hemen birçok konuda o günden bugüne sürüyor... Benim için o günlerin merkezinde edebiyat, kültür, dil, Türkçe vardı, Dergi dolayısıyla da yayıncılık; ama daha çok *Yenişehir*'de... vardı, Sevgi Soysal vardı.

Dört

Amcam edebiyatın bir yalan olduğunu söylemişti, kendine özgü o gülümseyen ciddiyetiyle. Tiyatro için de öyle derdi, oyuncu karşımızda ağlıyor, hatta bizi de ağlatıyor ama gerçek değil derdi, yalandan yapıyor derdi, kendisi de lisede tiyatroyla ilgilenmiş, *Antigone*'de Kreon'u oynamış, fotoğrafları hâlâ durur, sonra hayat onu sanattan edebiyattan, şiirden koparmış, aslında derler ya sanatçı ruhludur, işte öyleydi. Ne demek istediğini az çok anlıyordum, sanat-edebiyat gerçek hayattaki gibi değildir demek istiyordu, lise yıllarımdı, bizim yanıımızdan henüz ayrılmadığı sık sık derdimi açtığım günlerdi, benim yazarlığa olan tutkumu hissediyordu. Bir yazar, bir sanatçı olmadığı için, o yolu tutmadığı için söylediklerinde bilgiden çok sezgi vardı. Kurmaca terimini daha sonra öğrenecektim, romanın gerçekteki gibi olmadığını bilsem de Memet Ağbi'ye sormadan edemiyordum bazı meseleleri; zaten yazımdaki benzer yerleri, şu ilk inceleme özentisinden çıkartmıştı. Kendimce gerçek yaşamla bağlar kuruyor, bir anlamda büyük laflar ediyordum! Ankara'ya birkaç kez gidip gelmişim, Kavaklıdere, Kızılay çevresi çoğunlukla gezilen yerlerdi, Gima, Piknik bizim de bildiğimiz mekanlardı.

Yine de aklıma takılmıştı. *Yenişehir'de...*'inde sözü geçen bir Balkan koşusunda şampiyon olan biri vardı. Bu, romanın önemli karakterlerinden Ali'nin babasıydı, sonradan karısı olacak olan kızla da bu vesileyle tanışıyordu, şampiyon olarak şehrinde karşılandığında o kız ona çiçek veri-

yordu. Memet Ağbi diyordum, böyle bir şampiyonluk var mı, hangi koşu bu? Gerçi bundan romanda kısaca söz ediliyordu, büyük yer tutmuyordu, atletizm tarihini azıcık biliyordum, biraz koşmuştum, ilgim hâlâ sürüyordu, o zaman ki bilgisiz cesaretle bu durumun üzerinde ısrar ediyordum, her zamanki sevecen gülümsemesiyle, öyle düşünme, bire bir karşılık bulmaya çalışma, gerçekte olup olmaması önemli değil, diyordu. Bir anlayışı sergilemek istiyor, hem de eleştirel olarak; birkaç yıl önce Balkan Şampiyonası'nda başarılar vardı, ona gönderme yapıyor, övünüp durduk, başarı önemli tabii ama dünyanın en önemli birinciliğiymiş gibi boş yere övünmek de anlamsız, hamaseti eleştiriyor, bir turnuvada birincilik almak tabii ki önemli ama Balkan Şampiyonası, çok önemli bir organizasyon değil, bir Avrupa Şampiyonası, bir Olimpiyat gibi değil, diyordu, son dediklerini daha iyi anlıyordum.

Aklımda kalanlar bunlardı, aslında daha da söylemişti, ne yazık ki bellek şimdiki bilgisayarın belleği gibi değil, ayrıca teyp gibi kayıt da yapmıyor, değiştiriyor, ekliyor, eksiltiyor, çarpıtıyor! Hamaset sözcüğünün anlamını da o zaman öğrenmiştim. Memet Ağbi arı Türkçe'yi yeğlerdi, hem konuşurken hem yazarken özen gösterirdi. Sanırım biraz da, daha iyi anlamam içindi! Hamaset, yiğitlik kahramanlık anlamına geliyordu, okulda, özellikle ortaöğretimde kesinlikle öğretmenlerimiz söz etmiştir, söylemiştir. Anlamını bilmediğimi de sezmişti doğrusu, açıkladı, olumsuzdu içeriği, özellikle de edebiyatta uzak durmak gerektiğini belirtmişti, işte böylesine toplumsal bir eleştiriydi Sevgi Soysal'ınki. Milliyetçilik de eleştiriliyordu, nitekim, onunla yapılan bir röportajı çok sonra okuduğumda, romanın o küçük bölümünü anımsayacaktım. Gerçekten de Balkan Şampiyonası çok da önemli bir turnuva değildi, romanda da o koşu kısacık geçiyordu, işte bir şeyler biliyordum ya, bildiğimi satıyordum.

Memet Ağbi konuyu hikayeye, ardından da şiire getirmişti, kurmacanın gerçeği ile yaşamın gerçeğinin farklı olduğunu ve farklı olması gerektiğini yavaş yavaş kavrama-

ya başlamıştım. Ne var ki üzerinde durduğu dış dünyayı yansıtmı, onu edebî yapıya aktarma meselesi de vardı. Bunların kapısını da yeni yeni açıyordum her ne kadar Amcam “yalan” meselesini söymişse de, gerçi o edebiyatçı, yazar değildi. Bir keresinde, Selim de romanı hikayeyi kast ederek, yalan yazıyoruz, demişti. Dergi’de aydınlanıyordum, kuşkusuz üniversitedeki hocalarımın katkısı da epeyceydi. Ama Dergi, oraya gelip gidenler, özellikle Memet Ağbi başka bir okuldu, pratiğin kendisiydi.

O günden hesaplarsak uzun yıllar sonra, yani bir-iki yıl önce bir yazar bu koşuyu ele almış, ayrıntılarıyla, tarihten de örnekler vererek yazmıştı. Çok şaşırmıştım. *Yenişehir’de...* ile ilgili yazıların çoğunu okumuştum. Yayinevinin arşivinde son yıllarda çıkan edebiyat dergileri vardı. Memet Ağbi aldığı dergiyi evine götürür bir-iki ay sonra da Dergi’ye getirirdi, sanırım arşivi de Turhan düzenlerdi. Tabii benim için büyük olanaktı önceki yıllara ilişkin arayı kapamak adına. Kuşkusuz zamanın el verdiği ölçüde, gençlik yıllarında her şeyi bir an önce öğrenmek istiyorsunuz. Ancak romandaki o koşuya değinen bir yazı anımsamıyorum. O zaman tepkisel olmalı, beğenmediğim, yadırgadığım, şimdiyse bilinçli olarak katılmadığım eleştirileri anımsıyorum ama koşuya ilişkin bir değinmeyi, açıklamayı hayır, hiç okumadım. Sonraki yıllarda da. Bu konuyu ele alan o yazıyı okuduğumda, Memet Ağbi’nin kırk yıl önce, daha da fazla yıl önce söyledikleri birdenbire belleğimde ortaya çıktı, ne kadar kaldıysa! Sanki yazının satırlarında onun sesi, sözcükleri, gülümsemesi vardı. Sanki yazıyı o yazmıştı. Kırk yıldan fazla geçmiş, aklımda kalanlar böyleydi. Kuşkusuz Memet Ağbi çok daha geniş anlatmıştı. Bunları mı demişti, kuşkusuz hayır, başka şeyler söylemişti, yine de aynı kapıyı açıyordu. Bunca zaman geçmesine karşın, söylediklerinin bir kısmını unutmamışım ve benim için yalnızca *Yenişehir’de...* için değil, roman, edebiyat için, işte kurmaca için de ışık tutmuştu. Asıl önemlisi de Sevgi Soysal’ın yaratıcılığıydı. Yol göstericilerim sayesinde romanı daha iyi anlıyordum,

eve gidip bazı yerlerini yeniden okuyordum, ayrıca roman türünün ne olduğuna ilişkin soru giderek yanıtlanıyordu. Kuşkusuz işaret fişeği Yurdanur Hoca'dan gelmişti.

Utana sıkıla bir tane daha alabilir miyim demiştim, istediğin kadar al demişti. O gün Dergi'ye nasıl geldiğimi anımsamıyorum. İçeri girdiğimde kapının hemen karşısındaki paket yapılan uzun tahta masanın üstündeydi dergiler. Orası kitaplıkla Memet Ağbi'nin çalışma masasından ayrılmıştı, ayrı bir bölüm gibiydi ama öteki tarafla da bağlantılıydı. Turhan da vardı, abonelerin zarfları hazırlanıyordu. Memet Ağbi uzattı, al bakalım, nice güzel yazılara, dedi. Olağanüstü bir andı. Kolay kolay tanımlanamayan, belki gerek de yok tanıma, müthişti, yazı başlığını, adımı derginin kapağında görünce. Kısa bir yazı, çoğunluğun göz ardı edebileceği, belki okumayıp şöyle bakıp geçeceği bir tanıtım yazısıydı ama tabii benim için önemi çok büyüktü, Dergi'de yayınlanıyordu.

Heyecan ve sevinç dalgası kolay geçmedi, hemen Turhan'a yardım ettim, dergileri zarfların içine koyduk. Daha önceden Memet Ağbi o güzel yazısıyla isim ve adresleri yazmıştı. İş bittikten sonra çaylar ve sohbet. Doğal olarak daha çok onlar konuştu, ben dinledim, Turhan da yeni yazılar için destek verdi, yazmalısın, kitap tanıtımı yapmalısın diye, son derece okuyan, kitapların peşinde koşan, araştıran biriydi, hatta bir koleksiyonerdi. Memet Ağbi bile ona sorardı, şu kitabın basımı sende var mı, nerede buluruz gibisinden, birkaç kez tanık oldum, gayet iyi anımsıyorum.

Aslında doğru eve gidecektim, ancak ikinci dergiyi Amcam için aldığımdan, uçarak indiğim yokuşu çıkarak Piyer Loti'ye doğru hızla yol aldım, evdekilerden, arkadaşlarımdan önce ona vermek, ona göstermek istiyordum. Yazıhanesinde bulamasam da masasına bırakabilirdim; üç avukattılar, en küçükleri Amcam'dı, biri aynı zamanda gazetelerde köşe de yazan hikayeci ve dergiciydi, öteki de siyasetle yoğun ilgileniyordu, ikisinden daha büyüktü. Amcam odasında çalışıyordu. Dergi'yi uzattığımda neredeyse ben-

den daha çok sevindi, hemen eline alır almaz okudu, sonra ötekilere yeğeniyle övünürcesine gösterdi, yazar olan da alıp orada okudu, zaten kısa bir yazıydı, sırtıtmamı durduramıyordum, koltuklarımin kabarmasını da, benim dergiye de böyle kitap tanıtımları yaz, dedi. Yazmaz mıydım, seve seve yazacağımı söylediysem de hiç yazmadım, biliyordum ki Memet Ağbi birkaç dergide yazarlardan pek hoşlanmıyordu. Gerçi ben bir yazar mıydım? Yalnızca tek bir yazım, kısa bir tanıtım yazım çıkmıştı, yolun başı bile denemezdi. Zaten yazmak istesem de önce ondan izin alırdım ama bu izni hiç istemedim, düşünmedim bile.

Trende evirip çevirdim, kapaktaki adımı karşımda oturanlar, yanımdaki görsün istiyordum, gururlanıyordum, çocukluk işte, başka da nasıl olabilir, o yarım saatlik yol boyunca yazımı kaç kez okudum, çevremdekilerin kapaktaki adımı görmeleri, okuyabilseler bile ne anlama gelecek, orası kesin de, yol boyu aynı sayfaya bakıp durduğumu, hiç sayfa çevirmediğimi acaba fark etmişler miydi?

Trenler güzeldir, çoğunlukla eve dönüşlerimde trenin sol tarafına, cam kenarına oturur, bir dergiye ya da gazetenin akşam baskısına dalar, tren hareket ettikten bir süre sonra okumayı bırakır, çünkü Sarayburnu'na gelmişizdir, sol yanımdaki denizi izlerdim; maviyi bazen, kayalıkli sahili paralayan kocaman beyaz köpükleri, etraftaki küçük tekneleri, açıktaki gemileri izlerdim tekerleklerin raylarda çıkardığı, düzenli düzensiz ses ve vagonun salınımla. Benim dönüş saatlerimde, özellikle de baharda, güneş tam karşımda batmaktadır, yavaş yavaş sarıya çalar, trenin raylar üstündeki yol alışında doğal olarak ara sıra karşıma çıkar, bazen eski ahşap evler burnunuzun dibinden geçer, o zamanlar şehrin bir parçası, özelliği olan bostanlar da yakındır, haftada birkaç kez görsem de bu manzara beni hep kendine çeker, hep keyif alırım. Dergi elimdeyken o gün o manzarayı hiç görmedim, denizi, bostanları, güneşin sarı batışını...

Artık odamdaydım. Babam henüz gelmemişti, annem kutladı, yanağıma bir öpücük kondurdu, aferin, gözün

aydın, hayırlısı dedi, daha önce yazıdan onlara söz etmiş-
tim, hem de kaç kez, belki fetiş bir durum ama başkası ola-
bilir miydi? İlk yazım çıkıyordu, Dergi'de çıkıyordu, edebi-
yatımızın, en ünlü, en önemli, en gözde edebiyat dergisiydi.
Nihayet Sevgi Soysal hakkında yazmışım, hayran olduğum
yazar hakkında, çok beğendiğim roman hakkında, aylar
sürmüştü bu yazının öyküsü, gördüğünde, okuduğunda ne
diyecekti, ne tepki verecekti acaba, bir yandan da Yurdanur
Hoca aklımdaydı, ertesi gün ona verecektim, derginin abo-
nelerindendi, onunkini yanıma almışım, nasıl değeri-
lenecekti, arkadaşlarım, dergiye gelen o büyük insanlar, yazar-
lar, şairler ne diyeceklerdi, beğenecekler miydi?

Beş

Kapıyı yardımcı kadın açtı. Böyle mi demeliyim, evde iş gören kadındı, anlaşılıyordu bir çalışan olduğu. Karşımda aynalı bir portmantonun olduğu küçük loş hole girdim. Elimi sıktı, tam önümde kahverengi deri bir çift erkek terliği duruyordu, hemen botlarımın bağını çözdüm, evde çocuklar var da, dedi kadıncağız, isterseniz üstünüzdekini verin. Üstümde ince bir mont vardı, içimde de gömlek, kazağı kuzenimin evinde bırakmıştım, Ankara baharının gündüzü iyiydi, gerek olmadığını söyleyip teşekkür ettim, aklımda kalanlar, elli yaşlarında falan olmalıydı. Evin işlerine bakan ama evden biri, daha sonra hastanede de konuşacağım kadın. Salona buyur etti. Kavaklıdere, Büklüm Sokak, Yankı Apartmanı, ikinci kat, 12 numara. Not aldığım küçük kağıt parçası yıllardır duruyor, saklıyorum. İlginç olan, o zamanki fihristli küçük telefon defterim hiçbir yerde yok. Doğal olarak telefon numaralarını yazıyorduk, adresler, arkasındaki birkaç boş sayfaya da notlar alıyordum, bunlar dersle ilgili, yeni çıkan kitaplarla ilgiliydi daha çok. Not tuttuğum defterlerimi kolay kolay atmam ama belki telefon defteri diye atmış olmalıyım, o tür defterler de epeyce bir zaman önce tarihe karıştı.

Ankara'ya birkaç kez gitmiştim, akrabalar vardı ama şehri pek bilmiyordum, malum Kavaklıdere, Kızılay ve çevresiydi dolaştığımız yerler, Zafer Çarşısı falan.

Kuzenim sokağın başına kadar getirmişti, aslında annesi büyük dayımın kızıydı, kuzen-kuzin olan oydu, aramızda

epeyce yaş farkı vardı, oğlu akranımdı. Hep Ankara'ya çağırırdı, bir yıl önce de gitmiştim, o zaman dönem tatiliydi, onlarda kalmıştım. Telefon açıp birkaç günlüğüne geleyim mi diye sorunca sevindi, zaten çok iyi arkadaşlık, ayrı şehirlerde yaşadığımız için ancak yazları, o da en fazla bir hafta on gün görüşebiliyorduk, gezeriz, içeriz, hemen gel demişti; Perşembe gece gidip, Pazar gecesi dönebilirdim. Tabii ki amacım, gezmek, Ankara'yı görmek değil Sevgi Soysal ile röportajdı.

Memet Ağbi'ye konuyu açtığımda, salıydı, bir süre düşünceli düşünceli bakmıştı, duraksamıştı, bir kararsızlık âniydi sanki, yanlış bir şey yaptığımı düşündüm, romanı çok beğendiğimi falan söyledim, zaten hafta sonu Ankara'ya kuzenime gideceğimi de. Aslında küçük bir yalandı, pembe yalanlardan, Memet Ağbi olmaz dese ya da Sevgi Soysal kabul etmese Ankara'ya gider miydim bilmiyorum, kuzenime söylediğimin aynısıydı. Onun hemen hemen o zamana kadar hiç tanık olmadığım o düşünceli tavrını sonra anlayacaktım, sanki zihninin içinde fırtına vardı; ne var ki böyle tinsel durumları pek dışarı yansıtmazdı, kolay kolay anlayamazdınız, yine de bir şeye takıldığını sezmiştim doğrusu. Ama neydi? Sonra gülümseyerek, Ankara'nın baharı güzel olur, demiş, masasının üstündeki büyükçe fihristi açıp aramıştı. Şimdiki gibi değildi, santral bağlıyordu, gündüzleri sıra da bekliyordunuz, biraz da pahalıydı, ancak Dergi'den dolayı basın telefonu muydu, bunu tam anımsayamıyorum, çok beklemedik, Ankara bağlandı. Yerimde güç duruyor, şaşkınlığımın ve merakımın dışarı yansımaması için sıkıyordum kendimi, doğrusu duraksamasını unutuvermiştim oysaki o an kaygılanmış, hatta biraz da utanmıştım! Kısa bir süre konuştular, kabul edilmişim, büyük sevincimin dışarı yansımalarını engellemeye çalışıyordum. *Şafak* ile ilgili bir röportaj yapacaktım, yeni çıkmıştı. Dağıtıcılara gelir gelmez alıp bir gecede, sabaha kadar okumuştum, Memet Ağbi'ye önermem en az on gün sürmüştür, cesaretimi ancak toplamış olmalıyım. Adımı da anımsamış, yazıdan dolayı ki bir

yıl kadar önceydi, teşekkürlerini iletmiş, soruları postayla gönderebilirsiniz demiş, ancak hafta sonu Ankara'da olacağımdan, gelince telefonla beni arasın demiş. Mutluluk denen şey neyse, benim için buydu işte; sırtıtmamı engelle-yemiyordum...

Kuzenimin evine girdiğimde sabahın erken saatiydi, kahvaltı, sohbet sonrasında azıcık yattım, öğleni bekliyordum, sabah sabah aramak istemiyordum, zaman ağır geçiyordu, sonunda telefona sarıldım. Küçük telefon defterimi açıp numarayı çevirdim, ne yazık ki o defter yok, taşınmalarda mı kayboldu, bilemiyorum. Bir kadın açtı, kendimi tanıttım, beklememi söyledi, sonra Sevgi Soysal geldi telefona, yumuşacık derinden gelen bir sestti, tabii ki çok heyecanlıydım, sözcüklerim titriyordu, soruları ne zaman kendisine verebilirdim, o gün olabilirdi; öğleden sonra dörtte, adresi verdi, benim için uygun demişti. Manasızca teşekkür üstüne teşekkür ederek telefonu kapadım, gençliğime vermiş olmalı, kibarca iyi günler diledi. Aslında karşılıklı röportaj yapmak istiyordum, anında soru yanıt, dergide küçük bir teyp vardı, onu götürebilirdim. Bir keresinde Dergi için Memet Ağbi'nin, yeni çıkan kitabı dolayısıyla Melih Bey ile yaptığı ses kaydını çözmüştüm. Daha sonra bir kez daha bu çözümleme işini yapmışım. Kendi röportajımı da çözebilirdim. Ben de o büyük insanlar gibi, canlı, anında ses kaydıyla röportaj yapabilirdim. Ne var ki Sevgi Soysal soruları mümkünse yazılı istemiş, Memet Ağbi'den incelikle rica etmiş. Bu yolu niye seçtiği, hastalığını öğrenince aydınlanmış olacaktı, ne kadar ilginç ki tanı o günlerde konmuş!

Oluru alınca eve uçarak gitmişim, sınavına çalışan öğrenci gibiydim, benzetme hiç yanlış değil, romanı bir kez daha altını çizerek okumuştum. Önce on iki soru çıkartmışım. O zamanki deneyimsizliğimle romanın epeyce dışına çıkmış, basite kaçan, ilgisiz, yersiz sorular bulmuştum! Bunları da kuşkusuz Memet Ağbi'nin söylediklerinden sonra anlayacaktım. İlk kez bir röportaj yapıyordum. Dergi'de birkaç kitap tanıtım yazım çıkmıştı, üç de hikâye çevirmiştim,

röportaj ilk kezdi. Bir kitaba ilişkin soru sorma ilk kezdi. Gerçi dergilerde çıkan röportajları okuyordum ama... Memet Ağbi soruları eline aldı, bıyıklarını emdi, gülümsedi, yine kırmadan, kibarca ama öğretici bir biçimde eleştirdi, olmaması gerekenleri gösterdi, üstlerini çizdi. Bir-iki sorum için tamam, olmuş, diyerek öylece bırakmıştı, kuşkusuz bu benim için göklere çıkmak, bulutlara dokunmaktı, böylece Ankara'ya hareket etmeden bir önceki gün altı soruyu, daktiloda tabii ki mavi kopyalı temize çektim. İkisini de yanıma almıştım, ne olur ne olmaz diye. Birini valizime, birini yanımdaki küçük çantama koymuştum.

Trende, pulmanlıyla yolculuk ederdik o zamanlar, pulman da denirdi sanırım, oysa pulman uçaklarda olan bir koltuk biçimi, öğrenci indirimi vardı ama o sıralar öğrenciliğim bitmemiş miydi, akşam geç vakit Haydarpaşa'dan binip sabaha karşı Ankara'da oluyorduk. On buçuk diye anımsıyorum, bir de sabah seferi vardı, yaklaşık sekiz, sekiz buçuk saatte gidiyordu, klasik gecikme falan yedi civarı Ankara'ya varıyorduk. Yol boyu soruları kaç kere okudum, çantamdan kaç kez çıkarıp yerleştirdim, ezberledim, içimden keşke karşılıklı röportaj yapabilseydim diye geçirdim. *Şafak* da küçük çantamdaydı, onu da çıkarıp cırapıp baktım, sayfalarını çevirdikçe çevirdim, birkaç satır ancak okuyabiliyordum, odaklanamıyordum. Öteki kitaplarını da yanıma almıştım ancak valizdeydi, onlara da bakmak istiyordum ama bu iş çok güçtü, yukarıdaki rafa yerleştirmiştim valizi. Trenin gürültüsü ve sallanması arasındaki düşkurgularımda yapamayacağım o röportajı yaptım, hatta yeni sorular da sordum, daha önce bulamadığım. Bir ara acaba, kuzenimde yeniden soruları yazsam diye de düşündüm, onlarda küçük bir daktilo vardı, babası müteahhitti, daha önceki gidişimde bir şeyler yazdığını görmüştüm, dilekçe, başvuru falan olmalı, gerçi kağıdın altına elle yazsam ne olacaktı; Memet Ağbi'nin bir özeni vardı, ona uymazdı, olmazdı. Soru kağıdını daktiloya takıp yeni keşfettiğim bir-iki soruyu yazabildim, aşağıda yer vardı, ancak bu anlık bir düşünceydi,

Memet Ağbi'nin görüp onaylamadığı soruyu nasıl sorabilirdim. Sonra Dergi'ye telefon edip izin alırım diye aklımdan geçtiyse de bunun da gerçekçi bir yanı yoktu. Bir yıldan fazla Dergi'ye gidip geliyordum, huyunu biraz da olsa öğrenmiştim, böyle şeylerden hoşlanmazdı.

Uyuyup zamanın geçmesini istiyorsam da yalnızca gözlerimi kapatabiliyordum, trenin sarsıntısı, çıkardığı ses içinde hayaller kurup düşüyordum. Olmuyordu, zaman geçmiyordu. Oysa vagonda hemen hemen herkes uyuyordu. Yanımdaki koltukta, ben koridor tarafındaydım, bir kız vardı, üniversite öğrencisi olmalıydı, sanırım benden biraz büyüktü ya da öyle gösteriyordu. Tren kalkmadan beş dakika önce geldi, zoraki bir gülümsemeyle merhabama karşılık verdi, mantosunu üstüne alarak cama doğru kıvrılıp uyudu. Kırk yıldan fazla geçmiş aradan, kız erkek yan yana oturabiliyordu. Öğrenci bileti alındığı için sanırım cinsiyete bakılmıyordu, bir sorun yoktu, ben öğrenci bileti almış olmalıyım kimliğimi falan göstermeden, bilemiyorum ama yanımdaki kızı iyi anımsıyorum. Şimdi ise, ne tuhaf, soyadınız aynı değilse trende yan yana oturamıyorsunuz, sevgilinizle, hatta soyadı farklı olduğu için evli kız kardeşinizle, kızınızla bile...

Gözlerimi kapıyordum, bu hayranlık mıydı, bir tür aşk mıydı? Emine, kız arkadaşım, o zamanlar niye sevgilim diyemiyorduk; gerçi şimdi de pek denmiyor ya, son zamanlarda sanırım Sevgi Soysal'dan çok söz ettiğimden olsa gerek, gerginleşti, kıskanmaya başladı, anlam veremiyordum ama öyleydi işte. Bu yüzden bir keresinde de tartıştık, birkaç gün de küstük, çok gençtik, benden iki yaş küçüktü, henüz okulu bitmemişti, sonra gönlünü almasını bildim, hatta Ankara'ya birlikte gitmeyi önermiştim, gelmeyi çok istediye de kalacak yeri yoktu, kuzenimde kalamazdı, otele öğrenci parası yetiştirmezdi, düzenli bir işte çalışmadığım için benim de pek yoktu, düzenli bir işim olsaydı Ankara'ya da kolay kolay gidemezdin ya, onun için asıl önemlisi evden izin almaktı. Yanımda gürültüye, sallanmaya aldırmadan, her ne kadar pulman da olsa bir koltukta uyuyan kız olabi-

lirdi, yoksa Sevgi Soysal'ın mı olmasını tercih ederdim, hayır sanırım öyle değildi, bugünden baktığımda böyle düşünüyorum, hem böyle de anımsıyorum ama büyük bir hayranlık vardı kadınlığına da, yazarlığına da. Benim için bir çekim alanıydı, nitekim bozkıra doğru çekiliyordum ritmik sarsıntıyla, ses içinde...

Olmuyordu, uykuya bir türlü geçemiyordum, asıl önemlisi zaman geçmiyor, yol bitmiyordu, tren yolculuğunu hep sevmeme karşın yolculuğun keyfini hiç yaşamayıp bir an önce sonlanmasını diliyordum, kalktım, tuvalete gittim, iki vagonun birleştiği o küçük boşlukta sağlı sollu kapılar vardır, birine dayanarak, camdan kırağı düşmüş, kırçillı bozkıra daldım, karşılaşmayı hayal ediyor, konuşacaklarımı, sorularımı zihnimde geçiriyor, bir yönetmen gibi sahneyi beynimin içinde filme çekiyordum. Sabah yaklaşıyor, bozkır uyanıyordu; yol düzenli düzensiz sesiyle, salınımıyla eninde sonunda bitecekti.

Altı

Çok beklememiştim salona girdiğinde, ayağa kalktım zaten yerimde duramıyordum, utanmasam hep ayakta duracaktım. İçten bir merhaba, ardından hoş gelmişsinle, en güzeli bana adımla seslenerek rahat uzun kanepede, arada mesafe kalarak oturduk. Üstünde, krem renginde ve açık kahve puantiyeli bolca bir bluz, altında dar olmayan kahverengi pantolon, neredeyse benzer renkte alçak topuklu belli ki evde giyilen ayakkabı ve ten rengi çorap ancak sırtımayan, göze batmayan biraz koyuca, ayakkabı ve pantolonla uyumlu olan. Misafiri karşılayan bir ev hali vardı, sıcak samimî, gelene de önem veren. Fotoğraflarda gördüğüm gibi kısa saçlı, gülümseyen ama yorgun, evet o zaman hasta olduğunu bilmiyordum, sağ elinin yüzük parmağında taşlı zarif bir yüzük, yine sağ bileğinde iç içe geçmiş boncuklu ince bilezikler, sol elinin yüzük parmağında alyans, böyle miydi, aklımda kalanlar işte, yoksa alyans yok muydu, zaten tek taşlı yüzük onun yerine mi geçiyordu.

Bildik bir Ankara evi, o semtteki akrabalarımın evlerine benziyordu ama salonu büyükçeydi, kadife bordo perdeler kenara toplanmış, tüller de, aydınlık içeriye giriyordu, tabii ki büyük bir maun kitaplık, kalan duvar parçalarında tablolar, biri ünlü bir ressamımızındı, o tanıdık köylü kadın yüzlerinden, küçük ebatlı bir benzeri Dergi'de de vardı, ressamını bilmiş olmanın erinciyle bir süre bakıp karşısında durdum, sanki o halimi görmesini istiyordum, bu tablonun ressamını biliyorum dercesine, başka tablolar da vardı, onları

bilemiyordum, ressamlarını tanıımıyordum ama Hollandalı ressamın “Çamaşır Yıkayan Kadınlar” tablosunun reproduksiyonu bildikti, onu da ara sıra gittiğim, Dergi’ye ilan veren bir yayınevinin duvarında görmüştüm, gerçi okulda okumuştuk, sanat tarihim çok iyiydi. O kopya Avrupa’dan gelmeydi, bu da öyleydi, etrafta özenle yerleştirilmiş, küçük zarif objeler vardı, öteki uçtaki yemek masasının üstünde kırık beyaz renkli dantel örtü, büyükçe cam bir vazo ve içinde rengarenk sümbüller. Ben de bir demet kırmızı karanfil getirmiştim, kuzenime söylediğimde, yakınlardaki bir çiçekçiye götürmüştü. Sehpanın üstünde çayın yanına hazırlanmış peynirli kanepeler, tatlı tuzlu kurabiyeler vb, aklımda kalanlar işte...

Çaylardan önce, kadın çiçeklerle salona girdi, benim getirdiğimi söyledi, ötekinden biraz daha küçük, mor işli seramik vazonun içindeydiler, ortadaki sehpa koydu, Sevgi Soysal çok çok teşekkür etti, karanfilleri çok severim dedi, gülerek siyasî bir göndermesi de vardır, diye ekledi, vazoyu kendine doğru çekti, kokladı, gözlerinin içi de bedeni de canlandı, anımsadıklarım, sonra çaylar geldi, şaşka denen işlemeli yaldızlı ince kenarlı zarif porselen fincanlardaydı.

Gözlerinin içi gülüyordu. Konuştuklarımızın çoğunu hatırlıyorum, heyecanlıydım, başlangıçta telefondaki gibi saçma sapan sözler söyledim, aslında ona olan övgülerdi, gençlik coşkusu, tutkusuydu, çok da haksız sayılmazdım ya, yumuşak sesi ama sanki insanın kafasına vurmadan da öğreten sesi beni sakinleştirdi, çok kısa bir süre sonra kendimi evimde duyumsamaya başlamıştım, sanki yıllardır tanıdığım biriydi, yakınımı, dostluğunu ve şevkatini esirgemeyen anaç bir büyüğümdü, kadındı ama, fotoğraflarından daha hoş ve güzeldi. Aslında baştan aşağıya güzeldi. Bakışı ve sözcükleri etkileyiciydi. Daha sonra onun yapıtlarını, gazete yazılarını, birkaç ay sonra yeni çıkan bir gazete de de köşe yazmaya başlamıştı, o yumuşak sesle, bana öyle geliyor da olabilir kuşkusuz, o gözleri gülen bakışla okuyacaktım, bugün bile yine benzer duyumsamalarla okuyorum.

Sordu, neler yaptığımı, ilgi alanlarımı, okulumu, bitmiş-ti, akademik kariyer yapıp yapmayacağımı, master falan, hiç düşünmüyordum, ancak Yurdanur Hocam'ın ısrarla teşvik ettiğini, ardından ilk kez hocamın onun yapıtlarını okumamı önerdiğinden falan söz ettim, hoşuna gitti, mahcup bir gülümsemeydi sanki, o da hocamın çevirilerini çok önemsiyordu, selamlarını ilettiler, yazdıklarımı çevirdiklerimi sordu. Edebiyata olan yoğun ilgimi, herhangi bir işte çalışmayıp yayın dünyasında, yazı çeviri ile varolacağımı, asıl şimdi bir öğrenci olduğumu ki yeni yeni fark etmiştim, söyleyince hoşuna gitmiş, kaşlarını hafif yukarıya kaldırıp, dudakları birazcık gergin, çok güzel çok isabetli, demişti, gerçekten uçuyordum. Hapisaneyi sormak istiyordum, *Şafak*'ta okuduğum bazı bölümlerin gerçekten yaşanmış olması tüyler ürperticiydi, sıkıyönetim döneminde ağbilerimiz ablalarımız işkence tezgahından geçmişti, o da içeride yaşanmışlıkları birinci elden dinlemişti, travmalara tanık olmuştu, ne hikmetse soramadım. Hatta bir gün Celâl o günlerden söz ettiğinde, onların yanındaki kadınlar koğuşunda yattığını söylemişti, bu konuyu da açamadım. Sürgün yediği, romanın konusu olan Adana'daki yaşamı da sormak istiyordum, gerçi Dergi sorularında bunlara benzer bir-ikisi varsa da soramadım. Evlenmeleri de çok ilginçti, haberlerden biraz biliyorsam da Selim ayrıntılarıyla anlatmıştı, hapisanede olmuştu nikahları, onlarca şeyi soramadım, açmak istediğim onlarca konuyu açamadım...

Yenişehir'de... ile ilgili yazı için bir kez daha teşekkür etti. Yüzüm kızardı, özel anlar dakikalardı benim için, kısaca yazımın geçmişinden yani o ilk örneğinden söz ettim, ilgiyle dinliyordu, becerebilsem daha geniş bir inceleme yapacaktım, hatta *Şafak* için, öteki kitaplar için, gülümsüyordu ama bu ilgi sanki onu rahatsız etmişti, sevinirim gibisinden bir şeyler mırıldanıyordu, zorlama, olursa olur olmazsa olmaz gibisinden. Bir süre sonra onda bir yorgunluk duyumsadım, bana öyle görünüyordu, bıkkınlık vardı, varlığım tedirginlik mi yarattı diye de kuşkuya düştüm. Öte

yandan yakın içten, samimiydi, o eve sık sık gelen biriydim sanki, sohbet bitmesin istiyordum ama bir yandan da zamanınızı almayayım diyordum, zamanını bana ayırdığını söylüyordu. Karakterleri bayrak koşusuna benzetmem son derece ilgisini çekmişti, tutarlı bir benzetme demişti, öyle düşünerek yazmadım ama yerli yerinde, demişti, benim dışımda kimse böyle bir yakıştırma yapmamıştı, bunun da altını çizmişti. Hepsi aklımda değil, bellek ne kadar kayıt edebiliyorsa o kadar, neyse ki insan çok istekli olduğu anlarda anlaşılan bellek de iyi çalışıyor.

Her ne kadar bana ayırdıysa da zaman sınırsız değildi, daha ne kadar oturacaktım, bana kalsa hep otururdum o kanepede, onun birazcık yakınında, uzansam parmaklarına dokunacağım, çoğunlukla iki elini kavuşturuyordu, niyeydi, bazen sıktım mı diye de kuşkulanıyordum doğrusu, yanlış bir şey mi söyledim, çiglik mi yaptım, her ne kadar kendimi denetlesem de yapmışımdır, sıkılmışımdır, sanki gide-rek bitkinleşiyordu, yüzündeki ifade böyleydi, bir sıkıntı vardı, benden mi kaynaklanıyordu. Bir ara iki-üç yaşlarında bir kız salonun kapısında göründü, büyük kıızıydı, küçüğü yeni doğmuştu, herhalde içeride odasında, beşiğindeydi, bir de oğlu vardı, özel yaşamıyla ilgili bilgileri Selim'den öğrenmiştim. Sevgi Soysal gel bakalım, ağbiye hoş geldin de, dedi, küçük kız, pembe beyaz fırırlı entarisi, beyaz pabuç, beyaz çoraplar, saçında pembe fiyongla annesinin dalında açan bahar çiçeği, sağ elinin baş parmağını emiyor, kapının köşesinde kıvrılıp duruyor, huysuzca gülüm-süyordu, hafiften de bir mızırdanma vardı. Adını sorduğumda söylemedi, parmağını emmeyi henüz bırakmadı, dedi annesi, bu kez parmağını çekti, yarım yamalak hoş geldiniz dedi, sonra birden o yabani duruşunun tam aksine gelip sarıldı, sanki gözünü açtığından beri beni görüyor, seviyordu, çocuklarla aram hep iyidir ama böylesini de hiç beklemiyordum doğrusu, annesi baştan beri olmayan bir canlılık içinde kahrkahasını koyverdi, ben de, ardından küçük kız adını söyledi...

Soruları verdim, zarfı açtı, baktı, hızla okudu, tamam dedi, *Şafak*'ı benim içim imzalar mısınız diye sorduğumda, tabii ki deyip, kalkıp salonun uzak köşesindeki ahşap çalışma masasından bir dolmakalem aldı, o masa kendisinin mi, kocasının mıydı, bir ara onu da gözlerim aramış, sonrasında unutmuştum, çünkü Sevgi Soysal ile birlikteydim, aslında hiç kimseyi de istemiyordum, baş başa konuşmak istiyordum, o güleç yüzlü kadın da çay falan getirmesindi, küçük tatlı şeker kız da kapıdan bakmasındı, dahası anlatmak, hep anlatmak istiyordum, uzun bir zamandır biriken sözleri, duyguları dökmek istiyordum ama insan bunların ne kadarını yapabilir. "Genç yazar adayına sevgiyle" diye imzaladı, niye öyle yaptığımı bilmiyorum ama, utana sıkıla öteki kitapları da çıkardım, sanki birincisini imzalamazsa ötekileri de imzalamaz diye mi düşünmüştüm, bunları da rica etsem, dedim kızararak, bendeki tüm kitaplarını çantamdan çıkartarak sehpanın üstüne koydum. Ooo, ne güzel bir imza günü oldu, dedi, ötekileri "sevgi ve dostlukla" diye imzaladı, *Tutkulu Perçem* için bunu da nereden buldun dedi, hızlıca Elif Kitabevi'ni anlattım, Arslan Bey'i tanıyordu, çeviri romanını da imzaladı, "aktaran bir hevesli" ibaresini yazmıştı bu kez, hepsi imzalanmış oldu, kitaplığımın en değerlileri, o günden bu güne...

Sanki daha da bitkinleşiyordu, öyle görünüyordu, zaman çok çabuk geçiyordu, anlatacaklarım, sormak istediklerim bitmiyorsa da artık bu kadar, yeterli, zamanınız doldu diye duyumsuyordum tavrından bakışlarından ama çok zarıftı bu belirtme. Yanıtları ne zaman alabilirdim, biletim Pazar akşamıydı, erteleyebilirdim daha sonra da gidebilirdim, Pazar aynı saatte gel hazır olur, dedi, hafif bir öksürük tuttu, kadın içeriden duymuş olmalı ki bir bardak su getirdi, çekingen baktı, sonra kaygıyla azıcık uzansanız, dedi, birazdan yatacağını söyledi, suyunu bitirdikten sonra hemen izin istedim, çantamı aldım, adımlarım da zihnim de o salondan çıkmamak için direniyorduysa da gitmem gerekiyordu, doğal olan buydu. Loş holde vedalaşırken küçük kız gelip

bu kez bacaklarıma sarıldı, bir kez daha adını söyledi, ben de adımı söyledim, yanaklarından makas aldım aynalı portmantonun önünde...

Yedi

Küçük paragraflardan oluşan altı soruydu, sarı kağıda daktiloyle yazmıştım. O zamanlar, çoğunlukla Babıâli'de böyle kağıtlara yazılırdı, beyaz kullanılmazdı, teksir kağıdı da denirdi, sanırım gazetede kullanılan bobin kağıtlarının arta kalanlarıydı, A4 dediklerimizden. Paket paket alınırdı, ucuzdu. Bir de saman kağıdı vardı, ucuzdu, daha çok not almak için ya da yazının ilk hali içindi, daktiloda pek kullanılmazdı, kopyası iyi çıkmıyordu, onun gibi bir şey, üstüne yazmak da güçtü, tükenmezle daha mı kolay yazılırdı.

Gecenin bir yarısı elimde evirip çevirip bakıyordum, ötekini vermişsem de mavi kopyadaki soruları yine okuyordum, uyku tutmamıştı, hareketli bir gün geçmişti oysa. Buluşmayı gün içinde kuzenime defalarca anlatım en ince ayrıntılarıyla, daha sonraki bir araya gelmelerimizde de anlattım, yıllar sonra konu açıldığında, keşke bana anlatıklarımı banda kaydetseydin, demişti, dalga geçiyordu, malum ben de röportajı banda kaydetmek istiyordum, olmamıştı, bunu da kuzenime defalarca söylemiş olmalıyım, öbürü aklımın ucundan geçmezdi, o kadar çok konuşmuşum ki kuzenim takılmıştı. Aklımıza gelseydi ki nereden gelecek, konuşmalarımızı gerçekten kaydetseydik, belleğimdekilerden çok daha doğru olacaktı yıllar öncesinden kalanlar, hem de bir belge olacaktı. Bilmiyorum onun hiç ses kaydı var mı, belki vardır.

O kadar çok şey sormak istiyordum ve ne kadar az sorabilmiştim, soramadıklarımı tekrar soruyordum yorganın

altında, misafir odasındaki çekyatı hazırlamışlardı, şu kitaplıklı olanlarından, ev ıssızdı, sokak ıssızdı, Ankara ıssızdı. Yorgunluktan ölüyordum, kendimi cankurtaran bulmuşçasına yatağa atmışsam da bir türlü uyuyamadım, zihnim dışarı taşıyordu, hayaller içinde yuvarlanıyordum, yüzü, yorgun gülümsemesi, salona girişi, elini uzatışı, ağır ağır çıkan sözcükleri, hep gözümün önündeydi. Baktım olmaya-
cak, kitaplığın rafındaki küçük lambayı yaktım, bari bir şeyler okuyayım dedim, oda soğuktu, Ankara'nın bahar gecesi soğuktu, yorgana sarıldım, önce yanıma aldığım kitabı çıkardım çantamdan, kaldığım yerden başladım ama ne mümkün, zaten trende de okuyamamıştım. Sonra *Şafak*'ı çıkardım, imzasına baktım, evirdim çevirdim, birkaç kez adıma yazılanı okudum, gururlandım, sonra da sarı kağıdı, altı soruyu; onu da çevirip durdum, kim bilir kaçınıcı kez baştan sona okuyordum, imzaladığı öteki kitapları da çıkarıp baktım. Ama epeyce de konuşmamış mıydık, gerçi ben daha çok konuşmuştum.

Önceki yıl da aynı odada aynı yerde yatmıştım, o zaman dönem tatilinde gelmişim, yine sabah inmişim şehre. Yanılmıyorsam o günün akşamüstüsüydü, beş altı olmalı, kuzenim beni, arkadaşlarının açtığı bir fotoğraf sergisine götürmüştü. Hacettepe'de okuyorlardı, iki erkek arkadaşı birkaç ay önce doğudaki bir deprem bölgesine, felaketin hemen ardından gitmişler, fotoğraf çekmişlerdi ve yabancı bir ülkenin kültür ofisinin katkılarıyla sergi açmışlardı. Duvarlarda, yıkık evler, ağlayan çocuklar, harabe, acı, bağıri yanık insanlar, bir daha dönmeyeceklerin yakınları, yüzlerdeki keder, aç susuz kalmışlar vardı. Çarpıcıydı, siyah beyazdı. Sergi dolayısıyla kuzenimin arkadaşlarıyla birkaç gün geçirmiştim, sergi açanlardan biri, sanki *Yenişehir'de...*'nin Doğan'ıydı; orta halli bir burjuva ailesindendi, biraz bilgikti, dönemin gençliğinin bilgiliğinden biraz fazlaydı, gerçi çok iyi niyetliydi de. Sevgi Soysal'a söylemişim, eleştirileri haksız bulduğumu belirttikten sonra. Çok mu ileri gitmişim, hayranlığım onu rahatsız mı etmişti, böyle-

sine bir izlenimden hep kuşkulandım, zihnimde dolaştıkça da uyku tutmamıştı.

Doğan'ı gördüm, diyordum, hayatın içinde var diyordum, işin ilginç yanı o da sergiyi gezmiş, dahası çocuklarla tanışmış ama doğal olarak onları pek anımsamıyor, birkaç sözden ne kadar kalır akılda, benim gözlemim farklıydı, onlarla birkaç gün geçirmiştım. Aslında Ali de öyleydi, bu iki karakter eleştirilmişti, romana yapılan eleştirileri sonradan Dergi'nin arşivinden okumuştum, kendisiyle yapılan söyleşileri de. Aslında daha önce okumuş olduğum vardı ama farkına varma mı demeliyim, evet sonradan farkına varmışım. Babam bir kamu kuruluşunda çalışıyordu, o kuruma gelen bir-iki edebiyat dergisini eve, amcam için getiriyordu, kendisi okumayı severdi ama edebiyatla pek bağı yoktu, amcam da zaman zaman başka sanat-edebiyat dergisi alırdı, o gittikten sonra bir-iki dergi de ben almaya başlamışım. Oralarda okumuştum ancak Dergi'ye gidip gelmeye başlayınca, yeniden bu kez başka bir gözle, daha bilinçli okudum. Konu açıldığında ki Sevgi Soysal ile ilgili konuları hemen hemen hep ben açardım, Memet Ağbi de söylerdi ama daha çok Selim anımsardı, şu şu dergide şu yazı, röportaj çıkmıştı, der, hayranlıkla şaşırırdım ve çok işime yarardı. Bazen de doğrudan sorularımla belleğinden yararlanırdım, hiç yüksünmeden yanıtlardı, asıl önemlisi bilirdi.

İstanbul'un ilkyaz günleriydi, son sınıftaydım, röportaj için Ankara'ya gidişimin önceki yılı, okulda siyasî tartışmalar vardı, daha çok sol gruplar arasındaki tartışmalar yoğundu, arkadaşlar Büyükada'ya bir gezi düzenlemişlerdi, benim sempati duyduğum sol bir grubun içindeydiler, genel olarak solcuydum ama özel olarak bir tanım yapmıyor, siyasî bir harekete etkin olarak katılmıyordum, solcu olmasına karşın arkadaşlarımdan çok daha farklı görüşte olan erkek bir öğrenci vardı, o da bizim yaşlardaydı, köy kökenli olduğu anlaşılıyordu, ilk kez görüyordum, hakkında hiçbir şey bilmiyordum, bizim gruptan kızlar oğlanlar türkü şarkı söylüyordu, vapur ahalisi pek şikayetçi değildi, tam tersine bir

çoğu eğleniyordu, bir tek bu arkadaş rahatsız olmuştu, devrimciler böyle şeyler yapmaz, şarkı söylemez, göbek atmaz diyordu, 12 Mart'ta öldürülen gençlik liderlerine gönderme yapıyordu; yüzü asılmış, belli ki geziye katıldığından bin pişman, olanağı olsa denizin orta yerinde inecekti. Tam da benim karşımdaydı. Yanımda da o grubun nasıl diyeyim, ileri gelenlerinden Fevzi vardı, onun adını hiç unutmadım, çok severdim onu, sakın biriydi, çok sigara içerdi, tabii ki Birinci, adeta sömürdü sigarayı, sizin de isteğiniz gelirdi, sigara içmeyen biri olarak birazcık heves etmiştim doğrusu, dumanı içine çekerken avurtları iyice çökerdi, neyse, karşıdaki keskin arkadaşı dinliyor, sabırla mantıklı açıklamalar yapıyordu, ikna etmeye çalışıyordu, işte bu bizim Fevzi, işçi çocuğuydu, romandaki Ali'ydi, aslında avurtları hep çökük-tü, zayıflıktandı, ince uzundu, kim bilir ne kadar az paray-la geçiniyordu, nasıl besleniyordu.

Doğan da Ali de bildiğimiz, gördüğümüz, çevremizde olan gençler, öğrencilerdi, şu veya bu şekilde siyasî özellik-le de sol, sosyalist hareketin içinde olanlardı, arkadaşlarımız tanıdıklarımızdı, bu roman karakterleri üniversite çevresin-deydi, koridorlarda yürüyüşlerdeydi yani inandırıcıydı, ger-çekti, hayatın içindendi, heyecanlanmış coşarak anlatıyor-dum. Edebiyat kuramıyla, estetiğiyle ilgili kitaplar okumaya da yeni yeni başlamıştım ama bu konudaki terimler, daha çok doğal olarak Dergi çevresinden geliyordu. O gece, çiğ-lik yapıp yapmadığım, dahası ne kadar yaptığım epeyce zih-nimi kurcalamıştı söyleyemediklerimle birlikte.

Aslında Doğan ile Ali meselesi ilk yazımda vardı, tabii o yazı acemiliklerle doluydu, böyle de olsa gözlemlediklerimi örnekleyerek inandırıcılık tanımını yapmıştım, bu deyim-i bir derste ilk kez Yurdanur Hoca'dan duymuştum. Memet Ağbi, onları da çizmişti, belki konuyu genişletmeden beni bir tanıtım yazısı yazmaya yönlendirmesindendi, ilk yazı-mın bir inceleme falan değil de kitap tanıtımı olmasının daha doğru olduğunu düşünmüştü, belki de o iki karakter için farklı düşünüyordu, bu da çok sonraları aklıma takıl-

mıştı, benimki bir sezgiydi, hiçbir zaman konuyu açamadım. Aslında çok haklıydı, hele de kendisi yazıları denetleyince, gerçekten acemi, yolun başındaki yazar adayı için çok iyi bir başlangıçtı kitap tanıtım yazısı; o tür yazıları asla küçümsemezdi, tam tersine çok önemserdi. Edebiyatta, sanatta başlangıç ne kadar önemlidir...

Bir-iki yıl önce *Yenişehir*'de... ile ilgili çıkan yazıda, bu iki karakterin, yaşayan karakterler olduğu, belli çevrelerin tipikliği olduğu, zamanında yapılan eleştiriyi pek hak etmediği söyleniyor, ayrıntısıyla ve örneklerle işleniyordu. İlk okuduğumda işte ben de böyle demiştim, dedim, sonra Memet Ağbi'nin kırmızı kalemle çizdiği yazıyı bir ömür yanımda taşıdığım dosyadan çıkarıp, bir kez daha okudum, pek öyle dememişim, zaten diyemezdim, onu yazarken yolun başında bile değildim, büyük yapıtlara, o günlerde de bir yazarın kitaplarına hayran olan bir yazı hevesliydim, yine de öz olarak birbirine benziyordu.

Çok fazla bir şey söylemedi, düşüncelerin benim için çok değerli, dedi, anlaşılacak güzeldir, kitabının beğenilmesi güzeldir, dedi, birkaç sözcük daha, o gece bunları da çok düşündüm, hastalığını bilmiyordum, kötü bir çakışmaydı, sonradan birleştirip yerine oturtmaya çalışmışım, yeni teşhiş konulmuş, göğsünü alıp almama sorunu az da olsa varmış ya da olasılık içindeymiş, sonra da alınacaktı, hastalık zamanın yol alışıyla birlikte ilerlemişti. Bunlardan habersiz, başka yorumlara gidiyor, kendi sözcüklerime takılıyordum, aklıma geldikçe bazılarından da pişman oluyordum doğrusu, açıkça gözlemlenen yorgunluğunu günlük, sıradan bir şeylerden, çocuklardan dolayı sanıyordum, küçük kız yanılmıyorsam iki aylık falandı. Şunları da deseydim, diyordum, o gece, misafirlikte hepsi aklımdaydı da şimdi fazlası değil, aradan çok uzun zaman geçmiş, yıllar belleği hırpalamış, yine de epeyce kalmış, şunu şunu da deseydim, keşke şunu demeseydim gibi iç tartışmalarımın kendi kendimi yiyip bitirmiştim. Bu iç tartışmayı yaşamımın bir süresinde ne çok tekrarlardım!

Gerçi bir şansım daha vardı, yanıtları almak için Pazar günü gidecektim, o zaman söyleyebilirdim, hatta neler söyleyeceklerimi, cümlelerimi tasarlamaya başlamıştım, bunları bunları söylemeliyim gibisinden, bozkırın bahar sabahı açıyordu, artık uykuya da yenik düşmek üzereydim. Kendimi bir odada çekyatın üstünde yorganın altında, bir onun salonunda, bu kez bordo perdeler çekilmiş karanlıktı, bir gürültüsüyle salınımıyla trende buluyordum, yanımdaki koltukta uyuyordu, mantosunu üstüne çekmişti, başı düşüyordu, başını tutuyordum, hayır o değildi, bu baş gerçekten trendeki kızındı, ayıp mı ettim diye birden geri çekildiğimde bozkırdaki bahar sabahı biraz daha açıyordu.

Sekiz

O iki gün kuzenimin kafasını iyice şişirmiş olmalıyım, hazırladığım soruları, yardım aldığımı da fazla ayrıntıya girmeden söylemişim, bu da bir tür saklama, çaktırmadan kendime daha çok pay çıkarmaydı, gençlikte böyle söyler oluyor, sormak istediklerimi, romanın yapısını, karakterleri, çokça da Sevgi Soysal ile geçen o bir saati, bir saat miydi, işte benim için o olağanüstü anları, o olağanüstü kadını, yazarı, tabii ki İstanbul'u, Dergi'yi de, önceki gelişimde daha çoktu ya, falan filan, ha bire anlatıyordum. *Şafak*'ı okumuştum, o da kuşağımıza göre iyi bir edebiyat okuruydu, Dergi'yi de sürekli alıyordu, galiba biraz da benden dolayı alıyordu, daha çok sosyalist görüşlü sanat edebiyat dergilerini izliyordu. Zaten kuşağımızın büyük kısmı iyi okurdu, çoğunluğu siyasî kitaplar da olsa, okumak günlük yaşamın bir parçasıydı.

Önceki geldiğimde, fırsat buldukça *Yenişehir*'de... 'den söz açmışım kuzenime, o zaman henüz okumamıştı, dolayısıyla üzerine tartışamamıştık, sohbet olamamıştı, bir de fotoğraf sergisi vardı, onun arkadaşları merkezdeydi doğal olarak. Yine de dolaşırken, sokakları caddeleri farklı gözle izlemiştim onların arasında. Bu şurası, orası diye içimden kendi kendime konuşmuştum, sorgulamışım. Yabancıydım ve sergi o kadar çok konuşuluyordu ki, o günlerde yatıp kalktığım romandan çok söz edememişim; galiba biraz da beni pek konuşturmamışlardı, eh onların mekanıydı, haklıydılar, sergileri de yeni açılmıştı, ilk kez sergi açıyorlardı, yerlerin-

de duramıyorlardı, gururları da yüzlerinden okunuyordu, o zaman yazı ve kitap bağlamında onlara özendiğimi söylemeliyim, benim de yazılarım çıksaydı, Sevgi Soysal hakkın-da bir kitap yazsaydım, diye. Ama büyük işti doğrusu, çok büyük iş, o zaman için göz korkutucu yine de o sergi etki-siyle Ankara'daki günlerde kendi uğraşımla böylesine bir koşutluk, benzerlik kurmuştum.

Bu kez kuzenim romanı okumuştı, böylece *Yenişe-hir'de...*'den çokça konuştuk, her ne kadar *Şafak* için gelmiş olsam da. Anlatının izinden giderek, olayın geçtiği mekan-ları, sokakları dolaştık, Doğan'ı, Ali'yi tartıştık. Arkadaşını Doğan'a benzettiğimi söylediğimde önce bana pek katılma-dı, ısrarla düşüncemi savundum, kendimce kanıtlar göster-dim, belki olabilir demişti, sanırım onu ikna edememiştim, oysa emindim, romanı benim kadar iyi göremiyordu, bunu söylemedim, içimden konuştum, Mevhibe Hanım neyi tem-sil ediyorda, ya Hatice Hanım! Sevgi Soysal'ın uyduruk cezasından söz açıldı, bir Ankaralı olarak ve de siyasetle, sosyalizmle ilgili biri olarak benden daha çok şey biliyordu, bilmediğim bazı ayrıntıları öğrendim, Kızılay'da binlerce adım attık, Piknik'te oturup bir şeyler yedik, romandaki Piknik sahnesini konuştuk, romanı satır satır anımsıyordum, kuzenim daha çok düşünsel meseleden, siyasî açıdan bakıyordu, benim kadar egemen değildi, çünkü benim gibi defalarca okumamıştı ancak siyasî konuları onun kadar iyi bilmiyordum, o da bir şekilde konuyu *Şafak*'a getiriyordu, kim bilir ne saçmalıklar yapıyorduk, bir dinleyen olsa ne derdi, gerçi kaç yaşlarındaydık, gençken insan cesur oluyor, biraz da bilgisizliğin cesareti olmalı, öte yandan öğrenmeye aç, sürekli de öğrenenlerdendik. Galiba, bilginin hayatı anlamaya yeterli olmadığını anlayamıyorduk.

Yemeğimizi bitirip, romanda geçen Piknik sahnelerini de bitirip dışarı çıktık. Neyse ki yağmur yoktu da rahat rahat yürüdük, gerçi bulutluydu, sanki her an yağabilirdi, hava romandaki kadar sıcak değildi, zaman olarak bir-bir buçuk ay kadar öncesi olmalı, bunu da uzun uzun anlattım, ayrın-

tlar benim için çok önemliydi, onlarla kuzenim pek ilgilenmiyorsa da sohbet katılıyor, düşüncesini söylüyordu. Daha çok roman ile Ankara'nın, Türkiye'nin siyasî gidişatına ilişkin bağlar kuruyordu, toplumdan sahnelerdi, halkın bir çeşit aynasıydı, evet katılıyordu ama *Şafak* kadar beğenmemişti, gerçi önemsiyordu, yine de bir-iki eleştirisi vardı. Romanla ilgili röportajları okumadığından, yazarın dergilerde yanıt verdiğini, açıkladığını söylüyordum, benimkisi bir tür savunmaydı, hepsini neredeyse ezberlemiştim.

İşte boyacı burada olmalı, devrilen kavak şurada olmalı, hayır orada olmalı, devrilen kavağın neyi temsil ettiği üzerinde tartıştık, bir ara bu romanla ilgili bir inceleme hatta kitap yazmalısın demişti de çok şaşırmıştım, geçen yılki düşüncem bir çeşit bilince çıkıp yüzümde mi yansımıştı; gerçekten bir süre gerçekleştirmeyi hayal ettim, daha sonra uzun yıllar geceleri uyku öncesi, acaba yazsa mıydım, diye kendi kendime sordum. Aysel, Ali'yi şu açıdan görmüş olmalı, Olcay o kaldırımdaydı falan diye konuştuk, romanın yazılışı üstünden iki yıl geçmişti, her şey yerli yerindeydi kuşkusuz, bir taksi durağı vardı, doğrusu ayakkabı boyacısı da vardı. Etrafa bakınıp romanın sahnelerini gözümüzün önüne getirirken, şimdi bir bando geçmeli dedim, bir süre durup bekledik ama geçmedi, yağmur da yağmadı!

Kuzenim çok iyi ağırılıyordu, iki gün gezdik tozduk, hiç yalnız bırakmadı Sevgi Soysal'dan arta kalan zamanda, pek kalmadı, yine edebiyata dair konuştuk, siyasî konuları konuştuk, o daha çok konuştu, siyasî olarak benden daha bilinçliydi, bu kez arkadaşlarıyla karşılaşmadım, sordum gerçi, Doğan'a benzettiğim fotoğrafçıyı doğrusu merak ediyordum, yanılmış mıydım, yoksa tam isabet miydi benimki, bir kez daha görmek, görüşümü sınamak istiyordum. Sanırım hafta sonu olduğundan pek ortalarda yoktular, ayrıca arada akraba ziyareti de yapacağımız için bizim de yeterli zamanımız yoktu, öte yandan iki gün hızla geçsin istiyordum, bir an önce onu göreyim, konuşayım, yanına oturup yorgun gülümsemesine, kavuşturduğu ellerine, parmakları-

na bakmak, ona yakın olmak istiyordum. Bu kez saçmalamadan, çiğlik yapmadan, gerçi bunlar o yaşlarda mümkün mü, zihnimden çıkamamış olanları çıkartıp uygun bir biçimde söyleyeyim istiyordum. Konumuz öncelikle *Şafak* olduğu için *Yenişehir’de...* ile ilgili düşüncelerimi ne kadar az söylemiştim, oysa romanın büyük hayranıyım, hakkında söyleyeceğim daha çok şey vardı, öteki kitaplarıyla da ilgili söyleyeceklerim vardı tabii, onlar hakkında hiçbir söz geçmemişti, bu kez söyleyebilir miydim? Büklüm Sokağa heyecanla yaklaşırken gece tasarladığım cümleler zihnimden hızla geçiyordu. Olmadı!

Yolu öğrendiğim için tek başıma gittim, bütün gün yerimde duramadım, içim içime sığmadı, böyle durumlarda zaman denen şey geçmiyor, aslında epeyce erken gelmiştim, çevrede dolaştım, baktım daha var, bir üst sokakta yürürken, önünden geçtiğim bir kahveye giriverdim. Erkeklerin dünyası, daha çok küçük burjuvaların, marjinalerin, emekçilerin geldiği, emeklilerin çayına kahvesine kağıt oynadığı, tavlâ oynadığı eskice bir mahalle mekandıydı. Daha söylemeden garson çayı getirip bıraktı, başkalarına da dağıttı, tipikti, çaylar elindeki askılı tepsideydi, hafiften sallıyordu, aslında kıraathane ama kıraat’lığı kalmamıştı! Çantamdaki *Şafak’ı* çıkarttım, bu kez bir tek onu yanıma almıştım, belki gerekir diye, tuhaf yıllardı, daha sonrası dehşetengiz olacaktı, biraz çekindim, okuyamadım, sanki korktum, tekrar çantama koydum, çayımı içip, parasını verip kahveden çıktım. Hâlâ hatırı sayılır bir zaman vardı, kaç tur attım, o çiçekçinin önünden de geçtim iki kez, almayı düşündüm ancak çok fazla param yoktu, sanki yakışıksız kaçardı, öyle geldi, almadım, öte yandan da elim boş gitmemeliydim, gerçi ilk gittiğimde çiçek götürmüştüm, bir tür aile görgüsü, daha çok amcamdan mıydı, o zaman küçük kız için bir şeyler alabilirdim, oyuncak mı, iyisine param yetmezdi, uyduruk bir şey de alınmazdı doğrusu, zihinsel fırtınalarla yürüdüm, sonunda beş dakika kala, eh o kadar olurdu, zili çaldım.

Yine o kadın açtı, gülümsüyordu, merhaba hoş geldiniz, dedi ama ardından, Sevgi Hanım yatıyor, biraz rahatsız çok özür diledi; neye uğradığımı anlayamadım, yıkıldım, iki gündür kurduğum hayaller uçuverdi, yüzüm ve bedenim nasıl olmuş ki, önemli bir şey değil biraz soğuk alınlığı, bir dakika size bıraktıklarını getireyim dedi, ne yapacağımı da bilemiyordum, hole adımımı attım ama kapı aralıktı, kapamaya fırsat olmamıştı, o sıra küçük kız geldi, yine bacaklarımaya sarılıp ismini söyledi, ben de benimkini söyleyerek yanaklarından öptüm, sağ elinin baş parmağını göstererek yarım yamalak emmiyorum, dedi, aferin dedim, güçlükle gülümsüyordum, bunu sana aldım diyerek cebimdeki çikolatayı çıkarıp verdim, gözlerini kocaman açarak aldı.

Kadının elinde iki tane, biraz şişkince beyaz mektup zarfı vardı, çikolata için, belli ki içeriden duymuştu, ağbiye teşekkür et dedi, kız etmedi, şımarı, çok sempatikti, etti etti dedim, aslında sözcükler çok güç çıkıyordu, biri sizin, biri de Selim Bey için dedi, İstanbul'a gittiğinizde mümkünse ona vermenizi rica etti, olur olur dedim, şaşkınlığım sürüyordu, zarfları aldım, bakındım, sonra ağır ağır çantama koydum, sokak kapısı hâlâ aralıktı, gitmem gerekiyordu ancak oradan ayrılamıyordum, küçük kız salonun kapı aralığında, bir tarafa dayanmış yine bir şeyler mırıldanıyor, bir elinde çikolatası, keyifli görünüyordu, tam karşımda aynalı portmanto vardı, içimden acaba Olcay'ın dışarıya çıkmadan önce, baktığı ayna bu mu diye geçirdim.

Artık gitmem gerekiyorsa da doğrusu ayak sürtüyordum, bir daha gelemedim ya da gelebilir miydim, ne kadar zamanım kalmışsa, o kısacık anda, aradan salona, holdeki eşyalara, aynaya, kadına, keyifli küçük kıza dikkatlice bakıyordum, belleğime kaydediyordum, kadın, çok çok özür diledi, diye tekrarlayınca, artık gitme zamanı gelmişti, bir an önce çıkmalıyım, küçük kızın yanağından makas almak için uzandım, gözlerim salonu hızlıca taradı, sanki görecektim, sanki bana merhaba, hoş geldin, biraz uzanmıştım, kalktım şimdi iyiyim, kusura bakma, gel otur, çay içelim, konuşa-

lím, diyecekti, yoktu ama bordo perdelerin çekili olduğu, kitaplarla dolu o ağır kimsesizliğin içinde duygusu hissediliyordu.

Dokuz

Trenin saatine çok vardı, valizimi almak için de eve uğramam gerekiyordu, soruları almak için gideceğimden, hatta biraz da oturup sohbet ederim diye düşündüğümden, kuzenime iki saat sonra falan gelirim deyince, o da bir arkadaşına gitmişti, akşam yemeğine doğru dönecekti, ben de yemek yiyip, trene gidecektim, kuşkusuz yalnız göndermeyecekti. Gar çok uzak değildi, zaten büyük şehrin özelliği bu değil midir, Gar'ın merkezî bir yerde olması, İstanbul'da bu konum uzun yıllar bozuldu, şimdi farklı bir çözüm var ama yine de şehrin bazı temel taşlarını bozmamak gerek, neyse, evdeki hesap çarşıya uymamıştı, epeyce boş zamanım olmuştu ve tek başımaydım, kuzenim yokken eve de pek gitmek istemiyordum doğrusu, ayrıca evde kimse de olmayabilirdi, öte yandan zamanı değerlendirecek keyfim hiç yoktu, kalmamıştı, kırılmıştım, kendimi kötü duyumsuyordum, nasıl tanımlayayım, sanki istenmemiş gibi; çok isteyerek gittiğim bir yerde istenmemek, çok kırıcıydı, peki iki saat ne yapacaktım?

Doğrusunu söylemek gerekirse, onunla karşılaşmaktan çekinmiştim, buna korkma da denebilir ama ikinci gidişimde. Dergilerde okuduğum o yanıtların bazılarında sert bir yan vardı, karşısındakini biraz tersliyordu, beni de tersleyebilir diye bir endişeye önce kapılmamıştım da ikinci gidişimde kapılmıştım ne hikmetse. Sanki bu kurgusal terslemeye, çok konuşmamın, sözlerimin neden olacağını düşünmüştüm, böylece yol boyu söyleyeceklerimi zihnimin

içinde denetleyip durdum, bazen mırıltıyla bazen de alçak sesle prova ettim. Keşke hasta olmasaydı, beni görseydi de tersleseydi.

Geçekten hasta mıydı, yoksa benim mutlulukla ayrıldığım görüşmeden o rahatsız olmuş da bir daha görmek istememiş miydi? İşte bu kuşku, kendi kendimle didişme, uykuda gezer gibi yürürken içimi kemiriyordu. İkimizin arasında olan o konuşmayı başka kime söyleyebilirdi, kocasına söylemiş olabilir miydi, başka bir yazar arkadaşına falan söyler miydi, Ankara'da hangi yazarlarla ilişkisi olabileceği, hangilerinin beni tanıyabileceği gibi manasız sonuçlara ulaşıyor, konuyu iyice genişletiyor, sonra bunlar kuruntu diyordum, çok da ileri geri konuşmamıştım, evet övgüler vardı ama gerçekten de öyle düşünüyordum, bir de, başkalarına çiğliğimi anlatmayacak kadar olgundu, evet, öyle olduğuna emindim. Zaman asla geçmiyor, düşünceler beynimi kemiriyordu, belki kadın doğruyu söylüyordu, hastaydı, bahar üşütmesiydi, büyüklerimden duyardım, lohusalıktan yeni çıkmıştı, kuşkusuz bedeni epeyce direncini yitirmiş olmalıydı, evde üç çocuk vardı, her ne kadar işleri yapan biri olsa da sorumlulukları olmalıydı, üstelik yazardı, okuması yazması, çalışması gerekiyordu, sanırım gerçekten üşütmüş hastaydı, diye bitiriyordum kuruntular kurgusunu.

Gerçi o sert, biraz tersleyen yanıtların neden olduğu soruların yapaylığını yüzeyselliğini o yaşında, o deneyimimle pek kavrayamazdım ama çabuk öğreniyordum, işte Dergi benim için en büyük okuldu. Öte yandan yıllar sonra o tavrının erkekler dünyasına karşı bir meydan okuma olduğunu da anlayacaktım, yani aykırıydı, bu onu daha da çekici ve önemli kılıyordu, tabii o zaman böyle adlandıramıyor, tanımlayamıyordum. Kızılay'ın yolunu tuttum, o çevrede dolaşıp bir kez daha romanın sahnelerini görebilir, kişilerle karşılaşabilirdim, Hatice Hanım ile, Necip Bey ile, kim bilir belki de Şükran çıkardı karşıma ama kuzenim yanımda yoktu ve semti doğru dürüst bilmiyordum, bir gün önce onunla yaptığım geziyi belki biraz daha genişleterek yapabilirdim.

Sandviççi bu olmalıydı diyerek içeri girdim, çok kalabalık değildi, ikinci olmasındandı herhalde, bir tabureye oturdum, goralı ve ayran söyledim. Hemen karşımdaki aynaya baktım, Şükran sahnesi tekrar zihnimde sözcükleriyle belirdi. Yıllar sonra yazılan romanla ilgili o yazıda, bu ayna sahnesi çok değişik bir biçimde ele alınıyordu, gençken öylesini düşünemezdim. Ne var ki derslerimde anlatırken ben de ayna sahnesinin göndermeleri üzerinde durmuştum, sanırım artık yetkinleşmişim, öğrencilerden çok hoş düşünceler yorumlar çıkmıştı, yıllarca da Sevgi Soysal okuttum. Aslında, İstanbul'da da büfeler vardı, hele Taksim'deki o küçücük Kristal, gittiğimde hep aynaya bakardım, orada da ünlü hamburgeri ile ayrandı klasik menü, bakmamak olanaksız tam karşınızda, sanırım herkes aynı eylem içindeydi, düşüncelere daldım, aynayla romanın içine giriyordum ama Şükran değildim ve Ahmet de hiç olmak istemezdim, bulunduğum mekandaydılar, öyle olmalıydı, konuştuklarını, kitabın başlarında yer alan o bölümü film sahnesi gibi aynada canlandırıyordum, kendimi değil onları görüyordum, bir yandan da niye kabul etmedi sorusu zihnimde dolaşıyordu, derken goralı ile ayran geldi. Yerken, oysa hiç aç değildim, evde öğlen yemeği yemiştik ancak romanın izini sürmektir benimki, görüntü yok oldu, yüzümle baş başaydım, çoğunlukla yaptığım gibi kendimi hayranlıkla seyretmek değil de kendime bakarak niye kabul etmedi sorusunu, ne yaptın da kabul etmedi sorusunu kendime sordum, çok kısa bir süre sonra da, kadın söyledi işte hastaymış, yanıtını yine karşımdaki görüntüye verdim.

Birden romana yabancılaştım, küskünlük gibiydi bu, sandviççiden sonra, belki de aynadan kurtulduktan sonra sanki beynimin içi birdenbire boşalmıştı. Dolaşırken kadınlı erkekli, daha çok gençlerin olduğu bir kafeterya gördüm, o zamanlar kafeler yoktu da böyle yerler vardı, çay kahve, meşrubat, bira, basit yiyecekler olurdu, bir bira iyi gelirdi, oturdum, daha önce niye yapmamıştım bilemiyorum, büyük olasılıkla üzüntülü şaşkınlığının şokunu üzerimden

bir türlü atamamış olmamdandı herhalde. Henüz küçük çantamın içindeki adıma yazılan zarfı açıp bakmamıştım, gerçi hep yürüyordum, belki sandviççide olabilirdi, gerçi pek yeri de değildi, biram geldi, ilk yudumdan sonra zarfı açtım, tel zımbayla zımbalanmış, katlanmış dört sarı A4 kağıt. Sorularımı da yazmıştı yanıtlarıyla birlikte, ancak soru kağıdım zarfın içinde yoktu, onda kalmıştı, bu hoşuma gitti, umarım yırtıp atmazdı, yanıtları çok uzun değildi, acaba ters bir şeyler var mıydı diye önce hızla okudum, yoktu, zaten niye oldu, soruları Memet Ağbi denetlemişti, düzenlemişti, gerçi adımla yanınlanacaktı ama onun emeği çoktu tabii, öyle olması da kuşkusuz normaldi, gençtim yeniydım, kendisine pay çıkartmasını pek sevmez, gençleri de hep özendirirdi ama nitelik konusunda da kolay kolay ödün vermezdi.

Biramı yudumlarken yanıtları defalarca okudum, okudukça da kendime geliyordum, olurdu böyle şeyler illa benimle görüşmesi gerekmiyordu, ister hasta olsun ister olmasın, aslında böylesine güzel yanıtlar veren biri, niye bir bahane bulsun, aslında bulabilir de, son derece yoğundur, işleri vardır. Dergi'ye gide gele bir yazarın şairin özel yaşamı hakkında biraz bilgim olmuştu, ne yapardı, ne okurdu, nasıl çalışırdı biraz biliyordum. Bir yıl kadar olmuştu Babıâli Yokuşu'nu inip çıkalı, üstelik çok önemli bir yayın kuruluşuna gidiyordum, çok değerli insanlarla görüşüyor, bilgileniyordum, ben de bir yazar olacaktım, hedefim öyleydi, işte Sevgi Soysal hakkında bir kitap yazabilirdim, kuzenim bile söylemişti, kuşkusuz olurdu ama ileride olabilirdi, bira çok iyi gelmiş, yanıtlar daha da iyi gelmişti. Gençlik, işte insan o yaşlarda daha çok duygusal hareket ediyor, kolay kolay denetleyemiyor duygularını, hayır gerçekten hastaydı, zaten hasta olmasa da ne kadar konuşabilirdik, en fazla yarım saat, artık bunun bir önemi yoktu, üzülmünün anlamı yoktu ya da benim kadar üzülmünün bir anlamı yoktu; röportajı yapmıştım, Dergi'de adımla çıkacaktı, daha büyük ne olabilirdi.

Biraz ilerimde oturan akranım birini kuzenimin arkadaşına, şu sergi açanlardan ha bire işte Doğan bu dediğim çocuğa benzettim, sanki oydu, bana baktığında gülümsemeyi, selam vermeyi, küçük bir el hareketi yapmayı falan düşündüm ama beni tanır mıydı, dahası gerçekten o muydu; farkındaydım, romanla çok aşırı ilgileniyor, sanki romanın içinde yaşıyordum. Oysa Memet Ağbi kaç kez ikaz etmişti, uygunca, yalnızca *Yenişehir*'de... ya da *Şafak* için değil, herhangi bir roman, herhangi bir yazar için, biraz uzaktan bakılması gerektiğini, daha doğrusu bir kitap tanıtımı yapılırken, bir değerlendirme yazısı yazılırken yazarın kendini çok kaptırmaması gerektiğini söylemişti, lafı dolaştırıp başka yazarlar da okumam gerektiğini yine kibarca söylemişti. Aslında okuyordum, Orhan Kemal'in bir romanını okumuştum, daha önce de birkaç kitabını okumuştum, şu ünlü üçlemesini, çok beğenmiştim, Memet Ağbi de çok önemserdi ama Sevgi Soysal o sıralar benim için bambaşkaydı, aslında hep biricik bir yeri oldu. Evet romanın içinden çıkmalıydım, benim herkesi birbirine benzetme huyum da vardır zaten, büyük olasılıkla o değildi, selam melam da vermemeliydim, vermedim de, biramı yudumladım...

Bu kez yan koltukta otuz yaşlarında bir erkek vardı, neyse ki cam kenarındaydı koltuğum, uyur gibi yaparak sağıma cama yaslandım, yolculukta çoğunlukla karşılaşılan klasik sıradan bir sohbetten kaçınmıyordum ancak kimseyle konuşmak istemiyordum, doğal olarak bir merhabalaşma, iyi yolculuklar oldu. Gar'a gelene kadar kuzenimle pek konuşmamıştım, konuşmak istememiştım, hem günün yorgunluğu, ikinci bira biraz kafamı dumanlamıştı doğrusu, hem de zihinsel yorgunluk, belki de, o şoku atlattıktan sonra ki kuzenime göre bu durum çok doğaldı, asla takılmamalıydım, bir rehavet vardı ve biraz da iş görmenin saadeti. Evet bu ağır basıyordu, zaten böyle de olmalıydı, zaman zaman uykuya dalıp, düş ile hayal, rüya ile gerçek arasında gidip gelerek, bu kez güzel şeyler düşünerek kurarak çünkü yayınlanacaktı, ilk sayı olmazsa bile ikincisinde

olurdu, gerçi Memet Ağbi henüz Dergi'yi matbaaya vermemiştii, kuşkusuz yetişirdi ama birçok başka yazı daha vardı, artık bu önemli değildi, röportajı yapmıştım, sorular bendeydi, çantamın içindeydi, çantam yanımdaydı, tren sabah İstanbul'da olacaktı, ben de öğleden sonra Dergi'ye gidip soruları teslim edecektim. Bozkırda, bu kez karanlığın içinde sallanarak, tekerleklerin raylarda çıkardığı sesle yol alırken gözlerim kapalı, yorgun bir esrıklilik içinde yüzüyordum...

On

Bir edebiyat dergisi kapak yapmıştı fotoğrafı, şu Adana'ya sürgüne giderken çektiirdiği. Fotoğrafı yayınlandığı zaman o dergide görmüş olamam, o dergiyi izlemiyordum, gazetelerde de görüp görmediğimi anımsamıyorum, gerçi görmüş de olabilirim ama o zamanlar, bir yazar olarak Sevgi Soysal'ın adını biliyordum da herhangi bir yapıtını okumamıştım, henüz Yurdanur Hoca'nın yazara dikkatimi çekmediği yıllardı. O fotoğrafı, bir gün yine yardıma gittiğimde, paketleme işi bittikten sonra, aklımda öyle kalmış, Dergi'nin arşivini karıştıırken, zaman zaman bunu yapardım, çok da keyif alırdım, o edebiyat dergisi birdenbire karşıma çıktı, işte o zaman gördüm, çok şaşırdım çok sevindim, yolda kağıt para bulmuş çocuk gibi diyebilirim, bir-iki günlüğüne dergiyi yanıma alıp alamayacağımı sorduğumda Memet Ağbi, ağır ağır başını işinden kaldırıp yine kendine özgü gülümsemesiyle üzerine basa basa, alabilirsin ama getirmeyi sakın unutma, demişti.

Aslında arşivdeki bir derginin eksilmesi değildi onun söylemek istediği, özgeci biriydi, bu tür paylaşımlar onun için bir yaşam biçimiydi ve severek de yapardı; ayrıca bana güvenmediğinden de değildi, genç biri olarak duygularımı abartmamamı belirtiyordu, genellikle üstü kapalı yapardı bu tür uyarıları. Tabii ki bunu da çok sonra anlayacaktım, kesinlikle getiririm, demiştim toyluğumla ve de saygımla, şimdi komik gelen, öyle şeyler yapmam ağbi, diye de masumluğumla eklemiştim, yine bıyık altı güldü, başka bir

şey söylemedi, tamam tamam dercesine ağır ağır başını salladı, tekrar yazıları Dergi için yayına hazırlama işine döndü elinde kalemi, hafiften bıyıklarını emerek...

Fotoğrafı siyah beyaz basmışlardı, renkli olduğunu çok çok sonraları, yakın bir geçmişte öğrenecektim. Eve gelirken çoğunlukla yaptığım gibi, bu kez özellikle yapmışım, rahat bir yere oturmak için bir sonra kalkacak treni beklemiştim. Trene binmeden önce Sirkeci'de, kapağın ve ilgili yazıların bulunduğu sayfaların fotokopisini çekirmiş, eve gider gitmez de dosyama koymuşum. Yolda Sevgi Soysal ile ilgili yazıları bir çırpıda okumuştum, onunla yapılan kısa bir söyleşi vardı, önce onu okumuştum, hatta öteki yazıları bitirdikten sonra bir kez daha okuyacaktım, yine hiç korkmadan meydan okuyan, inceden alay eden yanıtlardı, toyluğumla da o kadarını anlayabiliyordum.

Akşam odamdaydım. Fotoğrafa baktım baktım. Küçük bir kaldırımın ya da bir çiçekliği çevreleyen duvarın üstüne oturmuştu, duvar çok alçaktı, açık renk pardösüsünün arka yırtmaç ucu yere değiyordu, arkasında bol yapraklı bir bitki vardı, hangi bitkiydi bilemeyeceğim ama çiçekleri yoktu, bizim bahçemizi çevreleyen çiçeksiz yeşil Ligustrum muydu, yoksa sonbahar oluşundan çiçekleri dökülmüş başka bir bitki miydi, aslında onun da yüzünün çiçekleri yoktu. Kolay mı sürgüne gidiyordu, hele de o zamanlar, Adana gibi bir yer, genç bir kadın, sıkıyönetim sürüyor, her şey gelebilir insanın, bir kadının başına ve de sonradan anlıyorum ki her şeyi de yapabilirlermiş, kuşkusuz bunları benden çok daha iyi biliyordu o gün o saat, içinde çizgili ve genişçe bir balıkçı yaka kazak vardı, eteği koyuca bir renkti ve pardösüsünün arasından görünüyordu, etek dizlerini örtüyordu, bacaklarındaki koyu renk çoraplar belli belirsizdi, ayakkabısının bir tekinin ucu görüntüdeydi, bu sol ayağıninkiydi, en çok dikkat çekenler, sapı sağ koluna dolanmış kucağındaki çantayı kuşatmış kollar ve sağ eliyle sol bileğini kavrayışı ile bakışıydı; o çiçekleri olmayan bakış, bir sonbahar sürgününden olsa gerek.

Solgun da olsa, her ne kadar çiçekleri de olmasa bir gülümseme vardı yüzünde, yorgun da görünüyordu, hani bıyık altı meydan okuma da vardı, bu sanki bir tür yaşam sevinciydi, saçları arkaya doğru toplanmıştı, küçük bir topuzu olmalıydı ama görüntüye girmemişti, ne kadar çok karşısına geçmişim o fotoğrafın, gözlerinin içi yine o bakışları taşıyordu, şu Büklüm Sokak'taki evin borda kadife perdeleri açılmış salonundaki içi gülün bakışları, ellerine de uzun bir süre odaklanmışım, gözlerimi ayıramamışım, sol bileğini kavramış sağ eldeki yüzük görünüyordu, küçük taşlı bir yüzük, şu alyans yerine takılanlardan, bileğinde ince birkaç bilezik vardı, boncuklu gibi, sağ elin kavrayışı çok güçlüydü, sanki bize umut veren yüzündeki ifadeden çok, sağ elin kavrayışıydı. Aklıma hiç gelmemiştii, yakın zamanlarda bir öğrencim, hocam elleri Mona Lisa'nın ellerine benziyor, demişti, yok canım, nereden çıkardın, idi yanıtım, hiç düşünmemiştim, hatta yüzü de öyle, demez mi bu akıllı genç kız!

Uzun yıllardan sonra üniversitede derslere başlamışım, bu olay yüksek lisans dersinde olmuştu, özel bir üniversite olduğu için uzman olarak bu dersleri verebiliyordum doktoram olmasa da, kendi akranlarına göre son derece bilgili bir öğrenciydi bu yakıştırmayı yapan, *Yenişehir'de...*'ni işliyorduk, edebî metinlerin üzerinde durduğumuz, çözümlemeye çalıştığımız bir dersti, benden başka bir ders daha alıyordu, o da estetik konularıyla ilgiliydi, sanat akımlarından kuramlarından söz ediyordum, pek sevmem ama teknoloji-den de yararlanıyor, tahtaya artık akıllı tahtalardı bunlar, fotoğraf, tablo, anıt gibi görüntüleri internetten yansıtıp tartışıyor, yorumlar yapıyorduk, karatahta ile beyaz tebeşiri hayatımızdan çıkarmıştık, bir şekilde o öğrencim internetten fotoğrafı görmüş, böylesine bir yorum yapmıştı. Yakın bir derste göstergebilimden söz edecektim, kızın yakıştırması yüzüme soğuk su gibi çarpınca bu konuyu o zaman işleyeceğimi söyledim; her iki fotoğrafı karşılıklı inceleyin, araştırın konuşalım...

İki görseli internetten şu bizim akıllı tahtaya yansıttık. Çok ilginç yorumlar yapmışlardı, her şeyden önce, bize bu tartışma alanını açan öğrencim ve de ötekiler, zaten toplam beş öğrenciydi, romanı çok sevmişlerdi, gerçi aralarında öteki dersi almayan iki öğrenci olduğu için romanı onlara özetledim. Bir sanat yapıtını, edebiyat yapıtını işlerken yazarın sanatçının yaşamöyküsünü de ele alıyorduk, onların doğumlarından çok önce yaşanmış insanı acıtan bu haksızlıktan ki böylesine durumlarla karşılaşan ne çok aydınımız yazarımız sanatçımız vardı, rahatsız olmuşlar ve Sevgi Soysal'ın ölümünden de onca yıl geçmesine karşın üzül-müşlerdi. Duyguları gerçekte, yüzlerinden okunabiliyordu, sürgüne gönderilmesine, hapiste yatmasına da tabii üzül-müşlerdi, ayrıca öfkelenmişlerdi de. Geçmiş çoğunlukla unutuluyor, bizim toplumun belleği çok zayıf, okularda siyasî tarih doğru düzgün okutulmuyor, doğrusu çok verimli bir ders olmuştü.

Kimisi benzetiyordu o elleri, kavrayışı, kimisi ilgisi olmadığını söylüyordu, çünkü her şeyden önce çok farklı çağda, çok farklı koşullardaydılar, biri ressama poz veriyordu, öteki sürgüne giderken anısı kalsın diye fotoğraf çekti-riyordu. Bir başkası hemen atılıyor, ama o da bir şekliyle poz veriyor diyordu, şu bize yorumlama kapısını açan, öteki derste soruyu soran öğrencim. Onları kendi hallerine bırakıp, bir köşeden izlemiştim tartışmalarını, yorumlarını; hele de Sevgi Soysal olunca odakta, fotoğrafı üzerinde konuş-salar da benim için keyifliydi. Derken ellerden yüze geçiliyor, iki yüz hakkında da çeşitli yorumlar yapılıyor, zihinleri makina gibi çalışıyor, bir yandan birçok meseleyi bilmiyor-lar ama öte yandan cesur görünüyorlardı; kuşkusuz zekala-rını, ataklıklarını da inkar etmemek gerek, bunlar kendi kuşaklarına göre okuyan öğrencilerdi, ancak bizim kuşağı-mızla karşılaştırıldığında pek de övünülecek gibi değildi, evet ders çok güzel geçmişti de niye bunu ben hiç düşün-e-memişim! Niye Mona Lisa çağrışımı olmamıştı! Gençliği-min o *Yenişehir*'de... ile yatıp kalktığım aylarda yıllarda, niye

hiç aklıma gelmemiştir, gerçi kolay kolay gelemezdi her ne kadar sanat tarihine ilgim yoğun olsa da, ama sonraki yıllarda da aklıma gelmedi, düşünemedim, üstelik Sevgi Soysal okumayı, üzerine düşünmeyi hiç bırakmamış olsam da bu ilintiyi kuramamıştım...

Arşivden aldığım derginin kapak fotokopisi, eller önde, sağ el sol bileği kavramış, çiçekleri olmayan yüzde gülümsemeli yorgun meydan okuyuş, yayınlanmayan üstü Memet Ağbi'nin kırmızısıyla dolu güya inceleme olan ilk yazı ve onun mavi kopyası, ilk yayınlanan tanıtım yazımın mavi kopyası, benim sorularımın mavi kopyası ve sorularımın birlikte daktilo ettiği onun yanıtları, zaman içinde gazetelerden, dergilerden, birçoğu o gençlik yıllarında kesilenler, sonraki yıllarda da kesilenler, yine zaman içinde, bir kısmı derslerle ilgili olan, kitaplarını tekrar okumalarımın aldığım notlarım, kendimce değerlendirmelerim, bu kez birinci hamur A4'ler, onlarca vb hepsi bir dosyada, bu dosyaya açıp baktığımda da, ki sık yaptığım bir iştir bu, hatta o notları aldığımda da Mona Lisa aklıma hiç gelmedi, ucundan bile geçmedi. Ayrıca son yıllarda onun ortaya çıkmamış hikayelerinin, röportajlarının, yazılarının yayınlandığı kitapları, onunla ilgili ve kapsamlı çok yazarlı bir başka kitabı okuduğumda da...

Öğrencilerimin tartışması bir yana, bu iki görselin demeliyim, bir fotoğrafın, bir tablonun yani iki kadının, iki poz vermenin birbirine benzemesi benzememesi, birinin boyalar ve fırçayla resmetme, öbürünün bir aygıtla, fotoğraf makinasıyla belgeleme olması, ne hikmetse öğrencilerim buna değinmemiştir, maddî koşullarının, döneminin, yerinin ayrılığı falan bir yana, niye benim aklıma gelmemiştir. O fotoğrafa zaman zaman baktım, hatta bir süre önce yayınlanan kitaplaşmamış metinlerinin kapağında da vardı, fotoğrafın renkli olduğunu da o kitap sayesinde öğreniyordum, renkli görüyordum, yine böylesine bir çağrışım olmamıştı, bu yüzden öğrencimi iki kez kutladım ve teşekkür ettim. Bir an, dersten sonra aslında bir an değil de o gece epeyce, hani şu

uyku öncesi hayal âleminde, acaba tekrar geriye dönüp bıraktığım yerden, bu Mona Lisa çağrışımıyla işte dersi de örnek vererek falan, şu tasarı olarak kalan, zaman zaman zihnimden geçen çalışmaya başlasam mı diye ciddî ciddî düşündüm. Yalnız o gece mi? Sonrasında da, hatta şimdi burada da...

On Bir

Aslında epeyce de konuşmuştuk doğrusu, ne yapacaktı, beni bütün gün evde ağırlayacak, yatıya davet edecek hali yoktu ya. Her ne kadar çevremde, büyüklerimce yaşıma göre olgun, makul olarak tanımlansam da insan, özellikle de gençken duygularını kolay kolay denetleyemiyor, belki de güzel olan bu, denetlememek! Olduğun gibi olmak, galiba asıl önemlisi, daha sonra bu denetlemeyi öğrenebiliyorsunuz, o zamanlar pek ayırt edemiyorsunuz, bilmem bu da iyi bir şey mi? Sanırım duruma göre de değişir! Gerçi ne yapmıştım, bir taşkınlık yapmış olamam, biraz çığlık, o da gençliğime vermiştir, belki o bile değil, kuruntum biraz fazla coşup konuşmamdan dolayı, çok konuştuğum açık da, buna ilk zamanlar üzülüyordum ama şimdi öyle düşünmüyorum, hatta uzun bir zamandır öyle düşünmüyorum. Bugün buna üzülmesem de, yine de daha çok yanında kalmak, özellikle ikinci gidişimde de ağırlamasını, o uzun kanepeye mesafeli de olsa birlikte oturup, çay içip konuşmayı isterdim, işte buna hâlâ hayıflanıyorum!

Tren kendine özgü salınımla yol alırken, geceyarısından sabaha doğru uzanıyorduk, bu kez zamanı bir tuhaf algılıyordum, bazen hızlı geçiyor bazen sanki duruyordu, alışkanlığımdır sürekli saatime bakarım, ama bu çok sıkıttı, sanırım giderken bu kadar çok bakmamıştım, yine uyuyamıyordum, yanımdaki adam hafifçe horluyordu, cama iyice yaslanmıştım, neyse ki adamın kafası koridor tarafındaydı, omzuma düşüp düşüp durmuyordu, aslında vagonda, yine

pulmandı, hemen hemen herkes uyuyordu, sigara dumanı da iyice azalmıştı, bazen çok rahatsız ediyordu. Her ne kadar gündüz, gerçi artık dün olmuştu, yaşadıklarımın sıyrılmak istesem de bir an aklıma geliyor, gelince de sahneleri teker teker zihnimden geçiriyordum, eve yaklaşırkenki sevincim coşkum, hızlı adımlarım, merdivenleri ikişer ikişer çıkışım, kadının özür dileyişi, büyük şaşkınlığım ve yıkılışım, parmağını emmeyen küçük kız, çikolata verişim, bir türlü gidemeyişim, aynalı portmantonun önü, küçük kızdan makas alırken salonda gözlerimle onu arayışım, kapının kapanmasının ardından üzerime çöken keder, sokakları ağır ağır adımlarkenki iç burukluğu, kafeterya, bira falan. Sonrasında, yirmi dört saat olmadan kim bilir kaç kez, acaba gerçekten hasta mı, yoksa önceki gelişimde bir çığlık, densizlik mi yapmıştım gibisinden iç tartışmalarım sorgulamalarım...

Trenler güzeldir, güzeldir de dönüşte pek keyif alamıyordum yolculuktan, huzursuzdum çünkü belirsizlik olmuştu, bazı şeyler havada asılı kalmıştı, sonra tüm bunlardan sıyrılıp, abartıyorum, kadın niye yalan söylesin, gerçekten hastadır, yatması gerekiyordur, niye bir bahane uydursun, zaten ben oradayken ciddî bir öksürük tutmamış mıydı, kuzenim haklı diyerek söyleşimi dergide hayal ediyordum. Başka yazılar da yazmalıydım, kuruntuyu bırakmalıydım, yarını iple çekiyordum, yarın yaklaşıyordu, yarın bu gün olmak üzereydi, dışarısı karanlıktı, bozkır görünmüyordu, kırağı inmiş doğa görünmüyordu, öte yandan sabaha karşı İstanbul'a girecektik, İzmit'ten sonra sol tarafta denizi görecektim, niyetim, güneşin ilk ışıklarıyla lokantaya yani yemekli vagona geçip, tabii ki servis açıldığında, sol tarafta cam kenarı bir masa kapıp Haydarpaşa'ya kadar orada oturmak, kahvaltı yapmak, çay içmek, yanıtları bir kez daha okumaktı. Sabah yaklaşıyordu, cama başımı iyice dayadım, raylar tekerleklerle çok alışıktı, uyutmasa da bu salınım, ses hoşuma gidiyordu, yorgun gülümsemesi karanlığın içindeydi.

Vagon yavaş yavaş aydınlanıyordu, artık yarın bu gün olmuştu, horultular kesilmemişti henüz, yanımdaki hâlâ uyuyordu, yerimden kalkma zamanı gelmişti, hazırlandım, servis başlamış olmalıydı, bir süre bekledim, ayıp olmasın diye adamı uyandırmadım ama geçmem de gerekiyordu. Sol tarafımda, hemen yanı başımda koşan mavi denizi olan bir masa kapmalıydım, yemekli vagon açılmış, yavaş yavaş doluyor olmalıydı, biraz daha bekledim, bekledim de, ne kadar daha bekleyebilirdim, sabrım kalmamıştı, sonunda kibarca uyandırdım, özürler diledim, sanırım biraz bozuldu, homurdandı, isteksizce toparlanıp yol verdi, bir elimde valizim, ötekinde küçük çantam, montum zaten üstümdeydi, tekrar tekrar özür dileyerek yemekli vagonun yolunu tuttum, yalnız kalmak istiyordum yanıtlarıyla ve denizle...

Ne şanstı, aynı semtte doğmuştuk, şimdi semtimde, çocukluğumun, gençliğimin geçtiği o kırlar, bahçeler, top sahaları, plajlar, yazlık sinemalar yok, başka bir yer olup çıktı, yalnız semtim mi, şehir ne halde, zaten ben de semtten uzun yıllar önce ayrıldım, biraz daha uzağa gittim, gerçi yine banliyöde, merkezden daha uzakta, şehirdeki banliyö kavramını, yerleşimini yok etmelerine karşın yaşadığım yer pekala bugün bile banliyö sayılabilir ya da öyle mi görmek adlandırmak istiyorum, varoş değil ama, göl de var, bu küçük olanı, haftanın birkaç günü etrafında yürüyebiliyorum, köprüye kadar gidip geliyorum, şu yılların eskitemediği köprü, kışın biraz zor oluyor, denizden sert rüzgar esiyor, bazen göl tarafından, kuzeyden, Trakya'nın soğuğu da insanın kemiklerini epeyce sızlatır, çevrede koca binalar yapıldı ya neyse, her şeyden kopup yerleşmiştim, nedeni neydi, o zaman yanıtı sümen altı etmiştim, şimdi mi arıyorum?

Oysa yazıp çevirecek, hayatımı öyle kazanacaktım, Çağaloğlu'ndan ayrılmayacaktım, doğup büyüdüğüm semtime, evime de yakındı, alt katta özgürdüm, bir süre daha annemlerle oturabilirdim, kim bilir belki hep alt katta kalırdım, sevdiğim mahalleydi, semtti, hemen hemen her soka-

ğını caddesini adımlamıştım, trenle yarım saatte gidip geliyordum, ne güzeldi, dönüş zamanı iki gazetenin akşam başkısı çıkmış oluyordu, istasyonun önünde çocuklar satıyordu, eski yaşam tarzı, ikisini de alıp trende yol boyu okuyordum, hayatımın ilerisinin hep öyle geçeceğini düşünüyordum ancak Türkiye'nin dehşet günleri yaklaşıyordu, olup biteni tam kavrayamasam da bir şekliyle hissediyordum, zaman zaman kendini duyumsatan tuhaf bir huzursuzluk da vardı doğrusu, şimdi bütün bunlar, burada niye anımsanıyor. Yazar olacaktım, kitap tanıtımları yazacak, incelemeler yapacaktım, özellikle Sevgi Soysal hakkında bir kitap yazacaktım romanlarını ve hikayelerini konu alan, büyük bir hayal, bellek kapısı bir kez açılmaya görsün...

Sol tarafta bir masa bulmuştum, güneş geliyordu, zaten konum gereği sabah güneş vururdu ama pek önemi yoktu, pencere tarafı da boştu, oturdum, bir hocam söylemişti ders arasındaki sohbet sırasında, Ankara dönüşlerinde, sabah tren İzmit'i geçince, o da koltuğundan kalkıp yemekli vagona gidip kahvaltısını yaparmış, Haydarpaşa'ya kadar orada oturur, okur çalışmış, denizden söz etmemişti, deniz onu etkilemiyor muydu, bilemiyorum, yaklaşık bir buçuk iki saatlik denizle örülü bir yoldur. Denizle çevrelenmiş, Boğaz'ı, Marmara'sı, Karadeniz'i olan şehirde doğup büyüdüğümünden, yazları plajlar yürüme mesafesi olduğundan, martılar mahalle damlarında dolaştığından herhalde, denizi görme, deniz manzarasının yanında karşısında olma, tüm yaşamımın ayrılmaz parçasıydı, gerçi o zamana kadar ne yaşamıştım, yolun başındaydım ama denizi görmekten zevk alıyordum. Kahvaltı söyledim, çayımı yudumlarken, tereyağlı reçelli ekmeğimi ısıtırken cam tarafına koyduğum, en küçük bir zarar görmemesine, lekelenmemesine, ıslanmamasına özen gösterdiğim yanıt kağıtlarını okuyordum, onun daktilosundan çıkmıştı, parmaklarıyla tutmuştu. Vagon doluyordu, hep öyledir ya, İstanbul'a yaklaştıkça dolar, trenler güzeldir, şimdi öyle mi, bilmiyorum, galiba yemekli vagon yokmuş, zaten farklı bir teknoloji, yüksek

bir teknoloji, işin ilginç yanı Ankara'ya giden tren Halkalı'dan kalkıyor, bizim eve de çok yakın, en son yakın bir akrabanın cenazesi için yataklıyla gitmişim Ankara'ya, epeyce olmuştur, bildiğim kadarıyla da üç ay sonra tren seferleri, yeni yol yapımı gerekçesiyle ne hikmetse yıllarca durdu, on yılı bulmuştur.

Plajlar, özellikle de Süreyya Plajı'nın girişindeki heykeller, kıyı şeridindeki iki katlı bahçeli evler kaçırmadığım görüntüler, daha öncesinde de özellikle Tavşancıl, küçük bir kasabadır, tren oradan geçerken, o birkaç dakika belki o kadar da değil, bu kasabayı seyredalarım, bazen otobüs yolculuklarında da, tren yolunun aşağısındadır, çok küçükken annemle uzak bir akrabamızın evinde bir yaz, on-on beş gün kalmıştık, denize girip oynamıştım, hiç unutmamışım kasabanın adını, Körfez'in incisiydi, öyle söyleniyordu ve de aklımda kalan, zaten Körfez inciydi. Bir yandan gözüm kağıtta, kaç kez daha okuyacağım, bir yandan da denizi, kıyıyı hiç bırakmıyorum, Memet Ağbi de bu plajları çok severdi, gençliğinde epeyce zaman geçirmiş, çok ayrıntılı anlatmaz, anıların yansıdığı bir ifadeyle gülümserdi, başka bir Körfez başka bir İstanbul'du! Denize bakarken, kahvaltım artık bitmiş, çayımı yudumluyorum, Haydarpaşa'ya kadar oturmak için de bir Türk kahvesi içeceğim, belki bir özentiyle başladı ama hep sade içtim.

Günü tasarlıyordum, aslında her durumda Haydarpaşa'dan vapurla Eminönü'ne geçecektim, eve gitmez, bir-iki saat dolaşır, sonra Dergi'ye gidip röportajı verirdim, ancak ne yapacaktım onca zaman, o ayrı da, ya Memet Ağbi biraz geç gelirse, bazen öğleye doğru geliyordu, ara sıra yayınevine gitmediği de oluyordu, kahvaltı yapmıştım, hani yapmasam bir yerlerde oturup yapardım, gerçi kahvaltı yapmadan vagona uzun zaman duramazdım, o zamanlar tren ucuzdu, öğrenci paramız yetebiliyordu, hatta akşamsa, genellikle gidişlerde olurdu, bira bile içebiliyorduk, giderken içmemiştim, trene bindiğimde tok olduğum için yemekli vagona gitmemiştim. Yine en iyisi eve gitmek, öğle-

ye kadar uyumak, sanırım artık uyurdum, hem fiziksel hem zihinsel olarak çok yorgundum, sonra telefon edip, Dergi'nin yolunu tutup ilk röportajımı vermek, evet en doğrusu buydu, bunca zaman geçmiş, kuşkusuz unuttuklarım da vardır ama bu kadar ayrıntısıyla anımsamak ne tuhaf!

On İki

Çok şaşırmıştım, nerede oturuyorsun, biraz İstanbul'u anlat gibisinden sorduğunda, demek bir ara susmuşum ki böyle bir soru da sormuş, şimdi düşündüğümde, artık onu biraz daha tanıyorum bunca okumalarımın sonrasına, epeyce de konuşmama olanak tanımış doğrusu, rastlantı bu ya, o da doğup büyüdüğüm, yaşadığım semtte dünyaya gelmiş, evini semti pek anımsayamıyor, çok küçükken Ankara'ya yerleşmişler, evlerinin hemen önünde tren yolu varmış, yan yana iki katlı bahçeli evlermiş, o evlerden birinde otururlarmış, bahçedeki salıncakta sallanırken fotoğrafı da varmış, büyükçe bir ağacın dalına kurulmuş bir salıncakta, çok küçükmüş, evlerinin önündeki ağaçlıklı bir yolmuş ama tren aşağıdan geçermiş, pek anımsamıyormuş, belki birkaç görüntü çocukluktan kalan, görmüş mü, yoksa anlatılanların fotoğraflara bakınca belleğe yaşanmış gibi işlenmesi mi, herhalde ikincisi diyor.

Hatboyu dedim, oraya hatboyu da deniyor, hâlâ anlattığınız gibi, belki o zamanlar daha yeşildi, daha çok ağaç vardı ama çok değiştiğini sanmam, semtin en güzel yerlerinden biridir, sizin söz ettiğiniz yol da Gençler Caddesi'dir, gerçi çok araç geçmez, bir sokak gibidir, ne var ki adı caddedir, o zaman daha ıssız olmalı, bahçelerdeki ağaçların yanı sıra yolun her iki tarafı da ağaçlıdır, o cadde hep gölgelidir, istasyon da biraz ileridedir, her gün trenden indiğim istasyon, merdivenlerle yukarı meydana çıkılır, Gençler Caddesi hemen bu istasyon girişinin ya da çıkışının bitişi-

ğinde uzanır. Sizin de oturmuş olduğunuz bahçeli evler, bir set gibi rayların üstünde ve ona paralel uzanır, evet, tren yolu üç-beş metre aşağıdan gider o bölgede, yolun karşı tarafındaki kaldırım bitiminde da demir korkuluklar falan vardır, birileri, özellikle de çocuklar aşağıya düşmesin diye, belki de kaçak yolcuyu önlemek için, o yıllarda bizim semtte, hele de oralarda bunu yapan da pek yoktu galiba. Bizim ev de meydandan düz yukarıya doğru çıkan yolun üç yüz-dört yüz metre ilerisindedir, gidişli-gelişli yeni bir yol yaptılar, aynı semtte dünyaya gelmişim, acaba aynı hastanede mi? Bilmiyorum, merak edip de sormadım, söylediler belki de unuttum, şimdi anımsayamıyorum, dedi. O sokakta özel bir doğumevi vardı, ağaçlı yeşilli bahçe içinde iki katlı bir yapıydı, bir keresinde annem, mahalleden bir komşunun doğumu için beni de zorla götürmüştü, ama onun zamanında var mıydı, ben aşağıdaki, biraz daha sahile doğru sigorta hastanesi de denilen, lisenin hemen yanındaki doğumevinde dünyaya gelmişim, üstelik babamın demesine göre, hastane yeni açılmıştı; onları bilmediğini söylemişti.

En sonunda, önce eve gitmeye karar verebilmişim. Sirkeci'de trene binmeden önce, sürekli izlediğim gazetele-
rin yanı sıra başkalarını da aldım, yol boylu büyük bir kısmını okuyamazdım, sanki onlar beni ruh halimden kurtaracaktı, hangi ruh hali, hâlâ çıkamamış mıydım, aslında uykusuzluğun getirdiği bir yorgunluk vardı üzerimde, giderek beni bir tür duygusuz hale getiriyor, zihnim oradan oraya savruluyor ve sağlıklı düşünemiyordum, gazeteler iyi gelecekti, evirmek çevirmek, orasına burasına bakmak bile yeterdi, bir an önce eve gidip kendimi yatağa atmak istiyordum, daha çok bedenim istiyordu bunu, tren kalkmak üzereydi, hemen ilk vagona girdim, hiç umursamadım sol taraf, cam kenarı falan diye, sağda bir yer bulup oturdum, sabahın o saatinde bizim semte gidiş تنها olurdu, ileriki vagonlarda kesinlikle solda deniz gören cam kenarı bir, ne biri birçok boş koltuk olmalıydı, üstelik birkaç dakika daha vardı harekete, rahatlıkla arayıp bulurdum ancak ne daha

ileriye gidecek gücüm ne de şevkim vardı, öte yandan trene binip oturunca doğrusu bir rahatlama da oldu. Gazeteler önümde, ilk sayfalarına, manşetlere bakıp geçiyordum, bir an önce gidip söyleşimi teslim edip, yayınlanmasını bekleyecektim, evet güzeli buydu sabırsız heyecanımın yanı sıra, Dergi'nin bu sayısına yetişmezdi ama önümüzdeki sayıya çıkardı pekala...

Bakırköy İstasyonu'ndan yukarı merdivenle bir köprüye çıkardınız, bu iki tarafı bağlardı, tren güzergahı aşağıda olduğundan köprüyle çözülmüştü durum, şimdi çok farklı bir inşaat tekniğiyle de yapılmış olsa yine köprüdür, sağ tarafta semtin çarşısı, merkezi vardı, sol taraf o zamanlar yeni yeni yapılaşıyordu, yukarıya yani şu meşhur Londra Asfaltı'na doğru uzanırdı, adı öyleydi o zamanlar, merdivenlerden çıktım, karşı tarafta, güzergahın üstüne denk gelen bir kahve vardı, yana doğru da açık alanda yapılmış bir çay bahçesi, kapalı kısmı bu köprünün altına denk düşüyordu, lise yıllarında zaman zaman oraya giderdik bilardo oynamak için, özellikle de okulu kırdığımızda, aslında daha çok seyretmek için giderdik. Çünkü, semtin ünlü gençleri bilardo oynardı, bunlardan biri sinema oyuncusuydu, o da yakınlarda kanserden öldü, üçü futbolcuydu, semtin yetiştirdiği gençlerdi, bizden dört-beş yaş büyüktüler, hepsi ünlüydü, gazetelerde kendi alanlarındaki haberlerini okurduk, semtimiz adına da övünürdük. İşte onların, eşli üç top bilardo maçları son derece eğlenceli olurdu, seyircileri de çoktu, biz de o seyircilerdendik, lise zamanından beri oraya gitmemiştim.

Köprüye çıktığımda, birden aklıma hemen yanındaki Gençler Caddesi'ne girmek, baştan sona dolaşmak geldi, sanırım gece de sallantılı yolculuğumda düşünmüştüm bu küçük keşfi, ama uykusuzdum, ayılmalıyım, karşıya geçip kahveye girdim, dışarıdaki masada oturdum, hava güneşliydi, bahar sabahı iyice açmıştı, birkaç kişi vardı, bunların bir kısmı henüz iş bulamamış ya da iş öncesi yoksul bütçeleriyle, zeytin ekmek ve bol şekerli çayla kahvaltı yapan lüm-

penlerdi, siyâsi terminolojide öyle mi tanımlanırdı; çünkü köprünün bir tarafı, bu istasyon çıkışının karşı tarafı oluyordu, bir tür işçi, amele pazarıydı. Neredeyse bütün gün beklerler, birileri gelip, günlük yevmiye on lira on beş lira, tabî ki anımsamıyorum kaç lira olduğunu, alıp götürürdü, semtimiz henüz mimarî açıdan henüz bozulmamıştı, daha çok bahçe işleriydi yaptıkları. Bir kez ben de oradan bir amele alıp gelmiştim, babam söylemişti, bahçede bir yer kazılacaktı, çoğunlukla kendisi yapardı bu tür işleri ama sanırım derin bir yer kazılacaktı, genç güçlüsüne bak, şu kadar para söyle, demişti, dediklerini yapmıştım ama çok da utanmıştım, on dört-on beş yaşlarında olmalıyım, bir cumartesi olduğunu çok iyi anımsıyorum, babam evdeydi, kendisi gitmemişti de beni göndermişti, acaba benden daha mı çok utanıyordu, neyse ki küçük bir sevincim de olmuştu, amele öğle molası verdiğinde, annem ona yine benimle bir tepsi yemek göndermişti, biz ne yiyorsak tepside fazlasıyla vardı, annem yufka yürekliydi, yirmi üç-yirmi dört yaşlarında olmalıydı amele, yemekleri gördüğünde çok hoşuna gitmişti, ben de buna sevinmiştim işte, hepsini de yemiş, sonra yine annemin benimle gönderdiği çayla bir sigara tütürmüş tekrar işe koyulmuştu. Bugün o köprüdeki sigortasız, güvencesiz üç-beş kuruşa çalışmak zorunda olan yoksul insanlar gözümün önüne geldikçe rahatsız olurum, insanlık dışı bir durum.

Demli bir çay istedim, bu kez gazeteleri biraz okudum, bir demli çay daha içtim, biraz daha okudum, yan masalarda oturan henüz işe çıkmamış amelelerden biri, ağbi bitirdiğine bakabilir miyim, dedi, ağbi olamayacak yaşıydim, sınıfsal ezilmişliğinden mi, yoksa bir kültürün âdetin uzantısından mı demişti, bir-ikisini kendime ayırıp, geri kalanını, hepsi senin olsun, okudum diyerek verdim, çok hoşuna gitti, masadaki ötekilerin de hoşuna gitti, çay paramı ödedikten sonra, onun doğduğu sokağa girdim.

Sokağın, meydan ile kesiştiği köşesinde üç katlı ahşap bir köşk vardı, bunu söylemeyi unutmuştum, köşkü görünce

anımsadım, oysa çok iyi bildiğim bir yapıydı, meydanda küçük bir anıt gibiydi, zaten semt köşklerle doluydu, uzun yıllar da yıkılmadı onlar, ama bir kısmında öyle zengin insanlar da oturmazdı ya da benim zamanımda öyleydi. Çok eskisini bilemiyorum, o üç katlı köşk hâlâ durmakta, galiba tarihî bir yapı olduğu için yıkamıyorlar, gerçi epeycedir git-tiğim yok yine de yıkılıp yerine çarşı iş merkezi yapılmadı-ğından, resmî bir kuruma verilmiş olduğundan haberdarım. Cadde her zamanki gibi gölgeydi, evlere bakarak yürüyordum, bir kısmı tek, bir kısmı iki katlıydı, arada bu kez iki katlı bir köşk, öyle ahım şahım değil, mütevazı görünümlü, hepsi geniş bahçeli, ağaçlı, çiçekli güllü, rengarenk, uzayıp gidiyordu, bitiminde de, cadde, aslında sokak, 1950'lerin sonunda kurulmaya başlayan, yıllar içinde de sınırları genişledikçe genişleyen modern bir mahallenin üçüncü kısmı başlıyordu. Zaman içinde beş, altı, bilmiyorum şimdi kaç, on bir mi, kısımları inşa edildi, bence başlangıç amacından iyice saptı, koca koca yapılar dikildi, dolayısıyla o mahalle şimdi binlerce insanın oturduğu, kısımlarının birbirinden kopuk olduğu kocaman bir semt; yakında da bir belediyelek verirlerse hiç şaşmam.

Doğumevinin önünden geçtim, biraz daha yürüdüm, hafif bir eğilim vardır yol boyu, o üçüncü kısma doğru iner, acaba hangi evde oturuyordu, yolun sonuna kadar geldim, geri döndüm. Üniversitenin ikinci yılı olmalıydı, bir kız arkadaşımız bizi evine çağırmıştı, bu evlerden birinin giriş katında oturuyordu, evi anımsadım, önünde durup biraz baktım, birkaç kişiydik, çeviri, edebiyat konuşmuştuk, ortak çeviri yapmaktan, yayınevlerine gidip çeviri istemekten falan söz etmiştik, ne hikmetse devamı gelmedi o toplantıların, kızın amacı bizi kendi siyasî görüşü doğrultusunda o dönemin terimiyle örgütlemektir, bu yüzden bir daha toplanılmadı, doğrusu gizlisi saklısı da yoktu, her zaman iyi okul arkadaşım olarak kalmıştı, gerçi az görüyordum, siyasî açıdan son derece etkindi, hareketliydi. Tekrar doğumevinin önüne geldim, büyük bir olasılıkla onun zamanında

yoktu, belki de vardı, nasıl öğrenecektim, birilerine sormalıydım, kuşkusuz biraz tuhaftı içeri girip danışmaya sormam, böylesine bir sosyal cesaretim de pek yoktur, genç bir kadın vardı hemen girişin sağındaki danışma bölümünde, benden birkaç yaş büyük olmalı, beyazlar içindeydi, hemşire miydi, sağlık görevlisi miydi ayırt edememiştim, önce gülümseyerek karşılamıştı beni, çok genç bir baba ya da baba adayı sanmıştı, sağ elimde valiz, ötekinde küçük çantam vardı, bu fikrini perçinlemiş olmalı ama sorumdan sonra çok şaşırdı, ciddileşti, yüzündeki gülümseme gitti, ne ilgisi var şimdi bunun, alay mı ediyorsun dercesine yanıtladı, ne zaman kurulduğunu bilmiyordu, teşekkür edip çıktım, doğrusu çantalar daha ağır gelmeye başladı.

Asıl komik olan, kuşkusuz bu komik olan danışmadaki kadın için epeyce garipti, iki katlı camekanlı giriş kapısının hemen sağındaki duvara çakılı, kurumun adının yazılmış olduğu tabelanın altında kuruluş tarihinin olmasıydı, 1951'miş, danışmadakinin bilmediği gibi ben de önünden geçmiş ve görmemiştim, heyecanlı değildim ama insanın akli bir yere takıldığında çevresini pek algılayamıyor galiba, tam bahçeden çıkmış, arkamı dönüp son kez baktığımda fark etmiştim, tarih o mesafeden okunmuyordu, tekrar bahçeye girdim, birkaç basamaklı giriş merdivenine yaklaştım, önünde durunca rahat rahat okuyabildim, böylece öğrenmiş oldum! Bu da ayrıntısıyla belleğimde şu an, git gelli duygular ve garip bir sakinlik içindeyken...

On Üç

Sokağını, aklıma takılan doğumevini gördükten sonra sanki gücüm yerine gelmiş, yürüyerek en fazla on beş dakika sürer, evin yolunu tuttum, biraz da hızlıca, ellerimdekilere rağmen. Sabahı bitirmiştik, artık öğle oluyordu, babam doğal olarak isteydi, annem iyice meraklanmış, pek de haksız sayılmaz, tren saatini biliyor, geç kalmışım, haber verecek bugünkü gibi iletişim araçları, cep telefonu falan yok, biraz kızdı, yalan söyledim, tren rötar yaptı dedim, elimde değildi dedim, uzatmadı, yolculuğu, Ankara'yı, yeğenini, akrabaları sordu, sonra anlatacağımı söyledim, bendeki telaşı anlamıyordu ama başka bir şey demedi, ilk iş olarak, eşyalarımı bile yerleştirmeden telefona sarılıp Dergi'yi aradım. Beşe kadar buradayım, istediğin zaman gel, dedi Memet Ağbi, benim uzun süren açıklamamı kesmeden dinledikten sonra.

Sesinde sanki bir tuhaflık vardı, bana kızmış darılmış olamazdı, iyice kuruntular âlemine girdim diye düşünmüştüm, ne olabilirdi soruları onayladıktan sonra. Yanıtlar Sevgi Soysal'ındı, kimseye hakaret etmemiş, kötü bir söz söylememişti, bence olağanüstü güzel yanıtlamıştı, çok etkili bir röportaj olduğunu düşünüyordum, Memet Ağbi zaten telefonla aramış, bir bakıma röportaj önerisini o yapmıştı. Neyin hakaret olup olmadığını Dergi'ye gide gele öğrenmiştim, o tür yazıları basmazdı, henüz yanıtları bile görmemişti, öyleyse niye kaygılanıyordum, gereksiz açıklamalar mı yapmışım Ankara ile ilgili de sesi durgunlaşmıştı, galiba kuzenim haklıydı, bu röportaja çok takmışım, yaza-

rı, kitabı aşırı önemsiyordum, en ufak bir şeyde alinganlaşıyordum, bir keresinde âşık mısın oğlum, demişti bana erkek söylemiyle, Emine de öyle düşünüyordu. Memet Ağbi'deki garipliği, buna gariplik mi demeliyim, yoksa aklının takıldığı bir mesele mi demeliyim, anlıyamıyorsam da sezmiştim, hissediyordum, röportaj önerimde de bir süre duraklamış, belli ki çeşitli düşünceler zihninden geçmişti, neydi bu çeşitli düşünceler, yoksa yalnızca kuruntum muydu, o zaman kuzenime saçmalama, demiştim dalga geçerek boynuma sarıldığında, âşık maşık değilim, nereden çıkardın.

Hemen bir duş yapıp çıkacaktım, annemden yemek hazırlamasını istedim, acıkmıştım, trendeki kahvaltıdan sonra epeyce zaman geçmişti, şofbeni yakmamı söylemişti, benimkisi sanki ölüm kalım meselesiydi, hava güzeldi soğuk suyla duş yapabilirdim, zaten ara sıra yapardım, o zamanlar şimdiki gibi doğal gaz yoktu, hatta kazan vardı da suyu odun kömür ile ısıtırdık, kazanı atmış şofbeni de yeni almıştık, tüple çalışıyordu, açtığımızda hemen sıcak su gelmezdi, bugüne göre epeyce ilkeldi, doğal olarak biraz da olsa suyun ısınma süresi vardı, onu bekleyecek zamanım değil de sabrım yoktu, hele de Memet Ağbi'nin sesindeki durgunluk, nedenini nereden bilebilir, nasıl tahmin edebilirdim, annemin itirazları sürerken çoktan soğuk suyun altına girmiştim, aslında çok daha iyi olacaktı, kendime gelecektim, soğuk su bedenimi çelikleştirecek, zihnimi açacaktı, kötü düşüncelerden arınacaktım, kuruntudan kurtulacaktım, sağlıklı düşünecektim.

Gerçekten de öyle oldu, soğuk su iyi gelmişti, kuşkusuz akıl diye de bir şey var, soğuk suyun altında çok fazla durmamıştım ama olaylar zihnimden hızla akmıştı ve artık ne olduysa olduysa ki ne olabilirdi, röportajım yayınlanacak, başka yazılarım çevirilerim çıkacak, yazar çevirmen olmanın merdivenlerini adımlayacaktım, biraz biraz da başlamıştım hani, sağ olsun annemin kaşla göz arası hazırladığı yemek de güç vermişti, ne vardı yemekte, anımsayamıyorum, bu çok da doğal ancak şunu çok iyi anımsıyorum,

hayatımın en hızlı yemeğini yemiştim, oğlum yavaş ye, yemekten sonra biraz dinlen, acelen nedir, dedi, kuşkusuz anlamıyordu, gerçi saygı gösteriyordu yaptıklarına, bu kadar çalışıp para kazanılmayan bir iş mi olurdu, herhalde benim sayemde yavaş yavaş kültür, edebiyat hayatının neditrini, bu insanların ne yaparını tam anlamıyla öğrenmese de bir fikir ediniyordu, eh, ben biraz öğrenmiş sayılırdım.

Küçük çantamda yanıtların zarfı vardı, çıkarmamıştım, Selim'e gönderilen zarf da, her zaman Dergi'nin son sayısı olurdu, onu da çıkarmadım, bazen de bir başka edebiyat dergisi ama bu kez yoktu, küçük bir defter, kalemler ve de yine bir şeye bakmak gerekir, ihtiyaç duyulur diye *Şafak*'ı da çıkarmadım, yolculukta okumak için yanıma aldığım kitabı çıkardım ama, çantamı alıp hızla istasyona doğru yürüdüm, bir kez daha sokağına girmeyi düşündüm, sokak değil de işte şu Gençler Caddesi ancak artık bu kadarı fazlaydı, Memet Ağbi haklıydı, aşırı bağlanmak doğru değildi, duygularımla hareket ediyordum. Kendisi, hocalarım aklın öneminin altını hep çizdi, aslında okuduğum kuramsal kitapların, çok fazla olmasa da yönlendirmesi de öyleydi, hele de felsefenin, sonuç olarak aklımız vardı. Ama kuzenim haklı değildi, ona âşık değildim, hayrandım, kendisini görünce kuşkusuz hayranlığım daha da artmış olabilir, kadınlığına da hayran olmuşumdur, kavuşturduğu elleri, yorgun yumuşak bakışı, bana çok içten gelen konuşması, ne kadar da rahatlatıcı davranmıştı; niyeydi bunca kuruntu, evet arkada bırakmalıydım, hayrandım hayrandım ama yazarlığınaydı hayranlığım, Emine'yi seviyordum, belki büyük bir aşk değildi, şimdi düşündüğümde büyük bir aşk vardı ama bu edebiyata, yazıya çeviriyeydi. Sanırım Selim ona âşıktı, bunu hiçbir zaman söylemediyse de öyle hissettim, Ankara'da birkaç kez buluşmalarını anlatmıştı, aktardıkları daha çok romanına, edebiyata ilişkin konuşmalardı ama doğrusu ona âşık olduğunu düşünüyordum, her ne kadar aşka dair bilgim, yaşantım çok azsa da okuduğum romanlar, şiirler, izlediğim filmler vardı.

Selim, Ankara'da onunla mavi kadife desenli koltukları olan bir pastanede buluştuğunu söylemişti, başka ayrıntıları da incelikle anlatmıştı, düşünüyorum da romanını, hikayesini över, özellikle de *Tante Rosa*'yı, edebiyat üzerine konuşmalarını aktarır da kendi duygularından hiç söz etmezdi, yalnızca çok iyi bir insan derdi, acaba yanımızda Memet Ağbi olduğu için mi? Aşk meselesi hep aklıma takılmıştır, ancak, sonraki yıllarda Selim'i görememiş, zaten köşeme çekilmiştim, sanırım ona âşıktı, bunu değil de doğrusu onunla buluşmasını, edebiyat sohbetlerini kıskanmıştım. Öte yandan, her ne kadar Selim'in düzeyinde olmasam da, onun gibi bilgili olmasam da sanki birazcık öndeydim, çünkü evinde buluşup konuşmuştuk, bir-bir buçuk saat mi, ne kadar zamansa, sormadıklarım olmuştu, ikinci buluşma da olmamıştı tamam ama evinde ağırlamıştı beni.

Hayır, o sokağa bir daha bakmayacaktım, öğreneceklerimi öğrenmiştim, doğumevinin açılış yılını biliyordum artık, daha sonra gelir dolaşırdım, acaba o kız arkadaşım ne yapıyor diye istasyona doğru hızlı hızlı yürürken aklıma takılmıştı, adı doğal olarak belleğimde olmalıydı, bugün, şimdi adını anımsamıyorum, nasıl anımsarım, kaç yıl geçmiş aradan, öte yandan niye unutmuşum, çok iyi arkadaşındı, hayat bizi niye ayırdı başkalarıyla birlikte, beni başka meselelerle niye ayırdı. 12 Eylül sonrasında sık sık gazetelere bakıyordum, ha bire birileri tutuklanıyor, falanca örgütün elemanları diye fotoğrafları birinci sayfaya konuyordu, ne hikmetse bu fotoğraflarda yakalananlar, çoğunlukla kitaplar ile silahların bulunduğu bir tezgahın arkasında ya da yanında duruyordu, benzer görüntüleri bu kez akşam televizyonda görüyorduk, gazeteler tabii ki bazıları, yakalanmaları daha yumuşak dille veriyordu ama televizyon, devletin kanalı çok sert bir ifadeyle veriyordu. Hepsi sorgusuz sualsiz vatan hainiydi, hepsi daha yargılanmadan suçluydu, onca ağır işkenceden hiç söz edilmiyordu tabii, kitaplar da mı suçluydu, neyse gözlerim hep onu arardı, bulamayınca sevinirdim, sonrasında üzerine düşün-

düğümde, yoksa daha da mı kötüsü başına geldi diyerek üzülürdüm, çok iyi kızdı.

Sanırım abartmıştım, evet öyle olmalıydı, trende kendimi sorguluyordum, Bakırköy'den binmeme karşın, bu kez sağ tarafta, gidiş olduğu için oradan deniz görülmüyordu, cam kenarı boş bir koltuk bulmuştum ki istasyonun sonuna kadar yürümüş, orası çoğunlukla تنها olurdu, son vagona binmiştim, başımı cama yasladım, biraz ilerimde deniz vardı, bahar mavisiydi, hayatımı, ilerisini, geleceğimi kurguluyordum. Kuzenimle birkaç yaz sonra dertleşirken, belki on yıl sonradır, o zamanlar çok romantiktin demişti, şimdi gerçekçi oldun, öyle miydi, kendisi siyaseti, edebiyatı bırakıp para kazanmanın yollarını aradığı için mi böyle diyordu ya da benim konumumdan dolayı mı, doğrudu artık gerçekçiydim ama romantizmimi içime gömmüştüm, aslında bazı durumlarda ne kadar insana acı veriyor, katlanılması ne zor oluyor.

Evet, sağımda uzanan açık mavi Marmara'ya bakarak, hayatımı kurguluyordum. Sevgi Soysal'ı hiç bırakmayacaktım, yıllar sürebilirdi, yazarlığıyla ilgili bir kitap yazacaktım, bu düşünceye iyice ısınıyordum, bir ara Selim de söylemişti, bu kadar ilgiliysen, seviyorsan ileride bir kitap yapabilirsin diye, Memet Ağbi de çok çalışmak gerek demişti, yine sonra anlayacaktım, coşkumu dizginlemek, hevesimi kırmak değil, saplantılardan kurtulmamı, olabildiğim kadar nesnel olmamı, bakabildiğim kadar sağlıklı bakmamı istiyordu. Evet bir inceleme, araştırma kitabı olabilirdi, başka yazarları da okumalıydim, gerçi yavaş yavaş okuyordum, daha çok Dergi'de gördüğüm terbiyeyle aldığım edebiyat sanat dergilerindeki ve de Dergi'ye gelenlerle on-on beşi buluyordu, hikayeleri okuyordum, şiirleri de yazıları da, tamam hepsini okuyamıyordum, buna da zaten pek olanak yoktu, daha sonra okumayı, edebiyat ortamını izlemeyi hiç bırakmasam da o yıllardaki okuma hızım, yoğunluğum bir daha hiç olmadı, olmadı, o hız, yoğunluk sanırım bir şeylerin arasını kapamak, birilerine yetişmek içindi. Dergi gibi

bir ortamda olunca insan kendini, epeyce gençtim, çok cahil buluyor, sonrası, hevesim mi kırılmıştı, bir tür küskünlük müydü, neyse oydu, hayat böyle işte.

On Dört

Siyasî çatışmanın, çalkantının yoğunlaştığı bir dönemdi, giderek dehşetengiz bir hal alacaktı, edebiyatta da bir anlamda siyasetin yansıması olan tartışmalar vardı, yeni dergiler çıkıyordu, edebiyat sanat dergileriydi ama günlük politikayla doğrudan ilgiliydi, bazılarında da Dergi'nin yayın politikası eleştiriliyordu, doğal olarak Memet Ağbi rahatsız oluyordu, doğrusu buna üzülüyordum. Öte yandan Marksist estetik tartışmaları, ortaya atılan görüşler, o zamanın söylemiyle sosyalist gerçekçilik ile ilgili yazılanlar da kendine çekiyordu, bunlar çoğunlukla Nâzım Hikmet üzerindendi, bu konuda da kuramsal olarak aç ve çok yetersizdim, dolu dizgin öğrenmeye çalışıyordum, o dergileri de elimden geldiğince izliyordum. Kuşkusuz ailemin parasal açıdan eve katkı beklememesi de, az çok harçlığımı özel derslerle çıkartıyordum, büyük olanaktı, okumaya zaman bulabiliyordum, gerçi okunacak, izlenecek çok şey vardı. Yetişmek pek olanaklı olmasa da çabalıyordum ve fark edilmesi çok hoşuma gidiyordu, kendimle tuhaf bir övünmeydi bu. Memet Ağbi de benim sosyalist gerçekçi estetiğe, anlayışa ilgimi çoktan anlamıştı, gerçi taraf değildim ve ne kadarını biliyordum, yalnızca öğreniyordum, edebiyatın sanatın dışında da öğrenmeye çalışıyordum, anlayabildiğim kadarıyla Marksist klasikleri okuyordum ama okuma yoğunluğum doğal olarak edebiyattı.

Kerim Yaman faşistlerce öldürüldüğünde okulu bitirmişsem de cenazesi için okula gitmiştim, Beyazıt Meydanı'nda,

üniversitenin önünde toplanıldı, binlerce öğrenci genç sloganlar atıyor, faşist saldırıları kınıyor, Nâzım'ın ünlü şiirini hep bir ağızdan okuyordu, sonra yürüyüş başladı, çok çok kalabalıktı, yalnız gençler değildi, işçi örgütlerinden, sol partilerden de gelenler olmuştu, cenaze korteji Cağaloğlu Meydanı'ndan geçerek Sirkeci'ye indi, cenaze memleketine götürülüp orada toprağa verilecekti, arabalı vapura konmadan önce kısa konuşmalar oldu, öğrenci temsilcileri cinayeti, saldırıları kınadı. Çok sayıdaki öğrenci derneği, örgütü tek bir yumruk gibiydi, bu büyük bir güçtü, bu güç sanırım kimilerini iyice rahatsız etti, 68'lilerin çoğu hapisten çıkmıştı, öyle de bir deneyim vardı doğrusu, ne var ki bu birliktelik bir daha kolay kolay sağlanamadı. Politikayla doğrudan ilgilenmiyordum, yine de insan ülkesinin sorunlarından uzak kalamıyor, ayrıca bazen ister istemez kendinizi bir şekilde olayların içinde buluyorsunuz; ya rastlantı, ya yoğunluğun sizi içine çekmesi ya da vicdanınız. Binlerce gencin katıldığı o görkemli cenazeden sonra, sağ-sol çatışması epeyce artmıştı, aslında öyle gösterildi, özünde genel olarak sola, muhalefetteki işçi örgütlerine, devrimci insanlara karşı bir eylem vardı, ölümcül saldırı vardı, böylece 12 Eylül'e gidecek kanlı yolun kapısı açılıyordu, bu ülkeyi yönetenler ifade özgürlüğü, emekçi hakkı falan istemiyor, almak için çırpınanlar da ya öldürülüyor ya işkence, hapisane...

O kortejdeydim, on binlerce gencin arasındaydım, insan garip yaratık, tam valiliğin önünden geçerken Dergi'nin penceresine baktım, niye baktım, refleks gibiydi, neyse, yakınlık duyduğum siyasî bir görüş vardı ancak üye, militan değildim, bir-iki kez derneklerine gitmiştim, zaman zaman okuldaki forumlara, protesto toplantılarına katılmışım, mezun olduktan sonra da bu tür ilişkiimi bir zaman sürdürmüştüm, öte yandan da Marksist estetik, felsefe okumalarım yoğunlaşıyordu, Memet Ağbi de pek öyle üye, militan falan olmaya sıcak bakmazdı, bununla birlikte duyarsız olmayı da benimsemezdi.

Dergi'ye ara sıra gelen, genç bir yazar, aynı zamanda öğretim üyesiydi, deneme eleştiri yazardı, o zaman için genç tabii, yoksa benden on yaş kadar büyüktü ve Memet Ağbi onu çok önemserdi, *Şafak* romanıyla ilgili çok farklı görüşler dile getirmişti, *Şafak* da zaten yeni yayınlanmıştı, Sevgi Soysal'ın ardından romanla ilgili hemen hemen hiçbir Marksist'in, solcunun bakmadığı bir açıdan bakmış, çok farklı bir yazı yazmış, yapıtı Marksist estetik bir doğrultuda değerlendirmişti. Ne kadar anlamıştım bilmiyorum ama şimdi tekrar okuduğumda, kırk yıl önce yazılmış olsa da çok mantıklı geliyor. Dergi'ye çok gelmezdi, öğrencilik yıllarında çok gelirmiş, o gün onu can kulağıyla dinlemiştim, hatta söylediklerinden aklımda kalaniyle daha sonra Ankara'ya gitmeden önce bir soru da oluşturmıştım ama ne hikmetse Memet Ağbi o soruyu çıkartmıştı, herhangi bir şey de söylememişti. Oysa o genç yazarın düşüncelerini yazılarını beğenirdi, hem Dergi'de hem yayınevinde çevirilerini yayınlardı, fikir benim değildi ve bir yerde de, kitapta dergide gazetede çıkmamıştı, bir sohbet sırasında söylenmişti, sanırım sorumu bu yüzden çıkartmıştı, üstünü kırmızıyla çizerken yine bıyığını emiyordu.

İster istemez yapıtlarıyla özel yaşamı hakkında bağlar kuruyordum, *Şafak*'ta anlatılanlar ne kadarıyla başından geçmişti, ne kadarına tanıklık etmişti, bir kadın olarak, o karakoldaki tutuklanma gecesinde neler hissetmişti, aslında bu hisler, romanda çarpıcı bir biçimde vardı, yine de gözümde canlandırıyordum, davranışları nasıldı, bakışları mesela, ayrıca o zamanlar yeni yeni öğrendiğim, ancak yıllar sonra, onca okumanın, çalışmanın ardından anlayabildiğim kurmaca neydi, gerçek nerede başlıyor nerede bitiyor gibisinden bir sorgulamayı da yapabiliyordum doğrusu. Bir romanda yazar kendi yaşadıklarına ne kadar yer verir, nasıl dönüştürür, gerçek illa bire bir girmeli mi gibisinden sorunlar. Selim'in de önerdiği gibi notlar alıyordum, o günlerde bir dosya açmıştım, Cağaloğlu'ndaki büyük bir kırtasiyeden gri mavi renkli çok şık, mekanizması da yeni bir klasör alıp üstüne mavi bir

etiket yapıştırılmış, etiketin içine de Sevgi Soysal yazmıştım. Bu notlar, çoğunlukla mavi tükenmezle yazılan üçüncü hamur A4'lerdi, işte bunlar ileride bir kitap olabilirdi, olacaktı, kağıtlara önlü arkalı yazıp, kenarlarında pay bırakıyordum, zımbayla delip, klasöre koyuyordum, onun daktilosundan çıkmış röportaj da onun içindeydi, şu ünlü yayınlanmamış güya inceleme yazım da, mavili sorularım da. Başkalarının onun hakkında yazdıklarını da not alıyordum, bazılarını kesip koyuyordum. Sonra yıllar geçti ama zaman zaman hani nasıl denir, yaram depreştikçe, yine bir şeyler yazıp koydum o dosyaya, uzun zamandır da birinci hamur kağıtlara yazıyorum, ne hikmetse, tüketim toplumunun özelliği olmalı, ötekiler yaşamımızdan çıkıverdi, biraz da bilgisayarın etkisi, çıktılar birinci hamur A4'lere alınıyor artık.

Yine bir keresinde o genç yazardan duyduğum bir şey, son derece ilgimi çekmişti, onlar iç kısımda konuşurlarken dergileri abonelerin zarflarına yerleştiriyordum ve her zamanki gibi gözüm işimde kulağım yan taraftaki konuşulanlardaydı. Karşılaştırmalı edebiyattan söz ediyordu, yeni bir terimdi yine, bizde hiç yok, Batı üniversitelerinde bölümler var, kürsüler var, bizde de açılmalı, diyordu, filolojide ders veriyordu ve derslerini böyle ele aldığını söylüyordu, bir tek Tanpınar varmış zamanında, diyordu, sanırım bu adı da ilk kez o gün duymuştum ya da şimdi öyle geliyor. Kendi derslerini benzer bir şekilde anlatırmış, kimse pek ilgilenmiyor, oysa karşılaştırmalı edebiyat çok önemli, diyordu ve Batı edebiyatını çok önemseyen, bilen biriydi, ayrıca Marksisti, günlük siyasetle de yakından ilgiliydi. Memet Ağbi de sohbetlerinde, biraz da bana ders gibi, daha çok kendi içimizde karşılaştırma yapmamız gerektiğini söylerdiler, ancak bu bir yarıştırmaya, çarpıştırmaya değildi, önemli olan biri ötekinden etkilenmiş mi, etkilenmişse nasıl etkilenecekti, Nâzım Hikmet birincil örnekti; Orhan Veli'yi, Sait Faik'i, başkalarını da örnekliyor, öte yandan bunlar, aynı zamanda ve her zamanki gibi benim için okuma önerileri oluyordu.

O dönem, bu konu dergilerdeydi, özellikle de tartışılan bir mesele vardı, Sait Faik ile Sabahattin Ali'yi karşılaştırmak, birini ötekine üstün tutmak, Memet Ağbi, bu tavrı hiç benimsemezdi, ikisini de çok önemser, ama eleştirilecek yanlarının da olduğunu söylerdi, böylece trajik öyküsüyle Sabahattin Ali'nin yapıtlarını da okumam gerektiği ortaya çıkıyordu, onu da yine ilk kez Yurdanur Hoca önermiş, ben de bir kitabını, hangisiydi, *Yeni Dünya* mı, galiba o, alıp okumuştum, kitapları pek bulunmuyordu, bu tür durumlarda Arslan Bey'in kapısını çalınca sorun çözüldü, dükkanda yoksa bile, daha sonra bir şekilde bulurdu. Yine kitaplığım da hep duran bana imzalanmış çok değerli bir kitap vardır. Asım Ağbi'nin Sabahattin Ali üzerine yazdığı kitaptı bu, ondan da çok yararlandım, derslerimde de, zaman zaman Dergi'ye gelir, çoğunlukla Nâzım üzerine konuşurlardı, bazen tartışırlardı, farklı sanatsal görüşteydiler, birbirlerine karşı yazılar yazsalar da çok eski iki arkadaşlıklar, her şeye karşın dostlukları bozulmadı, bir gün Asım Ağbi gelip kitabını verdi, madem tanıtım yazısı yazıyorsun, al bakalım gibisinden, bunu hiç unutamam, kendimi epeyce önemsemiştim, tabii ki hemen okudum, aslında kitap cıkalı epeyce olmuştu, Memet Ağbi, kitaba ilişkin bir tanıtım yazma önerimi galiba bu yüzden geri çevirmiş, ikinci basım yaparsa olur demişti. Kitap çok beğenilmiş, çeşitli dergilerde epeyce övgü yazısı çıkmıştı, o dergiler artık bende yok, yazılanları bölümük pörçük anımsıyorum, zaten onların çoğunu Dergi'de okuyordum ama imzalı kitap duruyor, ne acıdır ki bu imzalı kitabın yazarı, çok çalışkan bir yazardı, edebiyatın karıncası derlerdi, ele aldığı, konu edindiği yazar gibi trajik bir sonla öldürülüyordu Sivas'ta birçok aydınla birlikte, yaşlısı genciyle birlikte karanlık güçlerin maşası gözü dönmüş insanlık dışı saldırganlarca yakılıyordu, bitmeyen bir çatışmanın, baskının, zulmün içinde nasıl yaratıcı kalabilir insan.

Aslında bana imzalanan ilk kitap Memet Ağbi'ninkiydi. Selim ile konuşmalarından utançla öğrendiğim hikaye ve

romanını ne yazık ki bulamamıştım, hatta Arslan Bey de bulamamıştı, ancak ödüllü kitabını bulmuştu, getirip onu da utana sıkıla imzalattım, bunlar çok güzel anlardı, anısı yalnız belleğinizde değil, yüreğinizde de saklanan anlardı, bu kitaplar hep kitaplığımda, düşünceye saygıyı, düşünce- nin özgürce ifade edilmesinin altını önemle çizirdi, gerek kendisi gerekse Dergi'ye gelip gidenler, benim için hani denir ya bulunmaz bir nimetti, o günler, aylar çok özeldi, sonrasını da hayat deyip geçemiyorum, sonuç olarak benim seçimimdi, pişmanlık mı, hem evet hem hayır. Her şeyden önce insan zamanda geriye dönemiyor, öte yandan bazı ver- diği kararlar için ister istemez öyle olmasaydı da diyor, keşke diyor, kuşkusuz bazıları için, çok gençtim, belki ondandı, belki de doğrudu kararım, asıl şaşırdığım belleği- min çok iyi olmamasına karşın tüm bunlar nasıl da günyü- züne çıkıyor; bir ukte de yok değil hani, her ne kadar o âna, zamana dönüp yeni bir karar veremiyorsam da!

On Beş

Şans mıydı, hep böyle diyoruz, o zamanlar inanırdım herhalde, içinde bulunduğum konumdan dolayı çok şanslıyım da derdim ancak bu rastlantılar diyalektiği; gerçekten de büyük bir rastlantı vardı, Dergi'ye gelenler, çoğunlukla üst kuşağım olan yazar çevirmenlerin bir kısmı Sevgi Soysal'ı tanıyordu, kimisi yakın kimisi uzak ama arkadaştı tanıştı, az çok ortak anıları yaşanmışlıkları vardı, belki ben büyütüyorum, önünde sonunda aynı ortamın insanlarıydı, zaten kaç kişilerdi, birbirlerini tanımaları arkadaş olmaları çok doğaldı. Öte yandan anılar yaşananlar anlatılıyordu, dile geliyordu, durup dururken mi anlatılmıştı, evet Sevgi Soysal o sıralar gündemdeydi; özellikle de hapis yatması, nedensizdi, gözdağı verilmek istenmişti, solcuydu sosyalistti çünkü, sürgüne gitmesi, *Yenişehir'de...*'nin ödül alması, *Şafak*'ın o sıralar yayınlanması, Dergi'de hikayelerinin yayınlanması, evet tüm bunlar konuşulmasının nedenleriydi ama sanırım çoğunlukla da konuyu ben açıyordum şu veya bu şekilde.

Genç öğretim üyesinin de arkadaşıydı ama o çok anlatmazdı arkadaşlıklarını yapıp ettiklerini, özel şeyleri, zaten seyrek gelirdi, daha çok romanlarından söz ederdi, özellikle de *Şafak* üzerine uzunca konuşmuştu. Çok şaşırmıştım çünkü kitabın yayınlandığı ilk günlerdi, ne zaman alıp ne zaman okumuştum, çok beğenmişti, yazılarını sanırım daha önce pek okumamıştım, bu yüzden bana çok yabancı gelen ama bir o kadar da ilgimi çeken öğretici bir çözümleme

yapıyordu, üstelik konuşarak, romanımız için Marksist açıdan bir ışık olduğunu, yeni bir kapı açtığını söylüyordu, galiba bu konuşma da beni röportaj için motive etmişti, *Tante Rosa*'yı da çok önemsiyordu, daha önceki bir gelişinde de onun hakkında uzun uzun konuşmuştu. Oysa Selim duygularını saklasa da arkadaşlıklarını anlatırdı, kişiliğini falan, romanlarından da söz ederdi tabii ki, Celâl'in de bir anısı olmuştu, anlatmıştı ama şimdi gerçekten tam anımsayamıyorum, hapisane öncesi galiba bir meyhanede karşılaşmıştı. O günler Sevgi Soysal olunca akan sular duruyordu benim için, yan tarafta iş yapıyor olsam bile antenlerimi açıyor, konuşulanları hemen kaydediyordum, o öğretim üyesine bir şeyler sormak istemiştım, özellikle de *Yenişehir*'de... ile ilgili, ondan pek söz etmemişti çünkü, ancak cesaret edip soramamıştım, çekinmişim, galiba utanmıştım, yaşına göre epeyce bilgiliydi, biraz da sanki uzaktı, Selim öyle değildi, sorulduğunda yüksünmeden anlatırdı, onunla yakınlık kurabiliyordum, ben de zaten Dergi'de sürekli çalışmıyordum, tüm bu karşılaşmalar ayda bir-iki oluyordu, merak ettiğim onca şeyi kendisine bile soramamıştım ya.

Yolcu ederken, holde küçük kızın şirinlikler yaptığı sıra, bir an dilimin ucuna gelmişse de soramamıştım işte, aslında salondayken konuyu açmak istemiştım, bir türlü yapamamıştım, doğrusu başka konularda konuşmaktan fırsat kalmamıştı, evet öyle olmalı, o ayna acaba Olcay'ın baktığı ayna mıydı, ondan mı esinlenmişti, az da olsa bir roman kültürüm o zaman oluşmuştu; üniversitedeki edebiyata ilişkin derslerin, kimi hocalarımın, daha çok da Dergi eğitimi sayesinde. Aslında doğaldı, dönemin anlayışı aynalı bir portmantonun hemen kapı girişinde olması, bizim evde bile bir benzeri vardı, gerçi romanın büyük bir kısmını da içerideyken yazmıştı, yine de öyle düşündürtmüştü beni o aynalı portmanto. Romandaki bu ayna sahnelerine, bir de Şükran'ın aynaya bakışı vardı goralı yerken, yıllar sonra, kitapla iyice haşır neşir olunca epeyce kafa yormuş, verdiğim yüksek lisans derslerinde de işlemeye başlamıştım, sanırım öğrencilerim

de bir şeyler öğrendi, keyif aldı, en azından öyle söylüyorlardı, aynanın Şükran'ın bellek kutusunu açması ve oradan Türkiye'nin bir tipikliğine gidilmesi, özellikle kırsal kesimde yaşayan kadına uygulanan bitmeyen ölümcül baskı ve şiddet, işte o bölüm öğrencilerimi çok farklı yerlere götürüyordu, edebiyattan uzaklaşıyorsak da iyi kötü bir düşünce üretebiliyorlardı, istediğim de buydu zaten.

Ya da Olcay'ın evden çıkarken aynaya bakma sahnesi, bunu da farklı biçimlerde yorumluyorlardı, ne hikmetse, sanırım doğal olarak demek gerekir, burada deneyimlerinden söz ediyor, şöyle yaparım, böyle yaparım diyorlardı; doğrusu kendimi Olcay'ın yerine hiç koymamışsam da o aynaya sanki romanın içinden biri gibi bakmıştım, hem de her iki gidişimde. Olcay'ın bakışı Ali için miydi, doğal mıydı, evet herkes bakardı, hele genç bir kız niye bakmasın, niye saçını başını eteğini bluzünü düzeltmesin ama niye yazar bir cümleyle bunu bize vermişti, burada bir ipucu olmalıydı, bir gönderme, işte beni çok keyiflendiren öğrencilerimin tartışmalarıydı, bunları da unutmuyorum, çok yakın bir zamanda oldukları için bu anımsama da çok doğal ama bu yakın zaman anımsaması birden geçmişe gidiyor, yüzlerce kapı açıp beni anılar tufanına götürüyor, o günler teker teker zihnimden geçiyor. Konu Sevgi Soysal olunca belleğim meğerse ne kadar da güçlüymüş, neyse ki eşimin herhangi bir kıskançlığı yok, bugüne kadar hiçbir şekilde olumsuz bir yorum falan dile getirmede, tam tersine anlatırdı, belki edebiyatçı olduğundan, öğretmen olduğundan, ayrıca çok da sever kitaplarını. Ne kadar ilginç ki anılar hücum edince heyecanlanıyorum, oysa yıllar olmuştu bu heyecanı bir kenara bırakalı, doğrusu bırakmayı da becerebilmiştim her ne kadar dosyasını sık sık açıp baksam, zaman zaman bir şeyler karalayıp oraya koysam da. Ne var ki şimdi heyecanlanmamam gerek; derinliklerimde hep dışarıya çıkmayı bekleyen gizlilgüçmüş...

Öyle anımsamam ya da anlamlar yüklemem değil, gerçekten de o yıllar gündemdeydi, doğru, çoğunlukla konuyu

ben açardım ama yalnız bizim Dergi’de de konuşulmazdı, zaman zaman Dergi ilanının ya parasını ya ilan klişesini almak için gittiğim bir-iki yayınevinde de bu konuşmalara rastlamıştım. Hele biri epeyce ilginçti, yalnızca yabancı romanlar yayınlayan bir yayıneviydi, hatta bir ara bana bir roman çevirisi de önermişti yöneticisi, ne diye gerçekleşmemişti, bunu da tam anımsamıyorum, galiba pek istememiştim, önerilen romanı da yazarını da hiç anımsamıyorum. Bir gün *Yürümek* ile ilgili konuşuluyordu, bu konuşulanlar doğal olarak cümle cümle aklımda değil ama beni rahatsız etmişti, eleştiri vardı. Sanırım romanın yetersizliğinden söz ediliyordu, bireyci olduğundan falan, aslında eleştiri niye rahatsız etsin, konu Sevgi Soysal olduğu için bozulmuştum, bir de ne hikmetse bizim Dergi’nin insanları gibi değildi yaklaşımlar yorumlar, çok basit, evet o yaşımda bile düzey-siz gelmişti, ancak ağzımı açıp bir şey söyleyemedim.

Bir keresinde de gerçekten çok rahatsız olmuş, öfkelenmiş ve bu kez bir şeyler söylemiş, dahası bozuma da uğratılmıştım. Aynı yayınevine gitmiştim, Dergi’ye çok sık ilan verirdi, yine *Yürümek* konuşuluyordu, çok iyi anımsıyorum *Yenişehir’de...* ile ilgili tanıtım yazım yayınlanmıştı, o an daha da berraklaşıyor, ilan verdikleri için son sayıyı götürmüştüm, herhalde parasını da alacaktım, yazım görülünce konu açılmıştı, roman değil hikayelerin toplamı denildi, *Tante Rosa* bir kalemde harcandı, buna iyice canım sıkıldı, araya girip bir konuşmasını örnekledim, yani şu ünlü lafı, Ayşe Teyze olsa ne olacak, böyle dediğini belirttim, yaşça büyük-tüler, yayınevinin sahibinin yanı sıra iki yazar daha vardı, ikisi de erkekti ve bilinen yazarlardı, onun söylemesine bakma dediler, hikaye üzerine bir şeyler daha söylediler, kuşkusuz bilgim görgüm onlarla başa çıkmamı çok da olana-klı kılmıyordu, gencecik biriydim, edebiyat dünyasına ilk adımlarını atmak üzere olan biri, sonrasında söz dönüp dolaşıp *Yürümek’e* geldi. Yarı alaylı romandaki karakterlerin gerçek hayatta kimler olduğuna dair konuşulmaya başlandı, ilk kez böyle bir şey duyuyordum, iş artık dedikoduya

dönmüştü, öfkelen dim ama ne diyebilirdim, elinden oyuncacı alınmış küçük bir çocuk hali vardı bende, sesim çıkmıyor onları dinliyordum doğal olarak, bir yandan hemen oradan çıkıp gitmek istiyordum, öte yandan dedikleri beni rahatsız etse de kalmayı sürdürüp dinlemek istiyordum, karşılık vermek istiyordum, sonunda dayanamayıp, bir roman böyle değerlendirilmemeli, kurmaca gerçeğin kendisi midir, gibisinden itirazımı tamamlayamadan ikisi birden lafı ağızma tıkayıp, öğrenecek çok şeyin var, bir bok bilmiyorsuna getirdiler. Onlara laf yetiştirmem olanaksızdı, yanlış bir şeyler söylediklerini biliyordum, haksız olduklarını biliyordum ancak bunun karşısını söyleyebilecek donanımda değildim, boğazımın düğümlendiğini, gözlerimin dolduğunu anımsıyorum, araya yayınevinin sahibi girdi, parayı verip bir şekilde beni gönderdi. Öğretmeninden haksız yere tokat yemiş gibiydim, gerçi tokat atmanın haklılığı olmaz ya...

Çok çok bozulmuştum, öyle böyle değil, işin ilginç yanı bunu da kimseye anlatamadım, şimdi hiç anlatılmaz ama o zaman Memet Ağbi ile olmasa bile Selim ile paylaşabilirdim, gerçi Selim'i hep Dergi'ye gelince görüyordum, o zaman da Memet Ağbi oluyordu yanımda, bu yüzden mi çekinmiştim ama niye çekinip anlatmamıştım, haklı bir düşünceyi savunmayı beceremediğimden mi, yetersizliğimin ortaya çıkmasından mı, hakarete uğradığımdan mı, bilemiyorum, belki de hepsiydi nedenler. Fırsatını kolladım Selim'e sormak için, daha çok söyledikleri gibi roman karakterleri gerçekten yaşamdaki kişiler miydi, şu şu diyorlardı çünkü, ayrıca böyle olsa ne olurdu o da başka. Bu kötülenerek anlatılmıştı, adlandıramadığım bir biçimde anlatılmıştı ve alay edilmesi canımı sıkılmıştı daha çok, aklıma da takılmıştı hani, kızgınlıkla kırılmayı birlikte yaşamıştım galiba. Yine de sorma fırsatı yakalayamadım...

Onun evinde, bir ara bu konu da dilimin ucuna geldi, az daha söyleyecektim, sanırım konuyu açtım ama sonra lafı başka bir yere çektim, ne hikmetse yersiz bulmuştum, kim

bilir belki çok doğal karşılayacak gülüp geçecekti, belki çok kızacaktı, ilk gidişimde ondan hiç çekinmemiştim, söyleyebilirdim ancak anlatılan şakacılığı hareketliliği yoktu, hasta olduğunu bilmiyordum, yüzündeki gülümsemesi belleğimde. O küçük öksürük nöbeti, kadının su getirişi, işte o sahne de sanki sonradan yani hastalığını öğrendiğimde, çerçeveletip salonun en görünen yerine konan bir fotoğraf gibi belleğime ıkmamacasına yer ediyordu birçok başka anlar gibi...

On Altı

Bir yandan artık çok sakindim, belki de son günlerde yaşadığım bedensel ve zihinsel yorgunluğun durgunluğuydu ama bir yandan da yine sabırsızlanıyordum, bir an önce röportajımı götürüp vermeliydim, sanki bir şeye yetişiyordum, sanki yarın yayınlanacaktı, oysa Dergi'nin yeni sayısı zaten matbaada basım aşamasındaydı, ayın üçüncü haftasını aşıştık, Nisan benim için güzel geçiyordu, sonraki sayıda çıkacaktı doğal olarak, o da henüz hazırlanmamıştı, onun için de bu gün yarın, iki gün sonra götürmenin hiçbir farklılığı, önceliği yoktu. Bunları biliyordum ama işte bir yanıma anlatamıyordum. Aslında bir süredir böylesine iki yanımlı olmuştum, o zamanlar edebiyat merdiveninin basamağında ve büyük bir yazara hayran olan bir genç için de doğrusu bu sevimli ve toy bir telaş çok anlaşılır, evet bugünden bakınca bana o genç böyle görünüyor, sevimli ve toy bir telaş içinde olmalıyım. Pek anımsamıyorum; bu konular anılar zihnimde gündeme gelince yani bir vesileyle bellek kapısı açıldığında, evindeki davranışlarımdan pişman olduğumu pek anımsamıyorum, onu görünce çenem açılmıştı, bu beni biraz ürkütmüştü, bir süre de kafama takılmıştı ama pişman olmak değildi, sanırım olmadım, belki anlık olarak içimden geçmiştir, keşke demişimdir belki, zaten bilinçdışından sorumlu değilim, tüm bunlar nasıl dile gelebilir? Ya da gelmeli mi?

O günü neredeyse bütünüyle saat saat, anbean anımsıyorum, unutmam olanaksız kuşkusuz, yine de biliyorum,

bazen bellek insana oyun oynar, öyle yaşadığınızı sanırsınız ancak küçük de olsa fark vardır, gerçi bunu sinama fırsatınız da hiç yoktur, her insana olur, evet böyledir, ne var ki Sevgi Soysal ile ilgili anılarım, o zamanki ilgilerim, yapıp etmelerim, aradan bunca yıl geçmesine karşın hâlâ çok canlı. Başımı cama yaslamış, sağımda mavi deniz hızla akar-ken bana anlatılan canlılığını, şakacılığını epeyce düşün-müştüm, ama o özellikler karşımdaki yorgun gülümsemede yoktu. Sanırım ikinci gidişimdeki bozgunluğumu biraz biraz yenmiştim, kuşkusuz aklımız vardı, mantık vardı, kuzenimin söyledikleri de etkili olmuştu. En önemlisi, küçük çantamda röportajın oluşuydu, işte Dergi'ye götürüyordum, işte önümüzdeki sayı çıkacaktı, elime alabilecektim. Artık çıkarıp okumuyordum, ayrıca kafeteryada bak-mıştım, kuzenimin evine döndüğümde yine bakmıştım, trende yanımdaki adamın uykusunu fırsat bilip çantamdan usulca çıkarıp o solgun ışıktaki da okumuştum, henüz yirmi dört saat olmamışken defalarca o yanıtları okumuştum, artık bakmıyordum, bir buçuk ay sonra yayınlanacaktı, o kadar bile değil, Memet Ağbî'nin sesindeki soğukluğu, tuhaflığı da unutmuştum, gerçi bunun üzerinde de çok durmamıştım, röportajın yayınlanma hayali, onu dergide adımla görme hayali her şeye baskın geliyordu.

Tanımsız bir rahatlık içinde mavi Marmara'ya bakarken, birdenbire aklıma düşmüştü, sorularımın olduğu kağıt Ankara'daki evde kalmıştı, keşke onu kadından isteseydim, o zaman bunu hiç düşünmemiştim de röportajı vermek için Çağaloğlu'na giderken jeton düşmüştü ki annemi hiç dinlememiş, bir saat bile uzanmadan dinlenmeden yola koyulmuştum, gerçi o can sıkıntılı tereddüt anında isteyebilirdim, kadın yerini bilebilir miydi, verir miydi, yakışık alır mıydı, başka bir mesele. Hatıra olarak saklamak isterdim, ikinci kez sohbet etme olanağını bulsaydım, belki o zaman isteyebilirdim, her şeyden önce yanıtlarını hangi biçimde vereceğini hiç düşünmemiştim, önce sorularımı yazıp altına yanıtlarını yazacağı hiç aklıma gelmemişti,

neyse ki bende soruların mavi kopyası vardı, dışarı çıkmadan onu dosyama yerleştirmiştim bile, trenden iner inmez de elimdekinin fotokopisini almalıydım, hatta Dergi'ye de fotokopiyi vermeliydim, aslını bir anı olarak saklamalıydım, onun daktilosundan çıkmıştı, parmaklarıyla vurmuştu tuşlara, yorgun gülümsemesi gibi yumuşak sevecen parmaklarıyla...

Gitmeden önce, anlatılanlardan, okuduklarımdan bir kişilik, bir karakter oluşturunuyordum düş evrenimde, dolaylı da olsa tanıtım yazım için teşekkür edip selam göndermişti ya, sanki kapıdan içeri girer girmez kucaklayacaktı, böyle mi düşünüyordum, aslında pek böyle düşünmüyordum, böyle olsun istiyordum, hayal kuruyordum, kalbim böyle diyordu ama aklım vardı bir de, aklım da kollarını boynuma sarıp iki yanağımdan öpecek demese de iyi karşılayacağını söylüyordu, zaten iyi de karşılamıştı, ne var ki yorgunluğu, birilerinin anlattığı, o düş evrenimde oluşturduğum Sevgi Soysal'a pek uymuyordu, bu doğaldı, hastalık başlamış, dönem şimdiki gibi değil, olanaklar kısıtlı, karar verme aşaması, moral bozukluğu, kuşkusuz hastalığın bedene etkisi, bunları bilmiyordum, zihnim başka noktalara gitmişti.

Yolcu edildikten sonra, sormadığım birçok şey aklımdaydı, nasıl olsa bir kez daha gidecektim, küçük kızın şirinkliklerinin gülümsemesiyle ama kuşkusuz asıl onunla konuşmanın, bir saat kadar da olsa yan yana oturmanın, çay içmenin mutluluğuyla sokağa çıktığımda, ister istemez biraz önceki anlar film şeridi gibi gözlerimden ve zihnimden geçivermişti, evet anlatılan kadını pek bulamamıştım. Açık şekilde görünen yorgunluğunu, gerçi yüzünden gülümsemesi hiç eksik olmamıştı, o zamanki aklımla lohusalık sonrasına veriyordum, büyüklerimden duyduğularıyla öyle yorumluyordum, o öksürüğün, yardımcı kadının su getirmesinin ve dinlenme önerisinin ardından öyle düşünmem de doğaldı, hastalığından söz edilmemişti hiç.

Girdiği yere neşe katan, katı baskıcı düzenleri de sevmeyen, erkekler dünyasında iki ayağı üstünde duran ve onlara

meydan okuyan bir kadın, onu, kadını ezmek isteyenlere, küçük görenlere kafa tutan, haddini bildiren. Kuşkusuz bu meseleyi de o zamanlar tam anlayamıyordum, daha sonraydı aydınlanmam, ancak aykırı tavrı fazlasıyla ilgimi çekiyordu, edebiyatın sıradanlaştırılmasına olan tepkisi çok olmasa da dergilerdeki röportajlarından anlaşıyordu, bunların altını yine Selim, Memet Ağbi çiziyordu, dolayısıyla ufkum genişliyordu, kendi okumalarım da biraz yol almıştım, mavi deniz sağımda gidiyor, o yarım saatlik yolculuk Sevgi Soysal üzerinden yapıp etmelerimin muhasebesi olarak sürüyordu, zihin hani denir ya, masa tenisi topuydu, çok hızlı hareket ediyordu, bir bu tarafa bir karşı tarafa...

Evet başka yazarları da, daha fazla okumalıydım, Oktay Beyi, Nezihe Hanımı okumalıydım, Selim özellikle öneriyordu, ikisi de yaşayan yazarlardı, onları büyük hikayeci olarak tanımlıyordu, şayet denk düşmüşse Asım Ağbi de onaylıyordu bu görüşü, hatta adı geçen her iki yazar için birer kitap yazacaktı daha sonraki yıllarda. Dergi'ye gelip gidenlerin bir kısmı, konu açıldığında çok okumamı salık veriyordu doğal olarak, bu işin alfabesiydi ama telaş etmemi de öneriyorlardı. Telaş etmemek o zamanlar gerçekten çok zordu benim için, yalnız benim için değil o yaşta olanlar için, Dergi'ye gidip gelen başka gençler de vardı, kimisinin çevirisi kimisinin tanıtım yazısı çıkardı, giderek tanış arkadaş olmuştuk kuşaktaşlarımızla, ara sıra da olsa ki bir-ikisi üniversiteden tanıdığım, bizim ünlü Medrese'de buluşup çay içer, o ayki dergileri konuşur, yayınlanmış ürünleri tartışır, okuduklarımızı çevirdiklerimizi yazdıklarımızı falan aktarırdık, kuşkusuz çoğumuz da üst kuşağımıza, özellikle de iki üst kuşağımıza hayrandık onları çok fazla okumamışsak da. Aslında yolun başındaydık, hepsini bir kalemde okumak pek olanaklı değildi. Zihnim bir boşluğun içinde düzensiz çalışıyordu, düşünce düşünceyi doğruyor, çağrışımlar koşturuyordu, uzun bir süredir Yurdanur Hoca'yı ihmal ettiğim geldi bu kez aklıma, en kısa zamanda aramalıydım, kaç kez bana uğra demişti, hatta

yüksek lisans yapmaya zorlamışsa da ne hikmetse onun sözünü dinleyen biri olarak hiç düşünmemiştim, sanki yüksek lisansımı Dergi'de yapıyordum, çok da yanlış sayılmaz, en kısa zamanda hocamı aramalıyım.

Sirkeci'ye yaklaşıyordu tren, mavi denizin çırpıntısı artıyordu, Marmara, Boğaz ile buluşacağı sulara geliyordu, birazdan mavi sert akıntıların olduğu Sarayburnu'ndan geçecektik, deniz mevsimini kıyıda oturanlar açmıştı, tek tük denize giriliyordu kayalardan, bir kısmı güneşleniyor, kimisi balık peşindeydi, İstanbul'da deniz mevsimi erkence açılırdı, zaten oralarda oturan öyle insanlar vardı ki dört mevsim denize girerdi, o zaman Marmara'da hepimiz girerdik, Bakırköy'den Menekşe'ye kadar plajlar uzanırdı, Ataköy Plajı ötekilerine göre biraz pahalı olmasına karşın bizim için yürüme mesafesindeydi ya da trenle bir-iki istasyon sonrası Florya Halk Plajı. Çok iyi anımsıyorum, Samatya'da yaşayan bir adam vardı, kar kış, 1 Ocak da dahil yılın her günü semtinin, mahallesinin kıyısından ama hep aynı yerden denize girerdi, hava yağmurlu karlı olsun, yerler buz tutsun, onun için hiç fark etmezdi, kökleri İstanbul'un çok eskilerine uzanıyor olmalı, birkaç gazetede haberi çıkmıştı.

Sarayburnu her zamanki gibi mavi sertti, güçlü akıntı vardı, bu akıntı tehlikeli olduğu için pek fazla denize girilmezdi, ayrıca o bölgede sular epeyce soğuktu ama oltasını atan çoktu. Lise sondayken dersler öğleden önce olduğundan okulun son günleri, çoğunlukla Mayıs'ın sonu olurdu, çantamıza mayomuzu da koyardık, ders sonrası Ataköy Plajı'na gidip yüzerdik, bazen de okulu kırıp Yeşilköy'e, Florya'ya gider denize girerdik sıcak bahar günlerinde, doğrusu o günleri pek özlemiyordum, aklıma gelmiyordu desem yeridir, çünkü artık yaşamımda Dergi vardı, edebiyat vardı, bir şekliyle Sevgi Soysal vardı, lise arkadaşlarımla hemen hemen hiç görüşmüyordum ama şimdi ne kadar özlüyorum o lise, gençlik yıllarını, bu tür anılar da nereden geliyor aklıma, bir kez bellek açılmaya görsün.

Hastalığı İstanbul'da bilinmiyordu, bir süre sonra duyuldu, Ankara'ya gitmeden önce Dergi'de karşılaştığım yakın arkadaşı olan o öğretim üyesi de, Selim de söz etmemişti, büyük bir olasılıkla onlar da bilmiyordu, Selim'in bilmediği kesindi, bilse söylerdi, öğretim üyesi ise çok nadir gelirdi, özel kişisel konulardan pek söz etmezdi, zaten onunla da hemen hemen hiç diyalogum yoktu, işin ilginç olanı, hastalığını çok geç duymuştum, aylar sonra olmalı çünkü Dergi'ye gitmem epeyce seyrekleşmişti, bir süre de hiç gitmemiştim, artık bana göre pek iş kalmamıştı, belki öyle değerlendiriyordum, kırgınlığın olmadığını da söyleyemem, anılar anılar, nasıl toparlayacağım tüm bunları?

On Yedi

O günü saat saat, anbean anımsıyorum belleğim çok iyi olmasa da o günler hep aklımda, ama bir an var ki yaşamım boyunca unutamam, unutmam da olanaksız, tokat gibi yüzümde patlayan, sonrasında da kalbimde derin bir iz bırakan o an, ondan sonra geçen yarım saat mi, yirmi dakika mı, bana bitmeyen bir zaman gibi gelen, uzadıkça uzayan o anlar toplamı. Anlatılması, paylaşılması gerekir mi, anıların hepsi mi aktarılmalı, karar vermek güç, tam anlamıyla emin olamıyor insan, bir yandan kendine saklamak istiyor, ayrıca kimi ilgilendirir, bir yandan artık bu vesileyle dışarı mı atsam, fırsat bu fırsaten paylaşsam mı diyorum, bunca yıl saklamışım...

Bazı anılar ki sıkıntılı anlar toplamıdır, sizi bir ömür kemirir, benim için de öyle oldu uzun bir süre, sonra, bir şekliyle bu kemirmeyi, nasıl denir kendi kendimi yiyip bitirmeyi beynimin gerilerine atıvermiştim, hiçbir zaman meselemi çözemediğim için bu geriye atıverme, bir tür görmezden gelmeydi, hatta bir tür sahtecilikti. Üstesinden gelememişim, gelmeyi becerememişim, o yaşlarda çok kolay değildi, yaş aldıkça insan kuşkusuz olgunlaşıyor, belki yumuşuyor, hoşgörü nedir öğreniyor, buna karşın hiçbir zaman unutmadım, ne var ki unutmadıysam da unutmuş gibi, sanki rahatsız olmuyormuşum gibi yaptım, sonra da herhalde buna inandım, alıştım, bir roldü, oyundu, benimsemiştim, yıllar da çabuk geçti.

Gençlikte verilen bazı kararlar bir ömrü belirleyebiliyor, gerçekten şimdi baktığımda pişmanlık falan duymuyorum ama ilk zamanlar duydum, kendi kendimi yedim, yakınlarımla düşündüğünün aksine psikolojik bunalımlara girmedim ama büyük bir sessizliğe gömüldüm, bir anlamda dünyaya hayata tepkiydi bu, ancak öncesinde bir karar vermiştim, işte o karar beni başka bir yaşama doğru götürdü, başka türlü olsa ne olacaktı, daha mı iyi daha mı kötü, bu hiçbir zaman bilinemez, yazmak, yazarlık içimde gizlenmiş, dışarı çıkartmayı düşünmediğim bir arzu hep. Emine hiç anlayamamıştı, hatta gizli gizli sevinmişti bile, tabii ki bunu dile getirmemişti, öyle sezinlemiştim, gerçi ayrıntısıyla hiç konuşmadık, o tavrından sonra onunla kırılğanlığımı paylaşmadım, sıradan bozulma, üzülme zannediyordu, belki ilişkiyi kesmemin asıl nedini buydu. Kırılğanlığımı hiç kimseyle, amcamla bile paylaşmamıştım, birdenbire ortaya çıkan bendeki durgunluğun, eylemsizliğin nedenini sormuştu, hiç yanıt vermedim, düşünceli düşünceli önüme bakmış olmalıyım, arkadaş gibi davransa da son derece saygılıydım ona karşı, bir sorusunu sözünü yanıtsız bırakmak olacak iş değildi, çok kırıldığımı, üzüldüğümü anlamış olmalı, bir kez daha sormadı, konuyu açmadı, sorun da kendi yatağında akıp gitti, denize karışan nehir gibi hayata karıştı.

O günden, röportajı Dergi'ye götürdüğüm günden bir-iki ay sonra Emine ile ayrıldık, zaten son zamanlarda çok az görüşüyorduk, hemen hemen hiç aramıyordum, o arardı, ayrılma kararını, buna bir karar denirse ben vermiştim, zaten onun açıkça söylemediği ama sezdiğim düşüncesinden dolayı araya soğukluk girmişti, senin için daha iyi oldu, çok takılmıştın gibisinden bir şeyler demişti, sert bakışlarım üzerine çevrilmiş olmalı ki sustu, bundan bir süre sonra da buluştuğumuz bir gün, o zamanlar İstanbul'un en güzel mekanlarından biri olan Cennet Bahçesi'nde çayımızı yudumlarken birdenbire bir daha görüşmeyelim, bu ilişkiyi bitirelim dedim, olağanüstü deniz manzarasının karşısında, Boğaz kapısı ve hemen sağ taraftaki derinlekte mavi

Marmara insanı çağırırken kuşkusuz bu çok münasebetsiz kaçmıştı, şoke oldu, hiç beklemiyordu, tahmin bile etmiyordu, öyle sanıyorum, nedenini kısa bir suskunluktan sonra yutkunarak sorabildi, artık bitirelim, doğrusu bu deyip geçtim, ısrar etti, ağlamaklı oldu, gözleri doldu, sonra yine konuşuruz falan dedi ancak geri adım atmadım. Şimdi anımsadığım, belleğimde kalan hemen hemen hiçbir açıklama yapmadığımdı, kesinlikle kaba sözler söylemedim ancak tavrim onun için çok kırııcıydı, yıkıcıydı, çok kabaydı.

Kolay kolay bir tırnak gibi kesip atamıyorsunuz, o Cennet Bahçesi buluşmasını zaman zaman düşündüm, aklıma geldi, onu çok kırdığım için üzüldüm, epeyce bir ay geçtikten sonra, niye o kadar bekledim bilemiyorum, arayıp özür dilemek istedim, telefon etmeye casaret edemedim doğrusu, bir yerlerde yakalayıp, birden karşısına çıkarak yüz yüze görüşmek istiyordum, biraz izini sürdüm, bir şekilde buldum, ortak arkadaşlarımız çoktu. O sıralar üniversitelerde, siyasette, emek dünyasında gerilim şiddetle artıyordu, şu ünlü MC hükümeti kurulmuştu, sol'a karşı derin devlet destekli büyük saldırı vardı, bu iz sürme sırasında bir süredir görüşmediğim arkadaşlarımı aradığımda onlar benimle tekrar görüşmek istemişti ama artık kopmuştum, daha çok, nasıl denir siyasî bir dayanışma bekliyorlardı, uzak durdum. Emine'nin henüz okulu bitirmemiş olduğunu, son sınıftaydı ama bir yandan çalışmaya başladığını öğrendim, sevgilisi de vardı, bunları öğrenince karşısına çıkmadım; böylece Emine ile ilgim tamamıyla bitmiş oldu, sanki sevgilisi olunca yaptığım ayıp ortadan kalkıyor, özür dilemiş oluyordum, o da bu özürü kabul edip beni affediyordu. Sevgi Soysal şu an konumken, bellek nerelere gidiyor, aslında ilgisi var ama niye bunca ayrıntıyı saklamışım ve bunlar şimdi niye ortaya çıkıyor, niye engelleyemiyorum; özellikle üzüldüğümüz, kırıldığımız, takıntı haline gelen anılar mı daha çok belleğimizde kalan...

Tüm dünyaya öfkesiz, son derece sessiz bir karşı koyma vardı, bunu da kendi köşeme kapanarak yapıyordum,

yayınevine gitmiyordum, hemen hemen hiçbir arkadaşım la görüşmüyordum, haftada bir-iki kez yaptığımız Medrese buluşmalarına katılmıyordum, annem birdenbire içime kapanmamı sorduğunda geçiştirdim, sevgilimle ilgili bir sorun olduğuna yordu, bir pazar bahçede babama yardım ederken o da sormuştu, onu da geçiştirdim, ikisi de amcam gibi bazı ayrıntıları bilmiyorlardı. Zaten yazı çizi dünyasından da çok uzaktılar, akraba çevresinde de ilgilenen yoktu, mahalle arkadaşlarımda bile yoktu, sanırım biraz da o yüzden mahalleden kopmuştum, üniversitede vardı ama çok değildi. Aralarında konuşmuş olmalılar, büyük bir olasılıkla da amcam üzerine gitmeyin gibisinden bir şeyler demiştir, babam çok takılmazdı da annem epeyce takılırdı, ne var ki amcamın önerisini benimsemiş olmalı, bir-iki sordu, bıraktı; bende de bir açıklama, bir yanıt olmuyordu.

Okuyordum, dergileri daha fazla izliyordum, bana önerilen yazarların kitaplarının peşindeydim, keşiflerim de oluyordu, bir türlü Yurdanur Hanım'a da gidemiyordum, ondan kaçırıyordum, yüzleşmek istemiyordum, neyle yüzleşmek, kırgınlığım onunla ilgili değildi, yaşadıklarımı ondan saklıyordum, sonraki yıllarda düşündüğümde bu yaşadıklarım öylesine derin meseleler miydi, hele de ülke faşizme sürüklenirken. Bir ayıp yapmamıştım ki hocamdan bunu saklayayım, belki duymuştu onu da bilmiyorum, telefon numaram onda yoktu ama istese yayınevinden alıp arayabilirdi, belki hiç duymamıştı, gerçi oraya ara sıra giderdi, belki de önemli bulmadı, yayın dünyasına baktığınız zaman yaşadığım çok da önemli bir olay mesele değildi, bir ayrıntıydı, birçoklarının başına gelen görüldük bir olaydı; ama benim için öyle mi, çok çok önemliydi.

Öte yandan Arslan Bey'in dükkanının kapısını yine ara aşındırıyordum. İşin ilginç yanı, artık Çağaloğlu'ndan hiç geçmiyordum, daha önceleri trenle gider dönerdim, keyifle ünlü yokuşu çıkıp inerdim, o yolu kullanmıyordum, dünüşte iki gazetenin akşam baskısını da almıyordum, okumuyordum artık. Bakırköy minibüsleri Çarşıkapı'nın altında

bırakırdı, oradan yokuşu çıkıp sahaflara giriyor, etrafa şöyle bakıp Arslan Bey'in dükkanına gidiyordum, onunla biraz sohbet ediyor, bulamadığım kitapları istiyordum, bunlar çoğunlukla izini sürdüğüm yazarların basımı olmayan yirmi-otuz yıl önce yayınlanmış romanları hikayeleriydi, çoğunlukla rafların birinden çıkardı ya da haftaya gel derdi, bazen seyrek de olsa dükkana gelmediği olurdu, o zaman şöyle bir bakar, çalışanına saygılarımla selam bırakır çıkarırdım. Sahaflardan sonra Kapalıçarşı'yı boydan boya geçip, Nuruosmaniye kapısından değil de Mercan kapısından çıkıp Mahmutpaşa'ya doğru kıvrılıp, yani yolumu çokça uzatıp ama bir yandan da keyifli, son derece hareketli hatta neşeli yerlerdir, Sirkeci'ye giderdim. Orada eğlenceli alışveriş manzaraları beni gülümsetirdi, bu bir süredir unuttuğum bir şeydi, yine de o günler Kapalıçarşı'dan geçerken Orhan Veli'nin şiirini mırıldanmazdım, ne çok küsmüşüm, şimdiden o günlere bakınca anlamsız geliyorsa da öyle duyumsuyordum. Bazen babamın ananemin Mısırçarşı'sından isteklerini yerine getirirdim, aslında ben sorardım oradan bir şey istiyor musunuz diye, bir bahaneydi doğrusu, sanki Mısırçarşı'sına uğramak gerekiyordu, bu yüzden işte Cağaloğlu'ndan geçmiyordum, Mercan'dan çıkıp aşağıya doğru kıvrılıp yolumu uzatmanın yani Cağaloğlu'ndan geçmememin kendimce hakkı gerekçesini yaratıyordum, her şeyden önce işim olmasa da Sahaflar'dan Sirkeci'ye kısa yol, Kapalıçarşı'dan sonra Cağaloğlu'ndan geçerek gidilen yoldu, çocukluk kolay kolay geride bırakılamıyor.

Aşağı katta, tek başımaydım, yazı çeviri yapmıyordum, birdenbire kesmiştim bu tür faaliyetlerimi, özel dersler artmıştı, daha önce pek istemezdim, sorup soruşturuyordum, annemle bile mahalleyi haberdar etmiştim, iş miş bakmıyordum, yalnızca cep harçlığım çıksın istiyordum çünkü bir an önce askerliğimi yapmalıydım, bu mesele de çok manasızdır ya, benim zamanımda kısa dönem yoktu, çaresiz yedeksubay olacaktım, gidip bu yükten kurtulmalıydım ancak o yıllar büyük bir birikme vardı, hemen alınmıyordu,

bir yıl kadar bekledikten sonra gitmiştim, biraz daha oyalansaydım, Yurdanur Hoca'nın önerisine uyup yüksek lisans yapsaydım, sanırım kendi bölümüme girmek sorun olmazdı, birkaç yıl geçerdi dolayısıyla daha sonraki dört aylık kısa döneme katılmış olurdum, ne olacak erlik yapardım, aylarca orduda kalmazdım. Gerçi benim askerlik yaptığım sıralarda sıkıyönetim yoktu, terhis olduktan bir-iki ay sonra ilan edilmişti, o zaman ne şanslıydım demiştim, buna çok sevinmiştim doğrusu, asla öyle bir şeyin içinde olmak istemezdim, bir yıl kadar sonra da ülkenin kara lekesi 12 Eylül darbesi olacaktı, faşizm ezip geçecekti...

On Sekiz

Oysa ne hayaller kuruyordum, bunlar öyle zengin olmak, araba yat kat almak değildi, ömrüm boyunca da böyle şeyleri pek düşünmedim, yazarlığa ilişkin hayallerdi. Öncelikle Sevgi Soysal üzerine bir inceleme yazacaktım ama henüz konuyu seçmemiştim, zaten bu da hayaldi, romanlarına dair olabilirdi, yalnızca *Yenişehir*'de... için olabilirdi ki en çok da bunu gerçekleştirmek istiyordum, yani en sıkı hayalim buydu, önceki yazımı yeniden ele alıp genişletebilirdim ya da yeni bir yazı, sonra bir kitap yazabilirdim, kuşkusuz bu çok sonraları hayata geçerdi. Dergi'ye gelenlerin çoğu bizde doğru dürüst yaşamöyküsü yazılmıyor diye şikayet edip dururdu, evet yaşamöyküsü olabilirdi, bir keresinde kimdi Selim miydi, anımsamıyorum bir de monografiden söz etmişti, belki Asım Ağbi, o zaman ne anlama geldiğini açıkçası bilmiyordum, sonra başka yazarlarla ilgili inceleme, makele yazacaktım, artık onlarla yani bana önerilen yazarlarla ilgili okumalarım yoğunlaşıyordu, iyi kötü, tek tük de olsa yabancı edebiyat incelemelerini de okumaya başlamıştım, okumaktan çok ders gibi çalışıyordum, yeni yeni bilgiler yöntemler öğreniyordum. Yabancı yayın getiren bir kitabevi vardı Harbiye'de, iki ayda bir oraya giderdim, param yettiği kadar bir, en fazla iki kitap alabilirdim, o kitapçıyı hocalarımız çok önceki yıllarda bize önermişti, öğrencilik yıllarında belki bir kez gitmişimdir. Dergi'den sonra seyrek de olsa gider olmuştum, görgüm artmıştı, çok iyi yol göstericilerim vardı.

Okumalarım genişledikçe genişliyordu, son kitap tanım yazımı Memet Ağbi, ilki gibi karalamamıştı, bir-iki küçük değişiklikle yayınlanmıştı, gelişme vardı, söylemiyordu ama bu bir-iki değişiklik onun göstergesiydi, koltuklarım kabarıyordu, kendimle gurur duyuyordum, demek ki inceleme makale yazma aşamasına gelmiştim, belki bir eleştiri, bazen amcamla paylaşıyordum, Emine'ye de söyledim ama o pek ilgilenmezdi. Memet Ağbi beni eleştiri inceleme yazılarına doğru yönlendiriyordu, eleştirmen ol falan demiyordu asla, bunları dolaylı yapardı, güvendiği eleştirmenlerin, edebiyat tarihçilerinin kitaplarını salık veriyordu, hatta bu tür başvuru kitaplarından evinde iki tane varsa, birini bana getiriyordu, ben de sahaflardan dağıtımcılardan ediniyordum, kitap almak o zamanlar, bugüne göre alım gücünü fazlaca zorlamıyorsa da düzenli bir gelirim olmadığından dağıtımçı dolaşıyordum daha çok, bu da başka bir bilgilenmeydi. Tabii ki kitapçılar da çok sık gittiğim, bir resim sergisi gibi gezindiğim, uzun zaman geçirdiğim yerlerdi, ne var ki bizim semtte doğru dürüst bir kitapçı yoktu, buna üzülürdüm, her şeyden önce doğma büyüme Bakırköylü'ydim, gerçi o sıralar semtte pek dolaşmıyordum lise yıllarımdaki gibi. Ya evde çalışıyordum ya da Cağaloğlu'na gidiyordum, ara sıra Emine ile, ortak arkadaşlarla çoğunluk Yenikapı sahil kahvelerinde buluşuyorduk, bazen sinema tiyatro.

Hayaller hayalleri doğruyordu, şimdi birden aklıma geldi, oysa Asım Ağbi açık açık beni eleştirmenliğe yönlendiriyordu, kendinden örnek veriyordu, zaten ben de Medrese çevresi gibi şiir yazmıyordum, hikaye de yazmıyordum, roman yazmayıysa hiç düşünmemiştim, okuduğum romanlar üzerine yazmak istiyordum, beğendiklerim beni daha çok isteklendiriyordu heyecanlandırıyordu, o zamanlar geleceğe ilişkin hayallerim çoktu ki bunların hemen hepsi yazmakla ilgiliydi, sonrasında bu özelliğimi yitirdim. Çünkü kurduğunuz o hayallerin hiçbirisi gerçekleşmiyor, belki de bu yüzden ona hayal diyoruz, belki de gelecekte çok şey bekliyoruz, kararları biz veriyorsak da o

geleceği biz tasarlayamıyoruz, gerçi verdiğimiz bir kararlar da kendimizi o gelecek dediğimiz şeyde buluyoruz, öte yandan insanın umudu olması da kötü değil ama o zamanlar geleceği tasarladığımı zannediyordum, umutla dolup taşıyordum, tasarladığımı sandığım, kuşkusuz bu kendi yaşamımla ilgiliydi, yakın gelecekteyse yaşadığım ülke karanlığa gömülecekti, Sevgi Soysal ile haşır neşir olduğum günlerde bunu görmek güçtü hele de benim için olanaksızdı, kuşkusuz ipuçları vardı, o ipuçlarını da görmem olanaksızdı, kimileri için değildi kuşkusuz, ancak siyasî çalkantıyı da hissetmemek olanaksızdı.

Kendimi de çok iyi duyumsuyordum, etrafıma karşı biraz kibir de vardır, bunu da pek inkar edemem, çok gençtim, yolun çok başındaydım, kendimle övünüyordum, Cağaloğlu yaşamı, edebiyat her şeyim olmuştu, Emine zaman zaman şikayet ederdi onu ihmal ediyorum diye, bu yüzden tartıştığımız oluyordu, göremiyordu, anlayamıyordu, annemin babamın ne kadar anlayışlı olduğunu örnekliyordum, oysa onlar eski kuşaklardı, senin gibi üniversitede okumadılar diyordum, öyle ya benden eve katkı bekleyebilirlerdi, derslerle kendi harçlığını çıkartıyordum ama besliyorlar giydireyorlardı, bunu da severek yapıyorlardı, her anne baba yapar mı bilmem, Emine susuyor, hatasını anlayıp özür diliyordu, ancak anlıyordum ki yalnız Sevgi Soysal'a olan değil, edebiyata olan ilgimi de kıskanıyor. Bir yandan kızıyor ama bir yandan da tuhaf bir şekilde hoşuma gidiyordu, bir şekliyle epeyce önemseniyordum, kızlardan kıskansa neyse, onun ki pek görülmedik bir kıskançlıktı, kuşkusuz böylelerini aşmak daha güçtür. Dergi döneminde üniversiteden yakın olduğum kız arkadaşlarımla da doğru dürüst görüşmüyordum, ortak arkadaşlarımızla da çok seyrek bir araya geliyorduk, sanıyorum buna da çok kızılıyordu. Medrese'ye gelenler de hep erkekti, ne hikmetse edebiyatla uğraşan kız yoktu o sıra aramızda, acaba biz mi almıyorduk ya da kızlara doğal bir duvar mı örülüyordu, Memet Ağbi'nin bu ayrımı yaptığını hiç görmedim, hissetmedim

de. Emine, etrafımda kıskanacağı herhangi bir kız olmadığı için mi edebiyattan kıskanıyordu, hani Sevgi Soysal'ı biraz biraz anlıyordum, kuşkusuz onun da bana açmadığı kendi dünyası vardı, yoksa kendimle, yaptığımle o kadar yoğunlaşmışım ki başka hiçbir şeyi fark edemiyordum, belki daha da acısı önemsememeye başlamışım!

Sevgilimden ayrılış çok koymamıştı da, zaten ben istemiştim, edebiyattan ayrılış çok ağır gelmişti, aslında ayrılma değil de sanki bir tatile çıkmaydı, edebiyattan da dememeliyim çünkü neredeyse daha çok okumaya başlamıştım, yazmadan çevirmeden ayrılış ya da süresiz bir tatil, faaliyetsiz geçen bir zaman parçası. Zaten yayınevine de bir süre gitmedim, küsmüştüm, telefon da etmedim, belki ayıptı ama çok gençtim, henüz olgunlaşmamıştım, şimdi baktığımda çok da büyük bir olay değildi, evet değildi; ne var ki tutkuyla bağlanmış, gelecek için büyük adımlar atmaya çabalayan bir gence bunu nasıl anlatabilirsiniz, demek ki etrafımın dediği gibi yaşımdan olgun değilmişim, artık hiç yazmayacağım falan dememişsem de artık yazmıyor çevirmiyordum, Cağaloğlu'na da ayağım varmıyordu, Mercan kapısından çıkıp aşağıya doğru kıvrılarak iniyordum işte...

Bu benim için büyük bir durgunluk dönemi idi, bir yıldan fazla sürdü, bu dönemde çokça okudum, notlar alıp Sevgi Soysal dosyasına, öteki dosyama da koydum, herhangi bir yazı yazmayı düşünmedim istemedim, böylesine bir eyleme de geçmedim, şu an o günleri tamı tamına anımsamam olanaksız, belki bazen heveslendim ama hayata geçirmedığım açık, belki o notların bazısı bunun içindi, bilinçdışına gizlenmişti, belki, çünkü hiçbir dergiye yayınlansın diye bir yazı çeviri vermedim, niyet de etmedim, amcamın ortağı benden istemişti, kibarlığından mıydı bilemiyorum ama herkesin içinde söylediğine göre yazıp ona götürebilirdim, hele bir keresinde, sessizlik günlerimde amcamla haber bile göndermişti, yeni çıkan kitapların tanıtımını yapsın diye, amcam mı araya girmişti, hiç bilmiyorum, sonuç olarak yazmamıştım. Bir kopuştu, karar vererek değil de bir-

denbire eylemsizliğin içine girmekti, gerçi hayatımın güzergahını değiştirecek kararı gerçekten bir süre sonra verecektim ama o günler, Ankara sonrası günler haftalar aylar, daha çok semtime kapanmış, işte ara sıra Arslan Bey'e uğrayarak ve çokça okumakla, kırgınlığımı da içime atarak, kırgınlığımı sessizliğimle yaşayarak hiç yazmadan geçiyordu.

Artık şu sahaflar yolculuğum hariç semtten pek dışarı çıkmıyordum, bir süre sonra Arslan Bey'in dükkanına da seyrek uğrar olmuştum, gerçi oraya daha çok basımı biten kitaplar için giderdim, asıl önemlisi Bakırköy'ün çarşısında yeni bir kitapçı açılmıştı, bir-iki kitapçı vardı ama bunlar daha çok kırtasiye satardı ve kitap çeşidi çok çok azdı, ders kitapları hariç tabii ki, ilk ve gerçek kitabevi o zamana denk düşüyordu. Buna sevinmiştim, tinsel olarak o bulanık günlerde beni sevindiren nadir şeylerden biriydi, iki genç ortak-tı, akran sayılırdık, yeni yayınlar çok yakından izlenirdi, biri çoğunlukla dükkanda durur, öteki malum Cağalolu'na gider, dağıtıcıları yayınevlerini dolaşır, ilişki kurar, siparişleri yerine getirirdi, ikisi de Ermeni'ydi. Dükkanda duranla gide gele arkadaş olmuştuk, çok samimî, insan canlısıydı, hoş sohbet-ti, şakacıydı, bu arkadaşlık kitap alma satma üzerine kuruluydu ama bir süre sonra, dükkana girdiğimde hemen küçük tezgahın ardındaki tabureye oturtur, içeride müşteri de olsa çay ikram ederdi. En çok edebiyattan, son yayınlanan kitaplardan konuşurduk, çok derinleşmese de siyasetin kapısı da açılırdı ki toplumsal çalkantı gün geçtikçe artıyordu. Bir de çok güzel türkü söylediğini öğrenmiştim, hep dükkanda gördüğüm için onu hiç dinleyemedim, rastlantı böyleydi işte, o çaylı edebiyat sohbetlerimizden ki benim için neredeyse dünyaya açılma, hava almaydı, evet o günlerden yıllar yıllar sonra nasıl denir, Ermeni olduğu için öldürülmüştü, cinayete çeşitli kesimlerden büyük tepki gelmişse de ardındaki karanlık aydınlanmadı, öte yandan cinayeti işleyen kuklaydı ama bazı çevrelerce kahraman ilan edilmişti, ülkenin durumu korkunç ve de ne kadar acı, dehşetengiz...

On Dokuz

Hırçın Sarayburnu'nu geçtikten sonra tren kıvrılarak istasyona girmişti, orada çok sallanır, şimdi olmayan ya da başta türlü olan, yerin altından gidip gelinen Sirkeci Garı son duraktı, sanki yeni bir yaşama adım atmak gibiydi benim için Gar'dan çıkış, hem de neşeyle, öğleyi geçmiştik çoktan, bahar güneşi iyice kızdırıyordu, Gar'ın tam karşı-sındaki caddenin hemen solunda büyük bir kırtasiyeci vardı, ilk iş oraya girip röportajın fotokopisini çekirmek oldu. Yukarıya doğru, hani göğsümü gere gere, şairin dediği gibi bir iş görmenin saadetiyle çıkıyordum, sanki herkes beni tanıyor, bir buçuk ay sonra yayınlanacak röportajımı okumuş da parmakla gösteriyordu, bedensel yorgunluğuma alışmıştım, tinsel olarak da epeyce durağandım, bu yokuşu hangi büyük yazarlar şairler çıkıp inmişti, ne güzel ne verimli bir tarihi, artık o tarihe, kültüre ekleniyordum, ileride, gelecekte, birileri de benim için bu yokuşu çıkıp inmiş diye anlatacaklardı...

Gerçekten yüzüme şiddetli bir tokat yemiş gibi oldum, öyle böyle değil; öğretmenin küçük bir çocuğa attığı gibi de değil, büyük bir adamın attığı bir tokattı, o tokattan utanacak, yerin dibine girecek kadar büyüktüm, şimdi bunlar niye hücum ediyor belleğime, sanırım başka türlü de olmaz söz konusu Sevgi Soysal olunca, bir boşluğun içinde, sanki gökyüzünde, denizdeki gibi boğulmamak için çırpınıyordum, bu hep anımsadığım ve de hep unutmak istediğimdi, ne kadarını anımsıyordum o da ayrı bir konu! Sonuç

olarak Memet Ağbi Dergi yayını bitiriyordu, bitirmişti, son sayı matbaadaki Mayıs sayısydı, bu bitirme zaman zaman söz konusu olmuştu, zaten bir süredir sayfa sayısını da azaltmıştı ama ben Dergi'nin sürekli çalışanı değildim ve çok net bir bilgim yoktu, doğrusu çok da ayrıntılı bir açıklama yapmadı, sanırım yıkıldığını gördü, o tokadın suratında patladığını da gördü, tersi de olanaksızdı, tahmin de etmiştir hiç kuşkusuz, tabii çok kızdım, çok kırıldım, ancak hiçbir sözcük söyleyemedim, bir tek. Aklımda kalan neydi, benim röportajın dışında sipariş başka hiçbir yazı yoktu Dergi dosyasında, var olanlar gelen yazılar, hikayeler falandı, bana ve Sevgi Soysal'ın dışında kimseye verilmiş bir söz yoktu yani, burada da kuşkusuz önemli olan Sevgi Soysal'dı. Telefon eder söylerim, başka bir dergiye verirsin demişti, aslında bunları duyuyordum ama tahmin edileceği gibi, o hava boşluğunda sessizce çırpınıyordum, aslında çığlık çığlığa çırpınıyordum da sesim çıkmıyordu.

Gelir gelmez heyecanla oturup, biraz hal hatırdan sonra gururla çantamın içindeki iki zarfı çıkarıp masaya koydum, biri Selim'e gönderiliyordu ve doğal olarak içinde ne olduğunu, ne yazıldığını bilmiyordum, bir mektup muydu, hâlâ bilmiyorum, yalnızca tahmin edebiliyorum. Öteki adıma yazılı olandı ve içinde daktilosundan çıkmış dört A4, teksir kağıdı dediğimiz vardı, birtakım açıklamalar yapacaktım ki Memet Ağbi yavaşça sözümü kesti, midemin üstünde tuhaf bir acılık duyumsadım, sonra, sonrası benim için şiddetli bir tokattı, genç yaşımda yıkılmaydı, o ânı unutmam olanaksız, zarfı tekrar çantama koydum. Şimdi o görüntü canlanınca, çok sevdiği oyuncağını elinden almak isteyenlere vermemek için direnen ağlamaklı küçük bir çocuk var orada...

Ne yapabilirdim çay içip dönmekten başka, yardım edeceğim bir şeyler var mı diye de sormuştum, sormuş muydum, sormuşsam da son derece bilinçsizce ve isteksizce olmalı, bir alışkanlıktı, o saatlerde çoğunlukla kimse gelmezdi, başkalarının yanında sanırım konuyu açmazdı, özel

olarak konuşurdu, bu kez yanımda telefon etmedi, daha sonra arayıp söylemiş, Sevgi Soysal'ın tepkisini bilemiyorum, zaten kolay kolay kimse Memet Ağbi'ye bir tepki gösteremezdi, her şeyden önce kibar bir insandı, koşullar da vardı sonuç olarak, o koşullar bana gelip çarpmıştı şiddetli bir tokat gibi, doğrusu o koşulları da yıllar sonra daha iyi anlayacak, bir anlamda da küskünlüğüm bitecekti ama yine de onu aramamıştım. Bir tek röportaj için, Dergi'nin dosyasında tek istenen yazıydı, bir sayı daha çıkarmak istemiyorum demişti, zaten Haziran sayısı, yaz geliyor, tirajlar da düşecek, yol yakinken dönmek gerek, görevi tamamladık, bir-iki dergi adı söyledi, onlara götürebilirsin, benden selam söyle, yayınlarlar demişti, bunların arasında amcamın ortagının çıkardığı dergi de vardı ama yine tepkisiz dinledim. Bir süre o dergilerden birine telefon açıp ya da haber gönderip yayınlar mısınız demesini de beklemiştim doğrusu, ancak böyle bir şey yapmazdı, yapmadığı gibi benden selam söyle de demezdi, bunun önemini o kırgınlıkla anlayamazdım.

Ne ilginç, ancak yıllar sonra bir röportajında Dergi'yi bitirme kararımı kamuya açıklamıştı, not almışım, şimdi bir işime yarar mı, söz eder miyim, gerçi Sevgi Soysal ile ne ilgisi var, azıcık var ama ayrıntılara takılıp kalıyor insan, uzak takip hiç bitmemişti, özellikle onun, ötekilerin yazdıklarını, yapıp etmelerini yanlarına hiç yaklaştırmadan, merhaba demeden okuyup durdum yıllarca. Ne yazık ki Sevgi Soysal'ı takip edemeyecektim, hayata genç yaşta veda etmişti çağımızın bela hastalığı yüzünden. Görevimin bittiği kanınsındaydım, diyordu, gençlerin politik kaygılara büyük ağırlık veren oldukça nitelikli dergiler çıkarmaya başladıklarından söz ediyordu; edebiyat, sanat günlük politikanın etkisi alanına girmişti, ona göre sanatçı büyük politika çerçevesinde kalmalıydı, küçük politikanın gölgesinde sanatların gelişemeyeceğine inanıyordu, onun gibi düşünmeyenlerin çoğunluk olduklarını görünce aradan çekilmeyi daha doğru bulduğunu söylüyordu, bu çoğunluğu da iyi insanlar

olarak tanımlıyorsa da onların yanıldığını belirtiyordu. Kuşkusuz bunlar beni aşan meselelerdi, hele de o zaman, bundan da söz eder miyim, bilmiyorum, sanırım etmem, yine de ilgili notlarımı yanımda getirmişim, ne garip bir saplantı, anılar insanı ne kadar da yoruyor, özellikle bazıları mı acaba?

Başka neler konuştuk, çok anımsamıyorum, üzülme, olur böyle şeyler demiş miydi, hiç anımsamıyorum ama özür dilememişti, dilemesini beklemiştim, niye dileyecekse, öte yandan keşke daha önce bu kararı verseydi de ben Ankara'ya gitmesiydim dedim, binlerce kez dedim, hiçbir anlamı olmasa da uzun bir süre bu keşke sürüp durdu, ama kimseye şikayet etmedim, açılmadım, ne amcama ne bir başkasına, derin sessizliğime gömülüp okumayı sürdürdüm. Notlar alıp durdum yalnızca, Sevgi Soysal ile ilgili olanını onun dosyasına koyuyordum; başka bir dosya daha açmıştım, bu o kadar sık değildi, çıkan tanıtım yazılarımı, hikaye çevirilerimi ki üç adetti o güne kadar, başka yazar ve kitaplar ile ilgili aldığım notları da bu ikincisine koyuyordum.

Aslında yokuştan aşağıya inemiyordum, dört günlük fiziksel yorgunluğumu ağır biçimde hissettim, adım atacak halim yoktu, yanımda biraz para olsaydı taksiyle gidecektim, epeyce tutardı, yoktu o kadar, evde ödeyebilirdim, ya annemin yanında da yoksa diye düşündüm, az bir ihtimaldi ama sonunda rezil olmak vardı, gerçi kendimi epeyce aşağılanmış duyumsuyordum, daha ne kadar aşağılanabilirdim, tuhaf, anlamsız duygular, altüst olmuşum, bunlar kimi ilgilendirir, ağır ağır aşağıya indim, oysa başka zamanlarda, hele Dergi'nin yeni sayısı çıkmışsa, hele de bir tanıtım ya da çevirim varsa, uçarak iner, Gar'a gelir, akşamüstüyse gazetelerin ikinci baskısını alır, sonraki trenin deniz tarafındaki pencere kenarına oturup bir sabah kahvesini içer gibi elimdekileri evirir çevir, az çok okuyarak, denize bakarak, günü bitirmek değil tam tersine günün başka bir keyifli evresine başlardım, çünkü eve gidince, yemek sonrası alt katta,

Dergi'nin yeni sayısını içerdim, bazen o yazıların bir kısmı önceden okumuş olsam da...

Ne var ki o an, o zaman parçacığında öyle değildi, allak bullak olmuş bir zihinle, son derece kırılmış genç bir insan yürüyordu yokuştan aşağıya, artık o inip çıkanların arasına, o tarihe eklenemeyecek genç bir insan, ergenliğin de kendine göre tinsel durumları var, o duygulardan çabuk çıkabilirdim, tekrar yayınevine gidip gelebilirdim, Dergi'nin yayını bitmişti ama kitap yayını sürüyordu, yine paketlemeye yardım edebilirdim, tashih, redaksiyon yapabilirdim ki bunları severek yapıyordum, kim bilir belki de o akademisyen, ünlü çevirmenler, hocam gibi çevirdiğim kitaplar da yayınlanabilirdi, başka dergilerde de yazabilirdim, adlarını saymakla yol göstermişti, iyi kötü edebiyat çevreleri yazılarımı görüyordu, çünkü her şeyden önce Dergi edebiyatın merkezindeydi, hemen hemen her çevrenin yakından izlediği bir dergiydi, bunları düşünmedim mi, düşünemedim mi denizin mavisini bile görmediğim dönüş yolunda, zihnimden geçmiş olabilir, ancak genç de olsam, bir kişiliğim mizacım vardı, belki de çevremın yaşından daha olgun dediği buydu, sessiz kaldım, bu sessizlikle kimi cezalandırıyordum, sanırım önce kendimi, oysa insan, çoğunlukla korkularını paylaştıkça yenebiliyordu, sorunlarını çözebiliyordu, ünlü bir filozofun bu deyişini zaman zaman arkadaşlarıma salık verirdim de kendime gelince işlemiyordu, yüreğimden hiç çıkmayan bir ukte oldu çok uzun bir süre, öyle ya terzi de kendi söküğünü dikemezmiş!

Yol bitti mi bitmedi mi, istasyondan sonra eve on beş dakikalık bir yol vardır, kaç dakikada aldım, istasyonda trenden inmeme de bir mucize olmalı, hani denir ya ruh gibiydim, başka bir istasyonda da kendimi bulabilirdim. Ancak bir şeyi çok çok iyi anımsıyorum, niye yaptığımı bilmeden, ne anlamı olduğunu hiç düşünmeden trenden inip yukarı çıktım, hemen istasyonun solundaki Gençler Caddesi'ne girdim, o küçük ağaçlı yoldan yürüdüm, doğumevinin önüne geldim, önünde bir süre durdum, hatta içeri

girip bir kez daha ne zaman açıldı diye sorsam mı diye aklımdan da geçirdim, sonra tekrar yürüdüm, o kız arkadaşımın evinin önünde de azıcık durdum, son derece güzel, çiçekli, ağaçlı yemyeşil bahçeler içindeki tek katlı iki katlı şirin evleri izleyerek sokağın, cadde deniyor ya sonuna geldim, ne var ki geri dönmedim, çok çok yorgun olmama karşın, şu ünlü mahallenin üçüncü kısmından kıvrıldım, geniş bir tur atarak yani yolumu katbekat uzatarak, bizim semtin ünlü futbolcu pazarı olan top sahasından geçerek eve geldim. Bitkinlikten ölmek üzereydim, hiçbir şeyi düşünecek halim yoktu, söz söyleyecek halim yoktu, anneme yalnızca çok yorgunum, diyerek yattım, uyudum; niye o caddeye girip, o uzun yolu yapmışım, bilinçsizce yürümüştüm onca zaman, ağır bedensel yorgunluk zihnimdeki düşünce kasırgasını dindirmişti ve o uyku, çok çok uzun sürecekti...

Yirmi

Kopuk kopuk anılar, bazılarını yıllar içinde beynin kendisi uyduyor da olabilir, olabilir değil, uyduruyor, bazen arada küçük ayrımlar da olsa başka türlü belleğe işleniyor, bazen de büyük farklar oluyor, bir romancının kurmacasına benziyor; gerçeklikten yola çıkarak romanda başka bir gerçeklik oluşturduğu gibi. Memet Ağbi acaba Dergi'yi sonlandıracağını söylemiş miydi, bu Mayıs son sayı olabilir gibisinden demiş miydi, konu Sevgi Soysal olduğu için o günleri iyi anımsıyorum ama bellek ve yıllar diye bir olgu da var ortada, ona da öncesinde söylememiş gibi çünkü yanımda edilen telefon sahnesi hâlâ gözlerimin önünde, belki de bana bu olasılıktan söz etti de anımsamıyorum, belki, sanırım asıl önemlisi o hafta sonu ben Ankara'dayken daha önce bir şekliyle vermiş ya da vermekte olduğu kararı kesinleştirdi; böyle durumlarda radikal davranmak en doğrusudur. Zaten o aralar çok yoğundu, her ne kadar edebiyatın içinde seve rek bulunuyorsa da, edebiyat onun için bir yaşam biçimiye de, aynı zamanda voleybol millî takımını çalıştırıyordu, sporda da gençler yetiştiriyordu. Edebiyatı yıllardır yeni yazarları, çevirmenleri ortaya çıkartıyor, destekliyor, yazar şair adayı gençleri özendiriyordu, öğretiyordu da, edebiyatımıza önemli bir katkı sunuyordu, bazı kesimlerce bunların umursanmaması, küçümsenmesi, göz ardı edilmesi ve de gelen yakışsız eleştiriler, sanırım bir anda kararını kesinleştirdi, dönemin ekonomik-siyasî özelliği de vardı tabii ki, üzüldüğünü biliyorum, genç birinin hevesinin kırılmasın-

dan çok ki böyle şeyleri istemezdi, yapmazdı, edebiyat tarihine iz bırakmış bir dergiyi sonlandırmak onu üzmüştü, onun büyük eseriydi.

İnattı kuşkusuz, nedenini açıklayamadığım ama kendimi de haklı gördüğüm bir inat, sessizlikle dile gelen bir inat, fare dağa küsmüş dağın haberi olmamış, bunun gibi işte, şimdiki aklım olsa kuşkusuz öyle davranmazdım ama şimdiki aklımın olması da olanaksızdı, olsaydı, başka türlü davranmış olsaydım şimdiki durumum olmayacaktı, hayatın akışının diyalektiği bir anlamda, öte yandan keşke demek de hiçbir işe yaramıyor kendinizle didişmekten başka, bir süre sonra keşke dememeyi de becerebildim, insan büyüdükçe çok şey öğreniyor. Sonrasında da o marazî üzüntüm geçti doğal olarak, yaralarım sarıldı, kitaplar en güzel sığınaktır, insanı korur dış dünyadan, gerçi dış dünya, edebiyat dünyası bana bir şey yapmamıştı, bir ergen olarak kırılğanlığım la böylesine bir atmosfer oluşturmuş, girdaplı bir tinsel hale girmiştim, asıl gerçek, ülkem acımasızlığa doğru gidiyordu, şiddet çekişme artıyordu, bunlardan uzak durmak da şimdi tuhaf geliyor ya, bu ergenlik kolay kolay bitmiyor bu ülkede, bir an önce askere gidip, o aylarca süren zorunlu yükü üstümden atmak istiyordum ama beklemek zorundaydım, sanki yaşamdaki gelecekle ilgili tek hedefim buydu. Zamanın geçmesi gerekiyordu, kitaplar, sayfaların içinde yitip gitmek beklememi kolaylaştırıyordu...

Yıllar geçtikçe Sevgi Soysal'ın ne kadar güçlü bir yazar olduğunu anladım, gençlik yıllarımdaki sezgisel hayranlık, eh biraz da bilgi vardı doğrusu, daha sonra bilinçli bir alımlamaya dönüşüyordu, hele de üniversitede ders vermeye başlayınca, genç zihinlerin katkısıyla insan daha da motive oluyor, bu derslerleri alan öğrencilerimin ve birkaç yakınının dışında, Sevgi Soysal hayranlığımı, yapıtlarına olan çalışmalarımı ki bunlara çalışma denir mi o ayrı, kimse bilmez. Dergi yıllarında Selim, Celâl, Turhan, belki bir-iki kişi daha biliyordu ama şimdi anımsayabilirler mi, sanmam, benim için çok önemliydi, bir yaşam biçimiydi, onlar için

artık unutulmuş, anımsanmayan zaman parçacıklarıdır, bu da doğaldır, nereden anımsasınlar beni, Memet Ağbi de artık yaşamıyor, kuşkusuz o anımsayabilirdi iyi kötü bazılarını. Çokça şaşırdığım, Sevgi Soysal'a olan ilgim-bilgim dolayısıyla beni bulmaları oldu, kim söylemiş olabilir, bir yazar, bir uzman değilim ki, gerçi pek de şaşırmamak gerek, yaşam nelere gebe, o röportajı kaç kişi biliyor, bir rastlantı belki.

Sürgündeki o Adana gecesi de bir rastlantıydı kuşkusuz, Oya'nın o daveti kabul etmesi, Mustafa'nın gelmesi falan, ancak rastlantının da kendi diyalektiği var. *Şafak*'taki Oya'nın kadınlık halleri çok güçlü çizilmişti, o gece karakolda her an polislerce tacize, tecavüze uğrayabilirdi, bu atmosfer çok canlı veriliyordu, gerçek yaşamda da bunlar sıkça oldu, yapanlar çoğunlukla cezasız kaldı, romanın öteki karakterleri de canlıydı, olay örgüsü de son derece yetkin düzenlenmişti. Onun yakın arkadaşı olan o öğretim üyesi, bir dergide *Şafak* ile ilgili uzun bir yazı yazmıştı, hayranlıkla okumuştum, kaç kez, altını çizmiştim satır satır, notlar alıp dosyama koymuştum, şimdi yanımda, romana farklı bir açıdan bakıyordu, dolayısıyla bu romanın asıl öneminin, nasıl ele almamız gerektiğinin, edebiyata olan katkısının altını çiziyordu. Doğrusu okuduğum zaman benim için de kolay bir yazı değildi, sonraki yıllar bu yazının önemini daha iyi kavradım, bir yerde bundan söz etmeliyim, Marksist estetik adına başarı olarak tanımlıyordu, olayın diyalektiği ile kişilerin bilincinin diyalektiğini ayırıyor, kişilerin bilincine olayın sığdırılmamış olduğundan söz ediyordu; bu da Sevgi Soysal'ın hemen hemen kimsenin fark etmediği biçimsel bir özelliği dolayısıyla yetkinliği yaratıcılığıydı, roman adına yenilikti, başarıydı, evet bundan kesinlikle söz etmeliyim.

O yazı ölümünden birkaç ay önce, Sevgi Soysal'ın hastalığının iyice ilerlediği günlerde, galiba Londra'da olduğu günlerde yayınlanmıştı, bunun için mi kaleme alınmıştı, ikisi de yakın arkadaştı, bilemeyeceğim doğal olarak, gerçi

öyle sanıyorum, yazının yazılmasında böyle bir etken olabilir, çünkü roman bir yıl önce çıkmıştı, gerçi bunun hiçbir önemi yok, o yazı beni biraz biraz hareketlendirmiş, biraz silkelemişti, ne kadar çok isterdim öyle bir yazıyı kaleme almayı, bir zaman da ne kadar hayalini kurmuştum, kuşkusuz o derinlikte yazamazdım ama önceliğim olan *Yenişehir'de...*'ne ilişkin bir inceleme, eleştiri olabilirdi, şu ünlü buluşum, romanı bayrak yarışına benzetişim. Yazıyı kaç kez okuduğumu bilmiyorum, peş peşe birden fazla okumuş olmalıyım, sonra gidip dosyasını açıp ki o yazıyı kesip dosyaya koymuştum, kendi daktilosuyla yazdığı yanıtlarını baştan sona bir kez daha okumuştum, artık inadımdan vazgeçsem mi diye de düşünmüştüm, kuşkusuz böyle miydi, tam böyle değildir, şimdi böyle dile getiriyorum, kopuk kopuk bellektekiler, sonuçta bir rastlantıydı, aslında yazıyı kıskanmadığımı söylesem yalan olur, dolayısıyla bir işaret, bir kıvılcım, bir uyarıydı.

Hastalığı çok ayrıntılı yazılmasa da bazı gazetelerde haber olarak çıkmıştı, özellikle Londra'ya tedavi için gitmiş olduğunu bir-iki yerde okumuştum, çok üzölmüştüm ve de röportajı başka bir yayın organına vermemekten çok utanmıştım, doğrusu ayıp etmiştim, kızmış mıydı, onu aramış olsaydım ne derdi, aslında bir kez aradım da, ancak zil çaldıktan sonra telefonu kapadım, galiba yeni otomatik santrale geçilmişti, doğrudan arayabiliyordunuz, böyle miydi, otomatik santrale öldükten sonraki yıllarda mı geçilmişti, bunu kendimi bir tür aklama hevesiyle uyduruyor muyum, ama gerçekten de bu duruma ne derdi diye de utanarak düşünmüşümdür epeyce. Başka bir yerde yayınlanmasının olanağı vardı, Memet Ağbi bir kez eve telefon etmişti, çok çok şaşırmıştım, annem seni arıyorlar diye aşağıya seslenince, telefon üst kattaydı, acaba Emine midir, diye aklımdan geçmişti, kim arıyor gibisinden bir şeyler söylemiş olmalıyım, ardından gelen annemin yanıtını gayet iyi anımsıyorum, adını söylemedi, kibar bir adam, deyince kim olabileceğinin ampülü de yanmıştı.

Belki de bu bir tür özür dilemeydi, öyle ya kalkıp bana, önce git yap dedim sonra röportajını yayınlamıyorum diye özür dileyecek hali yoktu, onun sorunu kuşkusuz çok farklı ve derindi, ayrıca büyük emeği vardı, yaratıcılığı vardı, Dergi'yi sonlandırıyordu, verilmesi çok güç bir karardı, bir ergenin kolay kolay anlamasını da beklememek gerek, sanırım o da beklememişti, tabii saygısızlık yapmadım, gitmediğim için birtakım gerekçeler, pembe yalanlar sıraladım, anlamış olmalı, hiçbirini yüzüme vurmadı. Sevgi Soysal ile konuşmuştu, daha önce söz ettiğimiz dergilerde röportajı yayınlayabilirdim, amcamın ortağının dergisine verebileceğimi söyledim, iyi olur dedi, bir ara uğra da demiş olmalı, galiba, ne uğradım ne de röportajı götürüp o dergiye verdim, aslında o dergi de edebiyat çevresinde saygı duyulan, önemli adları yayınlayan bir dergiydi, gerçi çok fazla okuru yoktu ama bir şekilde izlenirdi, verip yayınlamam gerekirdi.

Bu telefon konuşması Ankara dönüşümden biraz sonra olmalı, belki yirmi gün, belki bir ay falan sonra olmalı, belki biraz daha fazla, sanırım Memet Ağbi hemen onu arayıp durumu bildirmişti, yayınevine gittiğimde de bana söyleyecekti, bir süre gitmeyince, herhalde daha çok yazarla ilgili bir durum olduğu için, ona ayıp olacağı için aramıştı, belki de beni de merak ediyordu, küstüğümü anlamıştı, zeki bir insandı, sonra bir daha hiç aramadı, belki de bana kızmıştır. Üzerinden zaman geçince, zaman birçok şeyin ilacı oluyor malum, büyük ayıp yaptığımın farkına vardıysam da iş işten geçmişti, ancak *Şafak* ile ilgili yazıyı okuyunca bir sızı duyumsadım bedenimin her yerinde, daha çok kalbimdeydi o sızı. Gerçi zaman zaman Sevgi Soysal ile ilgili başka yazılar yayınlanıyordu, çok olmasa da çıkıyordu, ama o öğretim üyesinin yazısı çok farklıydı, az çok heyecanlandırmıştı, yine keşkeler peş peşe geldi, bunlar da yüksek sesle söylenmedi, aslında tam anlamıyla uyanamamıştım...

Yirmi Bir

Bendeki iki dergiden birini Memet Ağbî'ye götürebildim, cesaretimi topladım, en azından telefon konuşmamızda kızmamıştı, terslememişti, zaten götürmeliydim, sorulara o kadar çok eli değmişti ki aslında onun sayılırdı, tahminimde haklı çıkmıştım, henüz dergiyi almamıştı, artık bazılarını günü gününe izleyemiyordu, voleybol da epeyce zamanını alıyordu, her zamanki kibarlığıyla teşekkür etti, sanırım epeyce hoşuna gitmişti bu tavrım, kuşkusuz dergiyi alabilirdi ama ona götürmem farklı olmuştu, çay içtik, biraz sohbet ettik, yardıma ihtiyacı olup olmadığını sormuştum, yoktu, Dergi'den sonra işler azalmıştı, kitap yayını da azalmıştı, yayınevini sanırım devretmeyi düşünüyordu, söylemiş miydi, bilmiyorum, birkaç yıl sonra da satacak başka bir yayınevinde editör olarak çalışacaktı, yazıları kitapları çıkacaktı, uzak da olsa izledim, aldım okudum.

Bir süre Sevgi Soysal'ın hastalığından konuşmuştuk, ağır-laşmış dedi, ayrıntıları pek bilmiyordu, sonra konu bana dönmüştü, tek bir cümle söylemişti, uzak durmakla pek iyi yapmadın'dı, hepsi o kadardı, sonra gülümsedi, bir yandan da yine o çok sevdiği işini yapıyor, bir dosyayı basıma hazırlıyordu, hiçbir şey diyemedim, amcamınkinden çok daha sert geldi, başka bir şey söylemedi, elindeki dosyadan söz etti, kitabın içeriğinden falan. Tanıtım yazılarını ihmal etme dedi, çeviriyi de, bu konu da o kadardı, ancak bunları dile getirmesine sevinmişim, bir tür affetmiş oluyordu, ayıp yaptığımın iyice farkındaydım artık, yapacağım yazacağım

demoştım. Eskisi gibi olmasa da yokuşu ısıtılı bir biçimde inip trene binmişim, Çağaloğlu iniş çıkışları yeniden başlıyordu, yeni çıkan kitapların tanıtımlarını yapabiliirdim, amcamın ortağının dergisi vardı, bu iyi bir olanaktı, başka dergilerin de kapısı açılabilirdi, götürebilirdim ama öncelikle *Yenişehir'de...* üzerine çalışmaya başlamalıydım, kafamda kuruyordum, hastaneye gitmeden bir hafta on gün kadar önce olmalı.

Nerede okumuştum, Marquez'de mi, evet galiba onun anılarını kaleme aldığı kitabında olmalı, hatırladıklarının, yaşamda bire bir öyle olup olmadığının pek de önemli olmadığını belirtiyor, öyle anımsıyorum, aklımda öyle kalmış, onları yazıyorum, gibi bir şey diyordu, anıların nasıl kaleme alınacağı konusuna ışık tutuyordu. Bellekte hasar oluyor, akıl istediğine göre yontuyor diyoruz ama kuşkusuz belleğin hiç silmediği, değiştirmedeği anlar da var, örneğin bir yakınınızın, çok sevdiğiniz birinin ölüm anı, orada olduğunuz an, yüzündeki ifade gibi, ölümün gerçekleşmesinden sonraki sonsuz donukluk gibi, bu tür görüntüler bellekte sanki ilk an gibi kalıyor, hiç çıkmıyor, çıkamıyor, unutamıyorsunuz, belleğinize kazınıyor. Hangi anılarımı ne kadarıyla zihnim aklım değiştiriyor ve belleğime nasıl yer ediyor, bellekte nasıl saklanıyor, saklanırken ne kadarıyla zarar görüyor bilmem olanaksız, şu beyin çok karışık doğrusu.

Uzun bir süre sonra Sevgi Soysal'a ilişkin kitapları yazıları değil de yaşanmışlıkları yani anılarımı, çok değerli olmasına karşın bir şekilde bilincimden çıkartmayı becermişim, nasıl olmuştu, nasıl üstesinden gelmişim bilmiyorum, epeyce bir süre acı veren derin zihinsel didişmeden sonra oluvermişti, o dosyaya sık sık bakmama, zaman zaman kitaplarını karıştırıp okumama, sonraki yıllarda derslerimde konu edinmeme karşın becermişim doğrusu. Dosya, içindekiler ve kitaplar, ister istemez o dönemde yaşadıklarımı, hele hele birkaç günlük o Ankara yolculuğunu gözümün önüne getiriyordu, ama nasıl becermişsem, artık o anıları, beklenmedik bir durumda kimse görmesin diye, koltu-

ğun altına süpürülen toz gibi beynimin derinliklerine gönderebiliyordum, o ânı kurtarıyor, sonrasında da, yani bu tür baş etme durumlarından sonra da sanki zihin bunu otomatik yapıyordu. Bir süre sonra da artık anılar yüzeye çıkmamış gibi oldu, belki bir roldü, öyleymiş gibi yapmaydı ancak o iç parçalanmasından da kurtulmuş oldum, ne var ki şimdi Sevgi Soysal ile ilgili röportajı anlatma meselesi gündeme geldiğinden bu âna kadar istemli, istemsiz belleğim de açılmış oldu, anılar yaşanmışlıklar ne kadarsa, çağrışımlarla zihnime hücum etti, çok çok yorucu bazıları, insanı gülümsetse de.

Bilimcilere göre, belleğimiz hataları da kaydediyor ve akıl yaşananı işine geldiği gibi evirip çeviriyor, bazen olumluyor bazen de olumsuzluyor, doğrusu hata oluşumu epeyce karışık. Anımsamadıkça insan, bir şeyleri unutuyor doğal olarak, bugüne kadar uzun bir süre gerçekten de anımsamamayı bir rol de olsa, kendi kendimi kandırma da olsa becerebilmişim, kaçıyordum, yüzleşemiyordum, bu ayrı, ne kadar geçmişte kaldı. Zaten belleğim çok güçlü değil, öte yandan, insan şu veya bu şekilde geçmişi anımsadıkça bazen onu kendine göre yontuyor, belki çoğunlukla böyle yapıyor, bazen de süreç içinde yaşamamış olduklarınız sanki yaşamış gibi belleğinize yer ediyor, dolayısıyla belleğiniz doğruların yanı sıra yanlışlarla da doluyor. Dergi'nin kapanma olasılığından söz edilip edilmediği de bunun gibi, başkaları da olabilir, tabii ki bazı sahneler çok net, onların bire bir öyle gerçekleştiğine inanıyorum, yürekten hem de, oturduğumuz uzun kanepeyi nasıl unutturum, uydurmam olanaksız, holde yolcu edişi, yorgun içtenlikli gülümsemesi, bacaklarıma sarılan küçük kız, ya sonu keyifsiz biten ikinci gelişim; belki, aklım zihnim ayrıntılarda eklemeler çıkarmalar yapıyordur ve de belleğime öyle yer etmiş olabilir, olabilir ama bazılarını uydurmam ya da unutmam olanaksız. Eklemeler de olsa, bunlar önemsiz, masum yaşanmamışlıklar, insan zaten her ayrıntıyı niye anımsasın, ayrıca tüm bunlar tinsel bir hırpalanma!

Hastalığı ağırlaşıyordu, her ne kadar Çağaloğlu ve edebiyat dünyasından uzaklaşmışsam da, yayınevinden, Medrese'den, bir süre sonra da o çok sevdiğim Sahaflar'daki dükkandan uzaklaşmışsam da, dergileri, gazeteleri yakından takip ediyordum, bu takip de hemen hemen birkaç yıl kesintiye uğradıktan sonra, tüm ömür sürdü, sürmekte. Uzaklaştım, semtime kapandım, gelecek beklentim yoktu, sanki günler havada asılı kaldığım bir boşlukta geçiyordu, tuhaftı ama öyleydi, oysa insan hep geleceğe ilişkin tasarımlarla yaşıyor şimdisini, hem de geçmişin içinde. Bizim yeni kitapçımız bir ferahlamaydı, orada, yıllar sonra yaşamı dehşetengiz bir biçimde elinden alınan, o günlerde geleceğini umutla neşeyle tasarlayan kuşaktaşım ile yaptığım çaylı sohbetler vardı, ayrıntılarıyla anımsamasam bile o ferahlık duygusunu hiç unutmadım. Durgun beklentim, yalnızca askerliğe başlayıp bitirmektir, ne komik geleceğe ilişkin tek tasarı buydu; bir gençten, ödünç alınan o süre hiç de az değildi, yine de bir an önce bitip gitsindi, kuşkusuz bu ödünç meselesi de bakışa göre değişiyor, kimisine göre ödenen kimisine göre ödenmeyendi, açıkçası askerlik sonrası yoktu, tüm bunların arasında sığınak, tek sığınak mı demeliyim, kitaplardı, okumaktı.

Hastalığının ilerlediği günlerde, o sırada tedavi için Londra'daydı, öğretim üyesinin yazısı da çıktıktan bir-iki ay sonra olmalı, amcam ile yengem uzun bir süre sonra bize gelmişti, yeni doğan kızları birkaç aylık olduğu için artık dışarı çıkabiliyorlardı, yaz sonu ya da sonbahar olmalı, ılık bir akşamüstüydü, alt katın verandasında oturuyorduk, yemek yenmiş, kahveli sohbete geçilmişti, bir ara amcamla yalnız kaldık, yengem ile annem, küçük kızı yatırmaya odama gitmişti, bunu çok iyi anımsıyorum ama babam neredeydi, onu bilmiyorum, bahçeye mi inmişti, tualete mi gitmişti, sonuçta yoktu yanımızda, çok kısa bir süreydi, amcam hiçbir açıklama giriş yapmadan, çok yanlış yapıyor-sun, biraz çocukça, dedi sigarasından bir nefes çektikten sonra, hep Bafra içerdi, ayrıca rakıyı da güzel içerdi, çok hoş

ve kibar bir insandı, sert olmayan bir ciddiyeti vardı, onun içinde de sizi kucaklayan bir olumlama. Gözümü açtığımda evde onu görmüş, delikanlı oluncaya kadar da onunla yaşamıştım, ne demek istediğini anlamam hiç güç değildi; istediğin hayatı yaşama şansını yitiriyorsun, böyle giderse sonrakı yıllarında çok pişman olursun, dedi, kısa bir an, suskunluk, sonra veranda doldu, annem, yengem, babam tekrar masadaydı, kızıdan konuşuldu, zaten gün boyu merkez o küçük afacandı, amcam ona çok düşküncü, yanıt vermemiştim, ağzımdan hiçbir sözcük çıkmamıştı, bu istemediğimden değil, o an bir şeyler söylemeyi becerememişim, dahası ne söyleyeceğimi bilememiştim, öte yandan da onu iyi tanırımdı, bir yanıt beklemiyordu, aylar geçmiş bir tek açıklama istememiş, sormamış, şimdi düşüncesini söyleyerek yapmam gerekeni bir anlamda kibarca dikte ediyordu.

Eksiğiyle fazlasıyla, az çok böyle olmuştu, sonbaharın ilk günlerindeki o ılık akşamüstü, verandadaki amcamım birkaç sözcüğü, beni eyleme sürükleyecekti; uzun bir süre önce kesin bir karar vermeden girdiğim durumdan çıkartacak an, anlar toplamı, üç mü, beş mi işte o kadar dakika hemen hemen böyleydi, sonra, onlar konuşmaya başlayınca, zihnimde gezinen amcamın sözleri ampulü yakmış oldu, ampulün yanmasında o öğretim üyesinin yazısı, hastalığın ilerlemesi de vardı kuşkusuz. Masadan kalkıp içeri girdim, küçük telefon defterimi alıp yukarı çıktım, aylar sonra, yoksa yıl mı, Memet Ağbi'yi aradım, çok da anımsamıyorum konuştuklarımızı, özünde röportajı amcamın ortağının dergisinde yayınlatabilir miyim diye sordum, aslında daha önce konuşulmuştu, onaylar alınmıştı ama yine de sormak istedim, o an bir karar vermiştim ve eyleme geçiyordum, işte o suskunluğumdan çıkıyordum, açtığım telefon da izinden çok, izin bir vesileydi, asıl bu kararımı ona haber vermek içindi, olur dedi hiç düşünmeden duraksamadan, yalnız sesimi duyduğunda çok şaşırdığını hisettim, anlaşılan benden artık telefon beklemiyordu, sanırım bu da çok doğaldı, belki de hani nasıl denir, defterden silmişti, bu kez

neler yaptığımı sormadı, bir ara uğra da demedi, öyle anımsıyorum, ama sert değildi, terslememişti; daha önce konuşmuştuk, yayınlansın, iyi olur, dedi, aklımda kalanlar, başka şeyler de konuşmuş olmalıyız, kim bilir şu veya bu şekilde oluşmuş ne hatalar var bellekte.

Aşağıya indim, dolabımdan dosyayı çıkardım, röportajın fotokopisini de oraya koymuştum, dört sayfayı alıp, katlayıp küçük bir zarfa koymuş olmalıyım, belki de zarf falan yoktu, yalnızca ikiye katladım, giderlerken amcama uzattım ve ortağına vermesini rica ettim vedalaşma sırasında, çok kısa bir sessizlik oldu, ötekiler anlamadı, daha sonra annem ile babama özlü bir açıklama yapmıştım, seve seve kabul etmişti amcam, şakayla karışık emriniz olur da demişti galiba, öyleydi tavrı, gülümsemişti, sözünün dinlenmesiydi, önerisinin yerine getirilmesiydi aynı zamanda bu gülümseme, kucağında küçük kız vardı, ceketinin cebine koymuştum, ne kadarını uyduruyorum, ne kadarını yaşanmışlıktaki gibi anımsıyorum bilemeyeceğim ama gerçek olan, yazıyı vermiştim, bu kesin, sonra nasıl yaptım, ne hayaller kurdum, aylar öncesinin coşkulu atmosferine girdim mi, sanırım pek girmedim. Sonuç olarak öğretim üyesinin yazısı biraz heyecanlandırmış, ardından amcam harekete geçirmişti, evet sonunda çıkacaktı, kendisi görebilecek miydi çünkü Londra'daydı, çok sayıda basılan bir dergi değildi ama kitapçılarda bulunuyordu, olmazsa Ankara'ya döndüğünde bir tane postalardım, hatta niye olmasın, kendim götürür, yine kuzenimde bir-iki gün kalır, yine *Yenişehir'de...*'nin atmosferini solur, güzergahında gezinir, roman karakterlerini görür, goralı yerken aynaya bakar, bir ayakkabı boyacısı arar, Büklüm Sokağı'na girer, zilini çalar, trenle gidip gelirdim. Tren yolculukları hep çok güzeldi benim için, hep çok keyif almışımdır ama bu tasarlanan yolculuk olmadı; onunkiyse bambaşka bir yolculuktu, insanı acıya boğan bir yolculuk, göz yaşlarımı tutmam da olanaksızdı.

Yirmi İki

Sonunda röportaj yayınlandı, büyük bir yük kalkmıştı omuzlarımdan, o yükü de suskunluğumla kalbimde taşımıştım, sonbahardı, yaprakları sararmış bir İstanbul vardı, iki katlı bahçeli evleriyle Bakırköy vardı, doğup büyüdüğüm semt vardı, ona da ihanet ettim, neyse, amcam telefon etmişti, şu gün kitapçılarda, istersen gel yazıhaneye al, burada birkaç tane var, matbaadan yeni geldi, diye, yazıhaneye gitmedim de o gün gelince, sanırım ertesi gündü, bizim kitapçının yolunu tuttum, çok da tanımlayamayacağım tinsel bir halle yürüdüm, rahatlamıştım, bir huzur vardı artık, bu huzuru bedenimle bile duyumsuyordum, hatta attığım her adımda da vardı, yolumu uzatıp bizim mahallenin parkından geçip gitmiştim. Lise yıllarında da çok severdim oradan geçmeyi, ağaçlarla çiçeklerle dolu genişçe bir parktı, çoğunlukla tinsel bir altüst oluştan sonra o yolu tercih ederdim, bir çeşit yalnızlığımın dünyaya ilanıydı ama bu yalnızlıktan kimse- nin haberi yoktu o başka, şimdi o bol yeşilli park ne âlemde kim bilir, bazı anılar berraklaşıyor, sanırım o geçişim de son geçişti, bellekte parçalı kaldı, sararmış yapraklar ayakları- mın altındaydı, hışırtısı dün gibi, her şey dün gibi ama han- gisi ne kadar yaşanmış, park ıssızdı...

Vazo bir kez çatladı mı kolay kolay eski haline dönmüyor, hatta hiç dönmüyor, çatlamış oluyor, bir kez kırılmıştım, bu durumumun anlamlı anlamsız olması bir yana, gençliğin rüzgarıydı zaten, o çatlağın açılması da an meselesiydi ve haberi aldığım alt kattaki o gün çatlak iyice açılmış dahası

vazo tuz buz olmuştu, kalbimdi, paramparçaydı. Askerlik sonrası hayatım ne kadar hızlı geçmişti, o bölümleri hemen hemen hiç anımsamıyorum, birden kendimi başka bir semtte buldum, bir öneriyi, bu da büyük bir rastlantı olmalı, gözüm kapalı kabul ettim, yeni semtim oldu, bugüne kadar hep orada yaşadım, dersler bütün yaşamımı aldı, üniversite arkadaşlarım derslane açıyordu Çekmece’de, orada benzeri hiç yoktu, bir avantajdı, öyle diyorlardı, avantaj falan beni ilgilendirmiyordu, yalnızca kaçıp kurtulmak vardı, kolay kolay kaçılmıyor ya, bu küçük olanıydı, gölün yanında süren bir hayat oldu, o zaman köy gibi, aslında hep bir İstanbul taşrası şimdi çevresinde bir-iki üniversite bile olsa, tepelerinde binlerce bina, onlarca gökdelen ve bir uydu kent olsa da. Bir tür adasındaki Robinson Crusoe idim, ama Cuma’sı olmayan, sanırım kitaplardı o işlevi gören, sonra hayat işte, göz açıp kapayıncaya kadar, zaman dört nala geçip bu günlere geldik, eşim hep anlayışlı davrandı, kırgınlığımı hiç yüzüme vurmadı, kırgınlığım büyük tutkumdu aynı zamanda, sorun yapmadı, sıkıntılı günler oldu olmadı değil, azdı ve ayrıntıydı artık, o derin kırgınlığı gömmüş olsam da hissediyordu, sonra hayatı yaşayıp gidiyorsunuz işte, mutsuz mu oldum, pek sayılmaz, pişmanlık falan, bunlar geçip gitti, öyle bir ülkede yaşar hale geldik ki insanı utandıran bir kanıksama da var, şiddet, kan, bazen bombalar, cinayetler, haksızlık diz boyu, zihnim yine nerelere sıçradı...

Sonbahar yaprakları ayağımın altında hışırdıyordu, kitapçıdan içeri girdim, dergiyi sorup aldım, zaten oraya iki tane geliyordu, alın diye onlara da ben önermiştim ilk tanıştığımız günlerde, saygın bir dergiydi ancak okuru pek yoktu, zaten birkaç yıl sonra zamana yenik düşecekti, çay sonra geldi, yine o vardı dükkanda, ortağı dışarıdaydı, herhalde Çağaloğlu’na gitmiş olmalı, benim inatla direndiğim Çağaloğlu, röportajı ona söylememiştim, görünce çok şaşırmıştı, daha önceki sohbetlerimizde bir-iki yazı denemem olduğu konuşulmuştu, özellikle derinleştirmemişim konuyu, niye bıraktın, tekrar yazmalısın, çok da okuyorsun gibi-

sinden özendirmişti çoğunlukla sohbetlerimizin merkezinde edebiyat olduğu için sanırım, onun coşkusu ile sevecenliği de vardı bu özendirmede. Sonra uzun uzun konuştuk, birkaç bardak da çay içmiş olmalıyız, röportajı hemen okudu, Sevgi Soysal'ın yazarlığından, manasız bir şekilde hapiste yatışından söz ettik, çok ayrıntılı bilmiyordu ama durumdan yeterince de haberdardı.

O iki dergiyi de aldım, aslında dükkanda ne kadar dergi varsa alacaktım, Selim'e Celâl'e Turhan'a, Asım Ağbi'ye, o öğretim üyesine, hatta Melih Bey'e, Behçet Bey'e vermek istiyordum, gerçi büyük olasılıkla onlar bu dergiyi bir şekilde görüyordu, ya alıyorlardı ya da amcamın ortağı dergiyi gönderiyordu, anımsamak zor, Selim ile Asım Ağbi'nin izlediğine adım gibi eminim, konuşması geçmiş miydi, anımsamıyorum ama ikisi de güncel edebiyatı çok yakın izlerdi, yayınevine zaten geliyordu ancak içimde bir kuşku vardı, Memet Ağbi, Dergi'yi kapamıştı, hemen hemen bir yıl olmuştu, kitap yayını da seyrekleşmişti, acaba daha önce aldığı dergiler yine alınıyor muydu, o zaman birini ona götürmeliydim, artık Cağaloğlu'na gitmeliydim, küçük de olsa bir sevinç, Arslan Bey'e de uğrardım, hatta birkaç tane daha almalıydim, bir de Yurdanur Hocam'a vermeliydim, belki önce ona vermeliydim, öyle ya Sevgi Soysal okumamı ilk o önermişti, yazı için özendirmişti, bana bu kapıyı o açmıştı, uzun zamandır ziyaretine gitmiyordum, çok ihmal etmiştim, ayıptı yaptığım, öte yandan da bu büyük ayıp yüzünden doğrusu ayağım da varmıyor, gitmek istemiyordum, kızarmıydı, kızsız ne olur, büyük emeği geçmiş bir hocamdı.

Eve dönerken de aynı yolu tercih ettim, sonbahar ayaklarımın altında hisirdiyordu yine, acaba hastalığı ne durumdaydı, iyileşiyor muydu, doğrusu son zamanlarından habersizdim, yayınevinde belki Selim'e rastlardım, kuşkusuz o biliyordu, bilgi edinirdim, Selim ona âşık mıydı, o zarfın içindeki bir aşk mektubu muydu, açıkçası o zarfı da kıskanmıştım bir süre ama Emine'nin yersiz kuruntusu değil-

di bu, ilgi, yakınlık kıskandırmış olmalı, daha sonra o zarfın içinde neler olabileceğini düşündüm, tahminlerde bulundum, büyük bir olasılıkla Almanca'dan yapacağı çeviriler ya da önerdiği kitaplar listesi vardı, Selim o yıllar arkadaşlarıyla birlikte bir yayınevi kuruyordu, kurdu da ve epeyce bir kitap yayınlandı, aralarında Brecht'in kitapları da vardı, o zamanlar buna yormuştum, kim bilir belki de aşka ilişkin bir mektup!

Gençtim, o bela hastalık hakkında çok bilgim yoktu, işin önemini, hayatietini sanırım pek kavrayamamıştım, birçok şeyi pek kavrayamadım ya, sonbaharın sararmış romantik hışırtısının ötesinde kötücül bir haberi getireceğini de tahmin edemiyordum doğal olarak, insan gelecek duygusunu çoğunlukla umut besleyerek yaşıyor, gerçi uzun bir süre bundan yoksundum ama o parkta, akşamüstü olmuştu, alaca karanlığın içinde yalnız, zaten çok ıssız bir parktı, yürüyordum, meğerse son yürüyüşümmüş. Kırk yıldan fazla olmuş, hayretler içindeyim nasıl buldular beni, ayrıca bir uzman değilim ki, ne anlatabilirim, öte yandan ne çok da anlatmak istiyorum, kırk yıldan fazla birikmiş içimdekiler, hangilerini dile getirmeliyim, acaba paylaşmalı mıyım, kimi ilgilendirir; bir nokta da olsa bireyin yaşanmışlıkları önemli değerli değil mi?

Hayallerime, tasarılarıma dönmüştüm, hemen Ankara'ya telefon etmeliydim, Londra'dan dönüp dönmediğini biliyordum, röportajı haber vermeliydim, sonunda yayınlanmıştı, bir yıldan fazla olmalı dosyamda beklemesi, orijinali hâlâ dosyamda, işin garibi bu röportajdan kimsenin haberi yok, iki akademisyen, röportajlarının da içinde bulunduğu bir kitap hazırlamıştı, kitabı alıp baktım ama yoktu. Evet, dergi az sayıda okunan bir dergiydi, merkez kütüphanesinin süreli yayınlar bölümünde, Beyazıt'da kesinlikle olmayıdı, dergiye ilişkin bir bibliyografya notu yoktu, bulunmamış mıydı, asıl önemli olan, geçenlerde Sevgi Soysal'ın ardında kalan notları hikayeleri yazıları yayınlandı, küçük kızı ile bir akademisyen hazırlamıştı, orada da yoktu.

Demek ki daktilosuyla yazdıkları tek nüsha, kopyasını çıkartmamış, büyük bir olasılıkla hastalık halinde bunu düşünememiş. Çocuklarının da geleceği söylenmişti, onun daktilosundan çıkanı artık onlara vermeliyim, fotokopi matbaaya gitmişti, kırk yıl geçmiş bulunması imkansız, ne yazık dergi yok, hatta dosyamı da vermeliyim, büyük bir bağlılık benimkisi, elimdekileri çocuklarıyla paylaşmalıyım, o ayaklarıma sarılan, yanaklarından makas aldığım, artık parmağını emmediğini söyleyen küçük kıızı da mı göreceğim, kuşkusuz beni anımsamayacak, varlığımdan haberi olmayan o küçük kız şimdi bir yetişkin, belki onun da çocuğu, çocukları var, hiç kimsenin bugüne kadar varlığımdan haberi yoktu zaten, bir Sevgi Soysal tutkunu. Nasıl bulduklarına çok şaşırdım, öte yandan doğrusu çok da hoşuma gitti, gururum okşandı, bunca şey birden belleğime hücum edince ne kadar da yoruldum, bahar yorgunluğunu da geçti, ömrün yorgunluğu...

Parkta da biraz gezinmiş olmalıyım, kuytuluktaki âşıklara da imrenmişimdir, ağaçların altında tek tük, kaçamak öpücükler, sıkı sıkı sarılmalar, biraz sonra gerçekleşecek olan ve hiç istenmeyen o ayrılma öncesinde şimdiki anın keyfini çıkartmalar, evet, yeniden başlamalıydım yazılarıma, karakterler üzerine yazmalıydım, şu bayrak koşusunu karakterleri derinleştirerek işlemeliydim, Selim'in konu açıldığında ilk aklına geldiği Hatice Hanım, romanda ne kadar kısa yer tutar ancak gerçekten olağanüstü bir karakterdir, günümüze kadar gelmiştir, yüksek lisans derslerinde de epeyce işlemiştik, toplumsal bir kesimin canlı kanlı tipikliği, Necip Bey de öyle değil mi, ya Şükran, onun aynada açılan belleği, Döndü'nün dehşetengiz yazgısı, yazgı mı bu, kadının yaşamak zorunda bırakıldığı koşullar, ne acımasız bir dünya, bu kez sararmış yaprakların hışırtısı belleğimde, ne kadarı gerçek ne kadarını uyduruyorum, ne kadarı hatalı hasarlı, ne kadarı yaşanmış, artık hiçbir önemi yok, anıların hücumuyla zihnim altüst, önümde dosya, biraz sonra yüzleşeceğim asıl kendi gerçeğim...

Her şeyi silip attıktan sonra, yeni bir semte de yerleşmiş, o çok sevdiğim Bakırköy'ünü de neredeyse hayatımdan çıkartmışım, annem babam olmasa hiç gitmeyecektim, onları ara sıra ziyaret ediyordum ama artık Bakırköy İstasyonu'nda inmiyordum, hemen yanındaki Gençler Caddesi sanki geçerken içine çekecek, doğumevi o güzel ağaçlıklı yol sanki beni yutacaktı, bir sonraki istasyonda inip yolumu biraz daha uzatıyordum, o yolun üzerinde park vardır, ancak yolu daha da uzatarak aşağıdaki paralel bir sokaktan geçiyordum, sanki parkın yanından bile geçsem, anılar beni egemenliği altına alacaktı, yani bir türlü ergenlikten kurtulamıyordum, kitapçıya da uğramadım, onu son görüşüm, o iki dergiyi aldıktan bir sonraki gidişim olmalı, bu da en fazla, on-on beş gündür, belki daha az, yine çay içilmiştir, kesinlikle yazmalısın yazmalısın demiştir, doğrusu o sıralar niyet ediyordum, zihnimden geçiyordu, yeni kitapları göstermiştir, bir iki tane almışımdır, ayrılırken görüşürüz demişimdir, yine bekleriz demiştir, görüşemedik hiç, ne acı, otuz yıl sonra cenazesinde yürüyecektim, çocukları karısı beyaz eşarplarıyla balkonda, gözler kan çanağı, bu görüntü hiç unutulabilir mi, dehşetengizdi sonu, karanlık ellerin cinayeti.

Yenişehir'de... üzerine yazıp bitirdikten sonra *Şafak*'a geçmeliydim, gerçi kolay kolay bitiremezdim aklıma gelen yazı konularını, belki Hatice Hanım tek başına bir yazı olurdu, o ve onun temsil ettiği toplumsal kesim, bugün bile karşımıza çıkan bir kadın, olumlu gibi görünen son derece eleştiri yüklü bir olumsuzlama ve ironik, bütün bunlar bir kitabın parçaları da olabilirdi, yine hayallerim benimdi. Ya *Şafak*'taki o karakol gecesinde Oya'nın halleri, duygusu, ikinci görüşmemizde, gerçi sorularımda biraz vardı ama Oya'yı daha çok konuşmak istiyordum, dahası, Oya'nın romanda anlattıkları onun tanıklıklarıydı, küçük kıza çikolatayı aldıktan sonra aklıma gelmişti, öyle anımsıyorum, tuhaf bir çağrışımı çikolata ile Oya arasında bağlantı kurmak, soramadım ne yazık ki, gerçi yanıtlarında özlü bir biçimde değinmişti, bu

röportajdan kimsenin haberi yok anlaşılan, son röportaj olduğu belli, tek tek okumalıyım yanıtlarını, sonra da kızlarına vermeliyim, acaba bir paket çikolata da alsa mıydım?

Yirmi Üç

Çaldı çaldı, açan olmadı, numarayı çevirirken önceki gibi heyecanlanmamıştım ne hikmetse, ancak sabırsızlanıyordum, bir kez daha sesini duyacaktım, gerçi belki yatıyordu, yine o kadın mı çıkardı ya da hiç karşılaşmadığım eşi mi, röportajın haberini verecektim, sağlık durumunu soracaktım önce, bilgiler bölük pörçüktü, ilk elden öğrenmek doğrusuydu, ne kadarını söylerdi, dahası ne kadarını sorabilirdim, isterseniz dergiyi göndereyim diyecektim, hatta isterseniz getireyim diyecektim, bugün çok saçma geliyorsa bu öneri o gün bunu içtenlikle istiyordum, koşa koşa da giderdim, tren yolculukları hep güzeldir. Olmadı, hiç olmadı, belki de dergiyi göremedi, röportajı okuyamadı, hiçbir değişiklik yapılmamıştı yayınlanırken, öyle olsa da bir yazar röportajını okumak isterdi doğal olarak, bazen insan nasıl en önemli noktayı unutuyor, bende adresi vardı, oraya postalayabilirdim, bunu o günlerde düşünememiştım, sonrasında bir süre yine hayıflandım, anlaşılıyordu ki evine de postalasam göremeyecekti, şimdi bir umut ve kuşku var yüreğimde, belki gördü belki göremedi, biraz daha bekledim, çaldı çaldı açan olmadı, çaresiz kapamıştım.

Ayın sonlarına geliyorduk, bir sabah kahvaltı sonrası gazeteleri karıştırırken Londra'dan döndüğünü, İstanbul'da falanca hastanesine yatırıldığını okudum, anlık bir karardı, o zaman şimdiki gibi adres telefon bulmak o kadar kolay değildi, neyse ki hastanenin adı yazılıydı, özel bir klinikti, bilinmeyen numaralardan telefonunu aldım, hastanenin

santralinden de adresini öğrenip, kendimi dışarı attım, küçük çantamda röportajın yayınlandığı dergi vardı, bu bendeki ikinci ama tek dergiydi. Danışmadan ziyaretçi kabul etmediklerini belirttiler, adımlı söylemelerini rica ettim, hemşire telefonu kapadıktan sonra bir dakika bekleyin lütfen, dedi, umutlandım, başka bir şey de sormadım, hemen işine dönmüştü, gösterdiği koltuğa gidip oturdum, hastane atmosferi içinde olunca durumun yaşamsallığı kafama dank etmişti, hiç de parlak olmadığının ampulü yeni yanmıştı, epeyce tedirgin olduysam da ölümü düşünemiyordum, idrak edemiyordum, kötü günleri geçecek, yakında, belki biraz daha sonra iyileşecek, belki yine bir röportaj daha yapacaktım, işte, sonunda da Cağaloğlu'na gidebilmişim.

Birkaç dakika sonra yardımcı kadın geldi, merhabalaştık, tokalaştık, neler konuştuk, çok ağır dedi, gerçekten de ziyaretçi kabul edemiyordu, adınızı duyunca size sevgilerini selamlarını gönderdi, benzer şeyler dedi, o an sağlık durumunun ağırlığı benim için daha da anlaşılabilir hale geldi, ama çok toydum gerçek anlamda algılayamıyordum, gelecek için bir umut vardı içimde, şaşkınlığımdan dergiyi vermeyi unutuyordum az kalsın, selamlarımı saygılarımı iletmıştim, kadın tekrar asansöre biniyordu, o zaman jeton düştü, koştum arkasından, kadın gülümsedi, sevindi, onun için moral olur dedi, böyle mi yoksa pek bir şey okuyamıyor ama ona okurum mu, dedi. Odasında başka kimler vardı, kocası acaba yanında mıydı, o anki parçalar birbirinin içine girmiş, tamamıyla anımsamak çok güç, bir kez daha onu göremeden dönüyordum, gerçi bu sefer bir başka mekandı, bir hastaneydi, bir başka durumdu, kansere yenik düşüyordu, yine üzülmüştüm, başka türlü üzüntüydü bu, çok sevdiğin birinin yaşamla mücadelesine tanık olma, hastaneden çıkıp yürürken, şimdi dergiyi açmıştır, röportajı okuyordur diye yine hayal kurgulamalarına girdim. Bu arada bende de dergi kalmamıştı, evden çıkarken ertesi gün alırım diyordum, bir kitapçıya gidip zaman kaybetmeden götürmek istemişim, götürdüm ama...

O röportajı acaba hiç okudu mu? O zamanlar okuduğunu sanıyordum, ancak sonraki yıllarda iyice kuşkuya düştüm. Yaşamının son günü olduğu için, hiç görmemiş bile olabilirdi, kadın odaya döndüğünde belki uyuyordu, kendinde değildi, sonra hiç kendine gelememi, yıllar sonra bir yakınım kanserden ölünce, buna da tanık olunca, bende o son günün nasıl olabileceği hakkında bir fikir oluşmuş oldu, ayrıca ilaçlar, tedavi ki malum çok ağırdır, kim bilebilir, kimseye de soramam, o kadın anımsıyor mudur, şimdi nerede, adını bilmiyorum, sanırım geçmemişti, geçse şimdi anımsayabilir miyim, olanaksız, selamları ve sevgilerini almıştım, beni anımsamıştı, önemsemişti ki aşağıya kadını göndermişti, acaba o haliyle görmemi, yalnız benim değil, hiç kimsenin görmesini istemiyor muydu? Sanırım öyleydi.

Yayınevine gittikten birkaç gün sonra eve bir telefon geldi, annem yukarıdan seslendi, *Yenişehir'de...* üzerine çalışmaya başlamıştım, gerçekten de Hatice Hanım'a yoğunlaşmıştım, kitabın o bölümüyle ilgileniyordum, kim diye sorduğumda, önemli bir derginin editörünün adını söyledi, çok heyecanlandım, çok şaşırdım, merdivenleri ok gibi çıktım, edebiyatla ilgilenmeye başladığımdan beri izlediğim okuduğum, ülkenin en ünlü edebiyat dergisiydi, editör Katherine Mansfield'in bir hikayesini çevirip çeviremeyeceğimi sordu, benim için bir onurdu kuşkusuz, bir tür yeni yıl hikayesiydi, ayın başında istiyordu, zaten sonraki ay yeni yılın ilk sayısında yayınlanacaktı, yetiştiririm dedim, hikayenin olduğu kitabın bende olduğunu söyledim gelip hikayeyi alabilirsin dediğinde, uzunca bir hikayeydi ama sevdiğim bir hikayeydi, şaşkınlıktan mı, karşımdakine duyulan saygıdan mı kim önerdi diye sormadım, zaten çok kısa konuşmuştu, saygılar dileyerek telefonu kapattım, çok moral vericiydi tabii, hep Memet Ağbi'dir diye düşündüm, telefonumu başka kim verebilirdi, ona da sormadım, zaten bu tür konuşmalardan pek hoşlanmazdı, bir gittiğimde konuyu açar, mesele anlaşılır diye düşündüm.

Yetiştirmek için hikayenin içine dalmıştım, *Yenişehir'de...* üzerine olan çalışmama ara vermiştim, çeviriyi teslim ettikten sonra tekrar ona dönüp yoğunlaşacaktım, yine olaylar hızlı aktı, gazeteden İstanbul'a geldiğini okuduğum o sabah çevirinin yarısını geçmiş olmalıyım. Hastane dönüşünde bu kez epeyce kaygılıydım, ölüm fikri bir gelip gitmişti, yine de yakıştıramıyordum, kuşkusuz kadın da çok ayrıntılı anlatmamıştı, durumunu tam bilemediğim gibi kanser denilen beladan da çok fazla haberdar değildim, sonra sonra olacaktım, ülkedeki şiddet de bir kanser gibi yayılıyordu, kanserin hâlâ nedeni bilinmiyor, ama ülkedeki karışıklık belli ki bile isteye tasarlanıyordu, ne kadar acımasızca.

Ertesi sabah, gerçi öğleye yakındı yukarıda kahvaltı ediyordum, annem çoğunlukla radyo dinlerdi, sabahları da özellikle şu ünlü arkası yarını; arkası yarın biter bitmez çarşıya çıkmıştı, radyoyu kapamamıştı, evde yalnızdım çayımı içiyordum, ardından kısa haberler geldi, belleğin kolay kolay unutmadığı anlardı, birden Sevgi Soysal'ın öldüğünü söyledi spiker, her şey durdu, zaman havada asılı kaldı, hissettiğim yüreğimdeki büyük bir acıydı, o anın duygusunun ki epeyce sürecekti, tanıımı pek yok galiba, o andan sonraki birkaç yıl, belki on yıllık bir süre anılar o kadar puslu ki, bölük pörçük, karışık ve iç içe girmiş ki, geri dönüşü olmayan bir şey ölüm. Çok mu yakındık, yalnızca bir kez görüşmüştük, o yorgun gülümsemeyi unutmam olanaksız, kavuşmuş eller, selamlarını ve sevgisini göndermişti, yakındık o zaman, o olağanüstü kitapları yazmıştı, yani iyice yakındık.

Annem fazlaca üşür, üst kattaki sobayı yakmıştı, ben aşağıda yakmıyordum henüz, hava sonbahardı, kışa biraz vardı ama sonbahar ölümümüş, sonrasındaki her şey belirsizlikle gerçekleşti, alt kata indim, ağladım, bahçeye çıktım, ne kadar dolaştım, yağmur çiseliyordu, sonra odama gittim, ne kadar bir zaman, bilmem anımsamam olanaksız, sonra bilinçsizce iki dosyamla yukarı çıktım, önce kitap tanıtım ve çevirilerimin olduğu dosyanın içindekileri çıkarttım, sonra tek tek o bir buçuk yıllık küçük verimimi, kitaplara, çeşitli

edebî konulara ilişkin notlarımı, dergilerden kesilmiş tanıtım yazılarımı, çevirilerimi, mavi kopyaları da sobaya attım, gelirken yapmakta olduğum çeviriye de yanıma almıştım, bunu da düşünmeden yapmıştım. Önce elle yazıp bitirecek, tekrar üzerinden geçtikten sonra da daktiloda mavi kopyalı yazacaktım, masanın üstünde duran o tomarı da almıştım, işte onları da attım tek tek, bazı anları hiç unutmuyor insan. Sonra Sevgi Soysal dosyasını aldım elime, en üstte on gün kadar önce birkaç gün çalıştığım *Yenişehir*'de... ile ilgili aldığım notlar vardı, dört-beş sarı A4 olmalı, onun altında da son röportajın onun elinden çıkmış daktilosu, notları sobaya attım, sıra röportaja geldi ama onu bir refleksle kenara koydum, öteki notlarımı, tanıtım yazısını, mavi soru kopyasını, şu ilk inceleme denememi, onun hakkında çıkan kesilmiş yazıları dosyadan çıkardım, tam sobaya atacaktım ki birden elimde fotoğrafının olduğu o dergi kapağının fotokopisini gördüm, sanki ne yapıyorsun dercesine beni silkeledi, durdum, gerçekten de ne yapıyordum o âna kadar, saçmalıktı, gözyaşlarım iyice boşandı, uzun uzun fotoğrafına baktım, tekrar röportajı aldım elime ama yapamadım, ateşe atmadım, diğerlerini de; şimdi iyi ki yapmamışım diyorum. Bahçede dolaştıktan sonra niye odama gittim diye kendimi yerken, gerçi öteki dosya o günden sonra bir önem teşkil etmiyordu, artık yazmayacak olsam da onları ateşe atmamam gerekirdi, Sevgi Soysal ile ilgili olanlarını yakmamam ciddi bir teselli oldu, ergenlikten ne zor çıkıyor insan bu ülkede.

Sonraki günler hatırlanması istenilmeyen ancak şu veya bu şekilde de kolay kolay unutulmayan günler aylar, didişme, yine kendi kendini yeme. Nasıl olduysa, benden çeviri isteyen ünlü editöre açıp çeviriye yapamayacağımı bildirmiştim, o kabusumda nasılsa bunu akıl edebilmişim, çok kızmıştı her ne kadar birkaç kez özür dilemişsem de, şaşır-mıştı da niye daha önce haber vermediğime, sobaya attığımı söylemedim tabii ki. İşte bu, onun ölümü, yaşamdaki gerçek büyük kırılğanlığımdı, sanırım bir önceki de bunun

içinde olmalı, bir daha ne yazacak ne çevirecektim, gerçekten de Cağaloğlu ile ilişki kestim, orada bana çok önemli şeyleri öğretenleri, eğitenleri de bir daha görmedim, büyük vefasızlıktı, biliyorum ama sıfır noktasına dönüş yok, aşırı duygusallık mı demeliyim. Tek yaptığım ya da akıl erdirdiğim, bir an önce askere gitmenin yolunu bulmaktı, zaten beklemedeydim, ilginçtir ki o yolu bulmuştum; amcam rica ettim, Genel Kurmay'da epeyce yetkili yakın bir tanış vardı, sanırım oğlunun bir davasına bakmış ve kazanmıştı, bir an önce askere gitmek istiyordum, gittim, amcam pek böyle şeyler yapmaz ama ruhsal durumumun farkına varmıştı bir kez daha, sorun çözülmüş oldu, manasızlık işte, Türkiye de kanlı yola giriyordu, girmişti.

Gözyaşlarımı tutamıyordum, annem evde olsaydı, yine yapar mıydım, o bir buçuk yıllık verimimi ateşe atar mıydım, nasıl bir tepkiydi bu, kime karşı üstelik, neye karşılık, annem engel olur muydu, ben ne yapardım ne derdim, bilmek olanaksız, biri boş, iki dosya ile tekrar aşağıya indim, o anlar bir film şeridi, galiba radyo hâlâ açıktı, kapamamıştım, sonra bahçeye çıktım hava serindi, yağmur biraz daha hızlanmıştı, sonbaharın gözyaşları olmalıydı, verandada oturdum, ne kadar oturdum, zaman havada asılı, anılar yağmurun içindeydi, onu kaybetmiştik, bu çok acıydı, büyük üzüntüydü, o yorgun gülümsemesi tam karşımdaydı, gözyaşlarımı siliyordum, görmemeliydi.

Yirmi Dört

Etraf çok sakin, ne güzel, ağaçlarla çevrili olması huzur veriyor, insanı rahatlatıyor, otelin bahçesi genişçe, çevresi ormanlık, henüz sararmamış yapraklar, yeşil uzayıp gidiyor, aşağıda ana yol ama altıncı katta olduğum için pek ses gelmiyor, mümkünse bir gün önce geleyim dedim. Otel odasında yalnız kalmak keyifli, çıkıp çıkıp yürüdüm aşağılarda, biraz tatil gibi, aslında bir arınma, son derece temiz hava, gerçi bizim Çekmece'ninki de İstanbul'un öteki semtlerine göre iyidir ama burası doğanın içi, zaman iyice yaklaştı, hâlâ nasıl bulduklarına inanamıyorum, öğrenemedim de, belki gidince öğrenirim, sorar mıyım, bilemiyorum. Kızları da gelecekmiş, küçüğünü hiç görmedim, gittiğimde odasındaki beşiğinde yatıyor olmalı, sanırım iki aylıktı, öteki bacaklarına sarılan üç-dört yaşlarındaki şeker kız, birbirimizi tanımamız olanaksız, şimdi koskocaman bir kadın, kırk üç yıl mı, bazıları güzel ama çoğu benim için tatsız geçen o günler, tanıdıklarımın bir kısmı yaşamıyor, ecelleriyle öldü; öte yandan ülkede işlenen cinayet sonrası, katliam sonrası ölenler, korkunç, acı verici, istemli belleği açınca neler geliyor göz önüne, pandoranın kutusu...

Telefondaki, falanca belediyeden arayan kadın, yaptıkları Sevgi Sosyal etkinliklerinden söz edince, doğrusu bir an gerçeklikle olan ilişkimi yitirmiştim, bilinçsizce dinledim, zaten özür dileyerek tekrar ettirdim, bir yıl boyunca yazar üzerine toplantılar, paneller, çeşitli okumalar, sergiler, yarışmalar yapılmıyormuş, anlattıkça anlattı, yıl sonunda da Sevgi

Soysal sempozyumu varmış, sizi oraya çağırıyoruz, romanlarıyla ilgili olan oturumda bir konuşma yapar mısınız, demişti de şaşkınlıktan küçük dilimi yutacaktım. Sempozyumlara yalnızca dinleyici olarak katıldığımı, o da bir-iki kez, hiç konuşmacı olarak katılmadığımı, zaten konunun da uzmanı olmadığımı, eleştirmen yazar falan da olmadığımı söyledim ve bağışlamasını istedim, önce durak-sayarak peki dedi ama hemen ardından Sevgi Soysal hakkında son derece bilgili olduğumu, bu bilgiyi paylaşmamı rica ettiğinde, kimin söylediğini sordum, bilmediğini, kendisine gelen listeyi arayıp davet ettiğini belirtti. Telefonum bile bulunmuştu, gerçi bu devirde mahremiyet diye bir şey yok, birinin iletişim bilgilerine ulaşmak en kolay şey, yine yapamayacağımı, katılamayacağımı tekrarladım, bu kez ayrı bir toplantıya gelin diye önerdi, etkinlikler bütün bir yıla yayılıyormuş, aslında hayırlarımın altında da bir arzu vardı doğrusu, böylece olur dedim, genel olarak yazarlığından söz ederim dedim de anlaştık. Kimin önerdiğini hâlâ bilemiyorum, üniversiteden birileri mi, kaç kişi tanıyor, ayrıca birkaç hafta işlemekle uzman olunmuyor ki, beni okula davet eden bölüm başkanı eski üniversite arkadaşım mı, derslerimin içeriğini o da ayrıntısıyla bilmez; yakın arkadaşlarım mı, ancak bir-ikisi bilir, eşim bilir, onların da bu belediyeyle ilişkisi hiç yok, gerçi bir an eşimden kuşkulandım ama onlarla bugüne kadar herhangi bir bağlantısını ne duydum ne gördüm, hayatın büyük sürprizi, büyük bir rastlantıydı sonuç olarak, onur duydum, hem de dolu dolu, şimdi heyecanlıyım ve telaşlıyım doğrusu.

Aylar önceydi bu öneri, eski dosyayı çıkardım, zaten zaman zaman bakar, bir şeyler yazıp koyarım, etiketteki yazı iyice soluklaşmış, kırk üç yıl mı, seksenlerin sonuna doğru faşizm ülkeyi kanlı bir biçimde silkeledikten sonra katı tutumumdan epeyce uzaklaşmıştı ve yeterince sakinleşmiştim ben de, zaman ilaç, eh geç de olsa bir akıl var, kitaplar, okumak da insanı doğrusu hem bilgilendiriyor hem olgunlaştırıyor, yeni notlar yazıp koydum süreç içinde, yıllar

sonra da ders notları girdi, son zamandaki Sevgi Soysal'ın yeniden basımlarıyla ilgili notlar girdi. Kitaplığımdaki rafı epeyce genişlemişti, Sevgi Soysal'ı hiç bırakmamıştım birkaç yıllık manasız bir küslüğün dışında, niyeydi, kitaplarına dokunamamıştım, ölümü çok sarsmıştı, derinden etkilenmiştim, öte yandan sanki röportajı bir yıl sonra yayınlamakla da ona büyük bir ihanet etmiştim yaptığım büyük ayıbın yanı sıra, röportajı görüp görmediği konusunda kendi kendimi yedim, keşkeler, pişmanlıklar, sonra zamanla birlikte sakinleştim, yeni semtim, göl bana iyi geldi, kuşkusuz hep kitapların, edebiyatın bilgilendirici, haz veren hayal dünyasında dolaşmalar en büyük iyileştiriciydi.

Ne var ki uzun bir süre ne konuşacağım ne anlatacağım diye debelenip durdum, önce bir şeyler karaladım, sonra yırttım onları, genellikle yırtmam ancak yazdıklarım düzensiz ve saçma geldi, sonra var olan notları önüme koyup, öylesine konuşayım dedim, bir süre sonra ondan da vazgeçtim, hiç kalabalık karşısında konuşmadım bugüne kadar, dersler tamam en fazla on-on beş kişi, eskiden dershanede katılımcılar ile, bazen veliler de katılırdı, başlangıçta geniş bir toplantı yapardık, orada söz bana da gelirdi, konuşurdum kalabalığa karşı, konuşurdum ama o çaylı kurabiyeli biraz bayramlaşma havasındaydı, bu kez bambaşka, eşim rahat rahat konuşursun merak etme, diye motive etti, onun sıkça özendirmesi yüreklendirmesi beni yine kuşkulandırdı, sen mi önerdin, diye birkaç kez sorduğumda şaşkın şaşkın yüzüme baktı.

İyi ki bir gün önce gelmişim, manzara güzel, etraf yeşil, zaten bu şehir yeşiliyle ünlü, bu ilçesi de geniş bir alana yayılmış, ferah, küçük de bir masa var, otel odasının tuhaf yalnızlığı ve özgürlüğü iç içe, yirmi dört saattir anıların içinde bata çıka ilerliyorum, ne kadar yorucu ve hırpalayıcı, bunları bir buçuk-iki saate nasıl sığdırabilirim, ayrıca iki saat kim karşımda durup dinler, bazı şeyleri artık anlatmak istiyorsam da kimi ilgilendirir, eşim bu tür şeyler asıl ilgi çekiyor diyor, ancak hırsızlık yapan Hatice Hanım'dan, golf

pantolonlu Necip Bey'den, öğle tatilindeki Şükran'dan, Ali ile buluşmaya giden Olcay'ın aynaya bakışından, etrafı erkeklerle çevrili Oya'nın karakol gecesinden, Mustafa'nın korkaklığından falan söz etmek istiyorum, sanırım sempozyumda uzmanlar benden katbekat güzel anlatacaklardır, doğrusu böyle bir çekince de var. Eşim sana ne onlardan diyor, sempozyum bir ay sonra, bildiğini anlat, bakalım seni dinlemeye gelenler sempozyuma gidecek mi, hem ayrı yerlerdeymiş, haklı da, bir ikna olabilsem.

Uzun zamandır niye yapmamıştım bilmiyorum doğrusu, orijinali bende olduğu için mi, bu bir neden olamaz ya, birkaç hafta önce internette dolaştım, röportajın yayınlandığı derginin o sayısını aradım, bir türlü bulamadım, bizim semtte küçük bir sahaf dükkanı olan bir genç var, zaman zaman uğrarım, ondan rica ettim, o da bulamadı, sanırım asıl benim Beyazıt Kütüphanesi'ne gitmem gerek, sanki o sayı yok oldu, sanki benim röportaj yayınlanmamış, oysa ayını çok iyi biliyorum, Kasım'dı sonbahardı, ölümünden yirmi gün kadar önceydi, dergi ayın başında çıkmıştı, son röportajı, o ayın sonuna doğru gözlerini kapamıştı, iki tane almıştım, dükkanda o kadar vardı, daha fazla olsa daha fazla alacaktım, sonra almadım ve büyük bir kopuşu yaşadım çünkü tepki gösterdim, aslında her şey kendimeydi, ölmüştü, kanser belası onu bizden almıştı, daha neler okuyacaktık kim bilir, büyük şaşırtıcı romanlar elbette, neyse zaman epeyce yaklaşıyor, birazdan gelip alacaklar, doğal olarak heyecanlanıyor insan, bunca anıyı mı anlatmalıyım, hangisi, yoksa romanlarından mı söz etmeliyim, aslında son röportajından başlamak en doğrusu, satır satır okumak onun daktilosundan çıkanları, hiç kimsenin haberi yok, bilenlerin bir kısmı yaşamıyor artık, bir kısmı da çoktan unutmuş olmalı.

Tuhaf da bir kuşku var, dergiden hiçbir yerde söz edilmiyor, acaba inanmayabilirler mi, böylesine kuruntularım, didişmelerim geçmişte kalmıştı, yine mi depreşti konu Sevgi Sosyal olunca, o günlerin anı kutusu açılınca, kolay kolay

affetmemiştim kendimi röportajı geç yayınladığım için, ne garip, şimdi ise birilerine inandırma durumundayım, o kuruntu aldı beni niyeysen, insan tuhaf mahluk, bellek böylesine zorlandığı için mi geçmiş günlerin psikolojisi zihnimi egemenliği altına alıyor, o zamanlar ergendim, zaman olgunlaştırmamış mıydı? Onunla ilgili kitap ve yazılarda röportajdan söz edilmiyor, künye bilgisi bile yok, tek nüsha yazdığı açık, o da elimdeki, akademisyenler de rastlamamış röportaja, onlar kütüphane çalışması yapmadan yazmaz söz etmez, bu dergi birdenbire yok mu oldu, o kara Kasım ayının sayısı, insan bir an acaba bu yayınlanmadı mı diye kuşukuya düşüyor, ne saçma bir düşünce, o kadar saçma bir dünyada yaşıyoruz ki bu düşünce pekala gerçek de olabilir ama, hayır olanaksız!

Önce gelmekle iyi mi ettim kötü mü ettim diye aklıma takıldıysa da çevredeki ormanda dolaşmak iyi geldi her ne kadar anılar içinde kavrulsam da, temiz havayı içime çektim, epeyce arınmış olmalıyım, hava burada günlük güneşlikse de yıllar öncesinin o yağmurlu sabahını yaşayıp durdum, bizim eski bahçe, ne güzel, ağaçlarıyla çiçekleriyle hâlâ duruyor beş altı katlı apartmanların arasında, bizimkiler de epeyce yaşlandı, babam bahçeyle ilgilenemiyor, seksenini geçti, neyse ki bahçe işlerine yardımcı olacak olan çevrede kapıcılık yapan bir genci güç bela kabul ettirebildim. O yağmurlu sabah bahçede yalnızdım, gözyaşlarımı sildim, belki de asıl anlatılması gerekenler bunlar, insanın en derin duyguları, yürekten hissettiği, anlatabilir miyim, böyle bir cesaretim var mı, az kaldı birazdan ararlar, gelince resepsiyondan haber veririz demişlerdi, nereden başlayacağımı bilemiyorum, gözyaşlarımdan mı başlasam, Dergi'ye adım attığım günden mi, sevgili hocamın Sevgi Soysal oku demesinden mi, gerçi bundan kesinlikle söz etmeliyim, hocam şimdi kim bilir neler yapıyor, o da epeyce yaşlanmış olmalı, umarım hayattadır, belki de dağınık anılar içinde yol almalıyım, zaten bellek de öyle değil mi, ekliyor, çıkartıyor, akıl kendine yontuyor, bunca anı ne kadar yorucu acılarıyla-

la birlikte, yine de taşıyageldiğim büyük bir sevinç var, onu tanımış olmak, bir saat de olsa, o yorgun gülümseyiş de olsa konuşmuş olmak, gençlik coşkumla çok konuşmuştum, artık densizlik yapıp yapmadığıma takmıyorum, hoş görecekt kadar olgundu; asıl önemlisi yapıtlarını defalarca okudum, öğrencilerime okuttum, edebî zenginliğini, önemini anlatmaya çalıştım, evet bunları söylemeliyim...

Çalan telefon zili geldiklerini gösteriyor, son yirmi dört saat kendimle de hesaplaşma oldu, artık zaman geldi, bunca yıl biriktirdiklerimi anlatmalıyım, cesaretim ne kadarını anlatmaya yeter, bunu o an göreceğim ama önce son röportajı okumalıyım, kimsenin bilmediği Sevgi Soysal ile yaptığım, sanki hiç yayınlanmamış gibi olan, onun daktilosundan çıkmış, parmaklarıyla tuşlara vurup zihninin aydınlığıyla yazmış şu dört kağıdı satır satır okumalıyım, toplantının sonunda da kızlarına vermeliyim, Sevgi Soysal ile son röportaj, yağmur iyice arttı, verandada havanın soğukluğunu hiç hissetmiyorum, karşımda gökyüzüne doğru yağmurun içinde yüzü beliriyor, sürgüne giderkenki o yorgun ama direnci de ifade eden bakışı, kanepenin biraz uzağında ellerini kavuşturmuş, neşesi kaçmışsa da anlayışla gülümseyen, sevecen yorgun bakışı sağanağın arasında ortaya çıkıyor, cezibesini hep üzerinde taşıyor, gözyaşlarımı tutamıyorum, görmemeli, son röportajı görebilmiş miydi, okuyabilmiş miydi, asla yanıtlanamayacak yaşamsal bir sorunun bir ömrü ele geçiren ne büyük ağırlığı, gözyaşlarımı silmeliyim, görmemeli...

